

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINĖS GEROVĖS IR NEGALĖS STUDIJŲ FAKULTETAS
SPECIALIOSIOS PEDAGOGIKOS KATEDRA

Specialiosios pedagogikos (specializacija – specialiojo ugdymo koordinavimas)
magistrantūros studijų programa

Eglė Končiūtė

„GEROS MOKYKLOS INTERPRETACIJŲ DERMĖ IKIMOKYKLINIAME
UGDYME“

Magistro darbas

*Magistro darbo vadovė-
prof. dr. Stefanija Ališauskienė*

Magistro darbo santrauka

Darbe atlikta teorinė „Geros mokyklos koncepcijos“ bei su švietimu susijusių teisinių dokumentų analizė, kuri leido susiteminti duomenis ir išskirti pagrindinius geros mokyklos bruožus. Magistro darbo tyrimo *objektas*: geros mokyklos interpretacijų dermė ikimokykliniame ugdyme; tyrimo *tikslas* - atskleisti, kaip geros mokyklos idėja, reglamentuojama dokumentuose, interpretuojama ikimokyklinio ugdymo pedagogų bei švietimo pagalbos specialistų, išskiriant esminius geros ikimokyklinės ugdymo įstaigos požymius. Tyrimas atliktas kokybinio tyrimo metodu, taikant pusiau struktūruotą interviu metodą. Taikyti teoriniai (mokslinės literatūros, tyrimų bei dokumentų analizė) ir empiriniai (pusiau struktūruotas interviu, dokumentų turinio analizė, lyginamoji analizė) tyrimo metodai. Tyrime dalyvavo ikimokyklinėse ugdymo įstaigose dirbantys pedagogai ir švietimo pagalbos specialistai (N=10). Empirinėje magistro darbo dalyje nagrinėjama geros mokyklos charakteristika, remiantis pedagogų ir švietimo pagalbos specialistų supratimu ir interpretavimu. Svarbiausios empirinio tyrimo *išvados*:

1. Mokslinės literatūros bei dokumentų analizė leidžia teigti, kad per pastaruosius du dešimtmečius Lietuvos švietimo sistema pasikeitė iš esmės. Naujos pažangios idėjos, pagrįstos Vakarų Europos šalių patirtimi bei šalies ir užsienio mokslininkų tyrimais, turėjo įtakos teigiamiems Lietuvos švietimo politikos pokyčiams, akcentuojantiems inkliuzinio ugdymo bei geros mokyklos visiems nuostatas.
2. Remiantis dokumentų analize, gera mokykla pasižymi ugdymo procesų dalyvių – ir mokinių, ir mokytojų įvairove, yra besimokanti bendruomenė, kuri užtikrina asmenybės augimą, saviraiškų dalyvavimą mokyklos gyvenime, skatinant pereiti nuo mokymo prie mokymosi.
3. Respondentai kaip geros mokyklos bruožus akcentavo specialistų kompetencijas ir materialinių išteklių bei aplinkos svarbą, mažiau dėmesio teikdami ugdymosi rezultatams.
4. Tyrimo duomenų analizė leido išskirti tokias pagrindines geros ikimokyklinės ugdymo įstaigos tobulinimo kryptis: tinkamas specialistų pasirengimas ir motyvacija pripažinti ugdytinių įvairovę, gebėjimas tenkinti jų poreikius bei ugdyti tyrinėjančius, pasitikinčius savimi ir kitais vaikus, dirbti komandoje su kitais specialistais ir bendradarbiauti su tėvais. Taip pat svarbi tinkama vadyba bei fizinė ir socialinė aplinka, emocinis klimatas, leidžiantis visiems jaustis saugiai.
5. Tyrimo rezultatų analizė rodo, kad pedagogų ir švietimo pagalbos specialistų geros mokyklos interpretavimas praktikos lygmeniu iš esmės dera su valstybės švietimo dokumentais bei „Geros mokyklos“ koncepcija.

Esminiai žodžiai: gera ikimokyklinė ugdymo įstaiga, geros mokyklos koncepcija, švietimo pagalbos specialistai ir pedagogai.

Turinys

Magistro darbo santrauka	2
Įvadas	4
1 skyrius „GEROS MOKYKLOS“ ISTORINIO KONTEKSTO REIKŠMĖ IKIMOKYKLINIAM UGDYMIUI	7
1.1 Geros mokyklos sampratos kaita Lietuvoje	7
1.2 Ikimokyklinio ugdymo reikšmė vaiko raidai	11
2 skyrius GEROS MOKYKLOS INTERPRETACIJŲ DERMĖ IKIMOKYKLINIAME UGDYME	16
2.1. Tyrimo metodika	17
2.2. Geros mokyklos samprata „Geros mokyklos“ koncepcijoje ir švietimo sistemą reglamentuojančiuose dokumentuose	17
2.2.1 Geros mokyklos koncepcijos analizė	18
2.2.2 Lietuvos Respublikos švietimą reglamentuojančių teisinių dokumentų analizė.....	20
2.2.3 „Geros mokyklos“ koncepcijos ir kitų Lietuvos Respublikos švietimą reglamentuojančių teisinių dokumentų lyginamoji analizė.....	24
2.3. Tyrimo dalyvių charakteristikos.....	26
2.4. Gera ikimokyklinė ugdymo įstaiga, pedagogų ir švietimo pagalbos specialistų interpretavimu	27
2.4.1 Ikimokyklinio ugdymo įstaigų, dalyvavusių tyrime, charakteristikos	27
2.4.2 Geros ikimokyklinės ugdymo įstaigos interpretavimas	30
2.4.3 Ikimokyklinės ugdymo įstaigos iššūkiai ir tobulinimo kryptys	33
Išvados	36
Naudota literatūra	38
Summary	43
PRIEDAI	45

Įvadas

Mokslinė problema ir tyrimo aktualumas. Kaita šiuolaikiniame pasaulyje tapo nuolatinis ir įprastu reiškiniu. Sparti kaita vyksta ir mokyklose, kuri įtraukia ugdytojus ir ugdytinius į nuolatinį mokymosi tobulinimo procesą, nes kintanti aplinka, sparčiai besikeičiantis gyvenimo tempas kelia vis didesnius reikalavimus šiandieninei mokyklai. Vis dažniau diskutuojama, kas yra gera mokykla ir kokie yra *geros mokyklos* požymiai. Kligienė (2012) nurodo tokius *geros mokyklos* požymius: lyderystė, strateginis valdymas, dideli lūkesčiai dėl mokymosi pasiekimų, mokymuisi tinkama aplinka, bendros vertybės ir tikslai, nuolatinė mokymosi pažangos stebėseną, tikslingas mokymas (esminių gebėjimų ugdymas), bendradarbiavimas su tėvais, skatinamasis pozityvus vertinimas, grįžtamasis ryšys, vertinimo rezultatų panaudojimas, orientavimasis į suinteresuotųjų poreikius, personalo bendradarbiavimas ir kolegialumas, mokykla kaip besimokanti organizacija, dėmesys mokymui ir mokymuisi, bendradarbiavimas su socialiniais partneriais. Tačiau dar mažai diskutuojama, kas yra gera ikimokyklinė ugdymo įstaiga, todėl lieka neaišku, kokį vaidmenį *geros mokyklos* kūrimo užima ikimokyklinė ugdymo įstaiga, kuri yra pirmoji vaikams. Žvelgiant į Lietuvos statistikos departamento duomenis ikimokyklinių ugdymo įstaigų trūksta. 2002 metais ikimokyklinio ugdymo įstaigas lankė virš 90 000 vaikų, o 2012 metais tokių vaikų skaičius išaugo iki 105 000.

Nustatyta, kad ikimokyklinis ugdymas daro teigiamą poveikį tolimesniems mokymosi pasiekimams, tolesnei socialinei, pažintinei vaiko raidai, kurios išryškėja vaikui pradėjus lankyti mokyklą (Kligienė, 2011). Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2011-2013 metų programoje pažymima, kad tarptautiniai ir nacionaliniai mokinių pasiekimų tyrimai rodo, jog vaikų dalyvavimas ikimokykliniame ugdyme gerina mokinių pasiekimus. Todėl kuriant *geros mokyklos* modelį, svarbu akcentuoti ir ikimokyklinį ugdymą.

Ikimokyklinį ugdymą reglamentuoja teisiniai dokumentai: Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (2011), kuriame jau nuo gimimo vaikas laikomas mokiniu; Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2011-2013 metų programa, Privalomojo ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo nustatymo ir skyrimo tvarkos aprašas (2012), Kompleksiškai teikiamos švietimo pagalbos, socialinės paramos, sveikatos priežiūros paslaugų ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikams ir jų tėvams (globėjams) tvarkos aprašas (2011) ir kiti.

Tačiau šie teisiniai dokumentai tiesiogiai neapibrėžia, kas yra *gera mokykla*, ar gera ikimokyklinė ugdymo įstaiga – reglamentuojama tvarka ir reikalavimai, kaip turi funkcionuoti ugdymo įstaiga, kaip turi būti organizuojamas ugdymo procesas ir panašiai. Taip pat dokumentuose išryškėja ir tam tikros metodologinės nuostatos, ugdymo prioritetai ir panašiai.

Keliant didesnius reikalavimus šiandieninei mokyklai, svarbu, kad panašūs reikalavimai būtų keliami ir ikimokyklinei ugdymo įstaigai. Taip pat svarbu, kad į ugdymo įstaigos tobulinimo procesą būtų įtraukti visi ugdymo dalyviai – kad būtų išaiškinti vaikų, ir jų tėvų, pedagogų ir švietimo pagalbos specialistų lūkesčiai ir supratimas, kaip jų požiūriu turėtų būti gerinamas ugdymo procesas, ir į ką pirmiausia reikėtų orientuotis norint sukurti gerą ikimokyklinę ugdymo įstaigą.

Magistro darbe tyrimo problema formuluojama tokiais **probleminiais klausimais**: *Kaip teisiniuose švietimo dokumentuose apibrėžiama „gera mokykla“? Kaip kuriamas „geros“ mokyklos ir ikimokyklinės ugdymo įstaigos konstruktas, t.y. kaip gerą mokyklą ar ikimokyklinę ugdymo įstaigą interpretuoja švietimo pagalbos specialistai ir pedagogai? Kaip švietimo pagalbos specialistų ir pedagogų, „geros“ mokyklos ar ikimokyklinės ugdymo įstaigos interpretavimas yra realiai įgyvendinamas?*

Tyrimo objektas – *geros mokyklos* interpretacijų dermė ikimokykliniame ugdyme.

Tyrimo tikslas – atskleisti, kaip *geros mokyklos* idėja, reglamentuojama dokumentuose, interpretuojama ikimokyklinio ugdymo pedagogų bei švietimo pagalbos specialistų, ir išskirti esminius geros ikimokyklinės ugdymo įstaigos požymius.

Uždaviniai:

1. Atskleisti, *geros mokyklos* idėjų istorinę raidą mokslinėje literatūroje.
2. Atskleisti, kaip geros ikimokyklinės ugdymo įstaigos idėja atspindima švietimą ir ikimokyklinį ugdymą reglamentuojančiuose dokumentuose ir „Geros mokyklos“ koncepcijoje.
3. Atskleisti, kaip gerą ikimokyklinio ugdymo įstaigą interpretuoja joje dirbantys pedagogai ir švietimo pagalbos specialistai.
4. Identifikuoti geros ikimokyklinės ugdymo įstaigos požymius bei tobulinimo kryptis.
5. Atskleisti geros ikimokyklinės ugdymo įstaigos specialistų interpretacijų bei dokumentų nuostatų dermę.

Tyrimo dalyviai. Tyrime dalyvavo 10 ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje dirbančių švietimo pagalbos specialistų ir pedagogų (N=10): 6 logopedai, 2 grupės auklėtojai, 2 judesio korekcijos pedagogai. Interviu dalyviai pasirinkti taikant tikslinę atranką. Tikslinėje atrankoje dalyvauja tie žmonės, kurie gali geriausiai atsakyti į iškilusios problemos klausimus (Valackienė, 2007). Šiuo atveju respondentai – ikimokyklinės ugdymo įstaigos specialistai. Tyrimas buvo atliekamas 2013 m. lapkričio – gruodžio mėnesiais septyniose skirtinguose Mažeikių miesto ikimokyklinėse ugdymo įstaigose, vienoje Radviliškio ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje ir vienoje Klaipėdos ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje.

Tyrimo metodologija ir metodai. Tyrimas atliktas kokybinio tyrimo metodu, taikant pusiau struktūruoto interviu metodą, kai iš anksto numatomi interviu klausimai, tačiau paliekama galimybė juos keisti ir užduoti papildomų klausimų, priklausomai nuo situacijos ir respondentų pasisakymo turinio (Bitinas, Rupšienė, Žydžiūnaitė, 2008).

Taikyti teoriniai (mokslinės literatūros, tyrimų bei dokumentų analizė) ir empiriniai (interviu, dokumentų turinio analizė, lyginamoji analizė) tyrimo metodai.

Magistro darbo struktūra. Ši magistro darbą sudaro: santrauka lietuvių kalba, įvadas, 2 skyriai, išvados, naudotos literatūros sąrašas (55 šaltiniai), santrauka anglų kalba, priedai. Tyrimo planą atspindi 1 paveikslas, duomenis iliustruoja 7 lentelės. Prieduose pateikiama: pusiau struktūruoto interviu klausimai, 10 interviu protokolai. Darbo apimtis – 45 psl.

1 skyrius. „GEROS MOKYKLOS“ ISTORINIO KONTEKSTO REIKŠMĖ IKIMOKYKLINIAM UGDYMIUI

1.1 Geros mokyklos sampratos kaita Lietuvoje

Švietimo permainų pradžia Lietuvoje yra laikoma 1988-ieji metai, kuomet buvo sukurta Tautinės mokyklos koncepcija. Tautinės mokyklos koncepcija tapo esminiu švietimo modernizavimo postūmiu (Stundys, 2009). Tautinės mokyklos koncepcijoje vyrauja pagrindiniai principai – humanizavimas ir demokratizavimas, autonomiškumas. Ugdymas suprantamas kaip visuomenės patirties, tautos kultūros perdavimas jaunajai kartai. Vaikai tą patirtį ir kultūrą įgyja įvairiais būdais, juos ugdo supanti aplinka. Iš esmės Tautinės mokyklos koncepcijos autoriai akcentuoja pilietiškumą, tautinių vertybių sklaidą, siekia atsiriboti nuo sovietinio švietimo palikimo, keisti visuomenės mąstymą, ugdyti demokratijos vertybes, diegti naujas politines ir ekonomines žinias. Esminis tautinės mokyklos siekis – laisvas žmogus laisvoje visuomenėje, o visos švietimo sistemos pagrindu tampa žmogus ir kultūra¹. Remiantis Tautinės mokyklos koncepcija ir jos idėjomis 1991-aisiais metais buvo priimtas Švietimo įstatymas kuris kartu su Lietuvos švietimo koncepcija (1992) tapo Lietuvos švietimo reformos pagrindu. Esminiais Lietuvos švietimo principais paskelbti humaniškumas, demokratiškumas, racionalumas ir atsinaujinimas. Pereita nuo asmens formavimo – prie jo ugdymo, nuo reprodukcinės – prie interpretacinės pedagogikos, nuo dalykų programų sąvado – prie asmeniui reikalingų kompetencijų, teikiančių aukštesnę gyvenimo kokybę (Želvys, 2009).

Lietuvos švietimo koncepcijoje² ir Lietuvos švietimo įstatyme (1991, nauja redakcija 2011) apibrėžtas ir nustatytas privalomas mokslas iki 16 metų, suteikiama galimybė pasirinkti pageidaujamą švietimo įstaigą, pedagogai patys renkasi veiklos organizavimo būdus ir metodus. Akcentuojama, kad vienu pagrindinių Lietuvos švietimo reformos etapu yra laikomi 1990-1997 metai, kuomet daugiausiai buvo stengiamasi pertvarkyti ugdymo turinį (Želvys, 2009). Lietuvos švietimui per vieną dešimtmetį teko sukurti naujus švietimo tikslus, uždavinius, struktūras, ugdymo turinį, metodus bei strategijas. Vakarų Europos valstybės bei Skandinavijos šalys visa tai kūrė dešimtmečiais, nuolat reformuodamos, tobulindamos ir keisdamos (Aidukienė, Labinienė, 2003). Iš sovietinio laikotarpio paveldėtas ideologizuotas ugdymo turinys buvo humanizuotas ir modernizuotas. Nuo nepriklausomybės atkūrimo Lietuvoje švietimas tapo svarbia žmogaus gyvenimo dalimi, kuri ugdo, leidžia rinktis ir plėtoja žmogaus gebėjimus.

---

¹ Švietimo naujienos. Informacinis leidinys. *Iš tautinės mokyklos koncepcijos*. 2008, 20 (275), ISSN 1648-5874

² Lietuvos švietimo koncepcija (1992). Prieiga per internetą

http://old.smm.lt/strategija/docs/srp/koncepcija/koncepcija1.htm#3_1 (žiūrėta 2014 m. spalio 12 d.)

Kitas svarbus Lietuvos švietimo sistemai etapas - 1998-2002 metai, kuomet buvo siekiama spręsti problemas, atsiradusias dėl gausių naujovių švietimo procese bei visuomenės pokyčių. Buvo įgyvendinami tokie švietimo pertvarkos žingsniai, kaip valstybinių brandos egzaminų sistemos įdiegimas, ugdymo profiliavimas, mokinio krepšelio įvedimas, pradėtas mokyklų tinklo optimizavimas (Želvys 2009, Antrojo švietimo reformos etapų prioritetai, 2002)³. Visos naujovės buvo kuriamos ir diegiamos itin sparčiai, todėl neišvengta abejonių ir netikslumų.

Šiame švietimo sistemos pokyčių kontekste svarbus ir specialiojo ugdymo reformavimas. Sukūrus Lietuvos Švietimo įstatymą (1991, nauja redakcija 2011), vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių įgijo teisę būti ugdomi kartu su savo bendraamžiais arčiausiai jų gyvenamosios vietos, gauti specialiąją pedagoginę, psichologinę, medicininę pagalbą, reikiamas specialiasias ugdymo priemones bei kompensacinę techniką. Apibrėžti reikalavimai, kad mokymosi bei darbo vietos turi būti pritaikytos individualiems vaikų poreikiams (Aidukienė, Labinienė, 2003).

Pasak Galkienės (2003) Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, sudarytos teisinės prielaidos reorganizuoti segreguotą specialiojo ugdymo sistemą. Sujungus atskirai veikusius bendrąjį ir specialųjį lavinimą į vieną lanksčią ugdymo sistemą, susidarė palankios sąlygos heterogeninėms bendruomenėms ugdyti bei įtraukti visus mokinius į aktyvią mokyklos bendruomenės veiklą. Segregaciją⁴ sparčiai ėmė keisti integracija. Sukurti Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymas (1992 m. Invalidų socialinės integracijos, o nuo 2005 metų Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymas) ir Specialiojo ugdymo (1998 m., nuo 2011 metų specialusis ugdymas įtrauktas į švietimo įstatymą) įstatymai, grindžiami humanistinėmis nuostatomis ir sudaro tinkamą teisinę bazę visiems mokiniams ugdyti.

Šiame kontekste integracija buvo laikoma kaip asmens įsiliejimas į socialinę grupę, bendruomenę ir visuomenę pagal bendras vertybes, normas, tikėjimą ir kitus požymius taip pat skirtumų pripažinimas, suteikiant lygias galimybes žmogui, kuris kitaip būtų atstumtas ar izoliuotas (Šinkūnienė, Raudeliūnaitė, 2010). Pasak autorių, neįgaliųjų integracija – demokratijos ideologija pagrįsta nuostata, kad neįgalus asmuo yra savitas, lygiavertis ir svarbus visuomenės narys. Taip pat akcentuojamas neįgalumą turinčių asmenų įtraukimas į visuomenę ir bendrojo ugdymo aplinką; tikėjimas kiekvieno asmens prigimtinė teise visapusiškai dalyvauti visuomenės gyvenime. Socialinės integracijos prielaida laikomas visuomenės ir aplinkos gebėjimas priimti neįgaluosius į savo tarpą, siekiant skatinti visuomenę priimti individų kitoniškumą kaip normalų reiškinį. Integracijos idėja remiasi prielaida, jog neįgalieji, būdami natūralioje, atviroje, o ne uždaroje

---

³ Lietuvos Respublikos Lietuvos švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl antrojo švietimo reformos etapo prioritetų“. 2002 m. gegužės 21 d. Nr. 906, Vilnius. Prieiga per internetą http://www.smm.lt/uploads/documents/Veikla_strategija/svietimo_reformos_pradzia/DOC_isa_vykdyimo%20A_TASKAITA_2002.pdf žiūrėta 2014.11.10

⁴ Segregacija - faktinis arba teisinis žmonių grupių atskyrimas, izoliavimas toje pačioje valstybėje (Bogušienė, V., Bendorienė, A. (2008). *Tarptautinių žodžių žodynas*. Alma Littera, Vilnius.

specialiosios institucijos aplinkoje, greičiau ir lengviau perima socialinę patirtį, pasirengia savarankiškam gyvenimui (Gribačiauskas, Merkys, 2003). Integracijos tikslas – skatinti visuomenę priimti individų kitoniškumą kaip normalų reiškinį (Gudžinskienė, Jurgutienė, 2010).

Vis dėlto humanistinės integracijos idėjos į ugdymo realybę skverbėsi nevisiškai sklandžiai – negalė vis dar buvo suprantama kaip koreguotina ir nepageidaujama skirtybė, nukrypimas nuo normos (Ruškus, 2002). Kalbant apie neįgalų asmenį, jo ugdymo procesą ar kitokią jo veiklą, dar neretai akcentuojami tokio asmens negebėjimai, sutrikimai, dėl kurių praktiškai neįmanoma dalyvauti socialiniame gyvenime (Ruškus, 2002; Ruškus, Mažeikis 2007). Integracijos idėjai įtvirtinti praktikoje reikėjo ilgesnio laiko – dar ilgai buvo laikomasi medicininės – korekcinės paradigmos.

Medicininėje – korekcinėje paradigmoje akcentuojamos sąsajos tarp sutrikimo ir socialinių vaidmenų susiaurinimo bei socialinio dalyvavimo apribojimų, kurie parodo, kad asmens socialinio dalyvavimo problema yra jo kūno ar intelekto defektas (Ruškus, 2002). Kad būtų galima imtis gydymo turi būti nustatoma diagnozė. Taip žmogus įgauna naują statusą: aklas, kurčias, sutrikusio intelekto ir t.t. Tarybiniais laikais susiformavusi sutrikusio intelekto vaikų ugdymo sistema inertiškai piršo segregacinį ugdymo modelį. Defektologijos mokyklos pateikti argumentai dar ilgai buvo laikomi svertiniais tokių vaikų ugdyme: struktūruotas mokymas, įvairių specializacijų, aukštos kvalifikacijos specialistų sutelktumas draugėn, vaikų emocinis saugumas panašių į juos bendraamžių grupėse (Ruškus, 2002).

Vis tolstant tarybinių laikų ideologijai ėmė aktyviai plisti Vakarų Europoje ir Amerikoje vyraujančios idėjos, kurios buvo konstruojamos socialinių sistemų teorijos pagrindu. Medicininę-korekcinę paradigmą jau keitė socialinis-interakcinis modelis. Socialinio modelio šalininkai teigia, kad net jei asmuo su negalia veikia skirtingai nei kiti asmenys, problemos, su kuriomis jis susiduria, kyla ne iš paties neįgalumo, o visuomenės pusės (Ruškus, 2002; Raudėliūnaitė, Šavareikaitė, 2013).

Negalios priežastimi tampa socialiniai barjerai. Ne negalė apriboja ir paverčia žmogų „defektyviu“, o ribota ir nepritaikyta aplinka. Autorai akcentuoja, kad socialinis-interakcinis modelis negalią traktuoja kaip socialinę problemą. Negalia nėra tik asmens sveikatos savumas, o sudėtingas aplinkybių, kurių dauguma yra socialinės kilmės, derinys. Kartu su neįgalumu vartojamas terminas „kliūtis“, tačiau aplinka turi nustatyti problemas, su kuriomis susiduria neįgalus asmuo, pašalinti arba sumažinti veiksnius, kurie trukdo jam visavertiškai dalyvauti visuomenėje (Ataman, cit. Pedük, Ahmetoğlu, 2012). Dominavusios defektologijos sąvokos ir terminija, orientuotos į diagnostines kategorijas ir problemas „vaikė“, buvo pakeistos į specialiųjų ugdymo(si) poreikių sąvoką, kuri pabrėžia mokymosi sunkumo kontinuumą ir nustato konteksto, kuriame vaikai ugdomi, svarbą (Evansas, Sabaliauskienė, 2010).

Vis labiau akcentuojant neįgaliųjų integraciją, mokslinius tyrimus bei ugdymo praktiką grindžiant socialine-interakcine paradigma, iškilo nauji prioritetai ir iššūkiai. Pamažu integracijos idėjas išaugo į inkluzinės mokyklos idėją.

Inkluzija skiriasi nuo anksčiau vartotų sąvokų „integracija“ ir „ugdymas kartu su sveikais vaikais“, kurie buvo susieti su sutrikimais (medicinine prasme) ir reiškė mokinių prisitaikymą prie bendrojo ugdymo programų ir mokyklos (Šorienė, 2012b). Jei integracija buvo neretai suprantama tik kaip formalus specialiųjų poreikių vaikų perkėlimas iš vienos įstaigos į kitą, nesuteikiant kvalifikuotos pagalbos (Borkertienė, Miltenienė, 2008) tai inkluzija, reiškia vaiko teisę dalyvauti ir mokyklos pareigą priimti ir tinkamai ugdyti kiekvieną vaiką. Lietuva įgyvendinant „mokykla visiems“ idėjas įsipareigojo suteikti nemokamą ir tinkamą išsilavinimą visiems vaikams ir jaunimui (iki 21 metų), turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, mažiausiai apribojančioje aplinkoje, suteikiant visas reikiamas priemones ir paslaugas (Evans, Sabaliauskienė, 2010). „Mokykla visiems“ idėja orientuoja į vaiko galimybes, individualių poreikių įvertinimą, taip pat dėmesys skiriamas ir vaiko šeimai, aplinkos įtakai (Ustilaitė, Kuginytė-Arlauskienė, Valančiūtė, 2011). Šorienė (2012b) pažymi, kad inkluzinę švietimo sistemą įmanoma sukurti tik mokykloms tapus labiau gebančiomis prisitaikyti prie mokinių poreikių, pritaikyti ugdymo aplinką, ugdymo organizavimą, priemones, teikiant švietimo pagalbą. Lietuva, kaip ir kitos Europos šalys, apibrėžia inkluzinį ugdymą kaip tęstinį procesą, siekiant užtikrinti kokybišką ugdymą visiems mokiniams, gerbti mokinių bei jų poreikių bei galimybių įvairovę, mokinių charakteristikas ir mokymosi lūkesčius, užkirsti kelią bet kokiai diskriminacijai⁵.

Inkluziniam ugdymui keliami reikalavimai, kurie parodo, kiek šiuolaikinė inkluzinė mokykla yra aukšto lygio ir yra pasiruošusi tenkinti vaikų individualiuosius poreikius⁶:

- Prieinamumas: mokyklos aplinkos ir patalpų pritaikymas neįgaliems asmenims, specializuota kompiuterinė ir kita įranga, mokymo priemonės neįgaliesiems;
- Mokyklų pedagogų ir viso personalo pasirengimas (pakankamas informuotumas apie įvairias negalias ir darbą su neįgaliais asmenimis);
- Ugdymo programų ir mokymo būdų pritaikymas;
- Visų mokinių ir pedagogų teigiamų nuostatų ugdymas.

Su mokykla susiję veiksniai:

---

⁵ UNESCO (2009). International Conference on Education 48th session, Geneva, Switzerland. 25-28 November 2008. “Inclusive Education: the Way of the Future”. Final Report [žiūrėta 2014 lapkričio 11d.]. Prieiga per internetą

<http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/Policy_Dialogue/48th_ICE/ICE_FINAL_REPORT_eng.pdf>.

⁶ European Agency for Development in Special Needs Education. Inclusive education and classroom practice. Summary report, 2003. Prieiga per internetą http://www.european-agency.org/sites/default/files/inclusive-education-and-classroom-practices_iecp-en.pdf Žiūrėta 2014 m. lapkričio 11 d.

- Organizacinė mokyklos struktūra;
- Bendradarbiavimas su kitomis pagalbos tarnybomis ar institucijomis.

Su mokytoju susiję veiksniai:

- Mokytojo darbo metodai;
- Mokytojo nuostatos į mokinius;
- Mokytojų pasirengimas dirbti su specialiuųjų ugdymosi poreikių turinčiais mokiniais.

Lyginant integracijos ir inkliuzijos idėjas akivaizdu, kad inkliuzija ne tik įtraukia specialiųjų ugdymosi poreikių turintį vaiką į bendrą veiklą, bet ir siekia sumažinti mokinių atskirtį, efektyviau pritaikant ugdymo turinį, keičiant mokyklos kultūrą, užtikrinant aktyvesnę dalyvavimą mokyklos bendruomenės gyvenime. Inkliuzija – tai nenutrūkstamas mokyklos kaitos ir tobulėjimo procesas, niekada nepasiekiantis tobulumo lygmens (Ališauskas, Gerulaitis, Miltenienė, 2011).

Inkliuzinė mokykla tampa šiuolaikiškai veikianti mokykla, kuri geba prisitaikyti ir ugdyti įvairių gebėjimų mokinius. Inkliuzinis ugdymas grindžiamas vaikų teisių nuostata, jog turi būti paisoma kiekvieno vaiko teisių, tokių, kaip ugdytis kartu su bendraamžiais, nepatirti jokios diskriminacijos ne tik dėl negalės, bet ir socialinės padėties, rasės, lyties ir kt. Mokykloje turi būti tenkinami kiekvieno vaiko individualūs ugdymosi poreikiai (taip pat ir specialieji). Visi šie bruožai rodo, kad inkliuzinis ugdymas sudaro prielaidas kurti *gerą mokyklą*.

Apibendrinant galima teigti, kad Lietuvos švietimo sistema nuo Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo keitėsi sparčiai - priimta daug reikšmingų dokumentų (Tautinės mokyklos koncepcija (1988), Švietimo koncepcija (1992), Invalidų integracijos įstatymas (nuo 2005 m. Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymas), Specialiojo ugdymo įstatymas (1998, nuo 2011 Švietimo įstatymas), Lietuvos švietimo įstatymas (1991 m., nauja redakcija 2011), kurie leido sukurti Lietuvoje demokratišką švietimo sistemą bei šiuolaikišką mokyklą ir atsisakyti Tarybinių laikų ideologijos. Mokykla visiems bei inkliuzinis ugdymas – tai *geros mokyklos* kelias, kuriuo einama įgyvendinant „Geros mokyklos“ koncepcijos (2013) idėjas.

1.2 Ikimokyklinio ugdymo reikšmė vaiko raidai

Naujojoje Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo redakcijoje (Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, 2011 m. kovo 17 d. Nr. XI-1281) įteisinamas ikimokyklinis vaiko ugdymas nuo gimimo iki jam pradėdamas teikti priešmokyklinis arba pradinis ugdymas. Vaikas nuo gimimo iki 7 metų laikomas mokiniu, kadangi šiame amžiuje kuriami vaiko raidos pagrindai.

Ikimokyklinis amžius yra ypatingas, nes šiuo gyvenimo tarpsniu vaikas išmoksta ir patiria labai daug: pradeda pasitikėti kitais žmonėmis, įgauna nepriklausomybės, savikontrolės įgūdžius, mokosi įsitvirtinti socialiai priimtinais būdais. Ikimokyklinio amžiaus vaikai yra laikomi smalsiais tyrinėtojais ir eksperimentuotojais (Žukauskienė, cit. Cipkuvienė, Kochanskienė, Sadauskienė, 2011).

Maslow (cit. Sabaliauskienė, Rimkienė, 2009) teigė, kad žmogus negali ugdytis ir tobulėti, kol nėra patenkinęs pagrindinių savo poreikių. Vadovaujantis jo pasiūlyta teorija esama 5 poreikių lygmenų, kurie lemia žmonių elgseną: fiziologiniai, saugumo, socialiniai poreikiai, poreikis būti gerbiamam ir pripažintam, saviraiškos poreikis. Per pirmus septynerius gyvenimo metus ši poreikių piramidė reiškiasi ypač hierarchiškai, t.y. nepatenkinęs žemiausių lygmens poreikių (fiziologinių, saugumo ir meilės), vaikas negali atsiverti aukštesniųjų – savęs aktualizavimo, pagarbos ir pripažinimo – poreikių tenkinimui.

Remiantis Piaget kognityvinės (pažintinės) raidos teorija, antraisiais – šeštaisiais gyvenimo metais vaiko mąstymas pasižymi logikos trūkumu operuojant simboliais, ir didelę įtaką vaiko mąstymui daro tai, ką jis mato čia ir dabar (priešoperacinė stadija). Pasak Flavell, Green, Piaget (cit. Jarašiūnaitė, Raižienė, 2008), jaunesniojo amžiaus ikimokyklinukai negali atskirti realybės nuo fantazijos, nes reaguoja į tai, ką mato, todėl vaikui svarbu mokytis iš to ką mato ir patiria. Fantazuodami vaikai išmoksta labai daug svarbių ir vertingų dalykų. Jie įsivaizduoja save kitų žmonių vietoje ir mato situacijas per jų prizmę, tokiu būdu vaikai vysto savo užuojautą ir gebėjimą įsijausti į kito asmens jausmus. Jie sprendžia problemas, atranda naujus dalykus, eksperimentuoja ir suvokia, kaip veikia skirtingi dalykai, vysto savo smegenis ir loginį mąstymą⁷. Vaikas turi viską patirti, pergyventi ir tada jis suvoks savo įgytą patirtį. Vaiko vartojamų ir jam suvokiamų sąvokų formavimasis įmanomas tik per vaiko asmeninę patirtį, kurią jis įgyja sąveikaudamas su aplinka. Ikimokyklinė ugdymo įstaiga ir yra tos aplinkos organizatorė ir išgyvenimų reguliuotoja (Ruškus, Žvirdauskas, Žvirdauskienė ir kt., 2009).

Vaikystės metais pasąmonėje užfiksuoti vaizdiniai išskyla žmogui jau suaugus, todėl ankstyvosios vaikystės metais padedami pagrindai žmogaus sensomotorikai, emocinei sferai, o iki 6 metų ir visai psichinei struktūrai. Per pirmuosius 5-erius metus vaikas vystosi itin sparčiai. Šiame laikotarpyje išmokstama suprasti kalbą (kalba tobulėja: vaikai taria beveik visus kalbos garsus (baigiasi fiziologinio šveplavimo laikotarpis), turtėja aktyvusis žodynas, vaikai daugiau vartoja veiksmažodžių ir būdvardžių, derina žodžius sakinyje, moka sudaryti naujų žodžių, sparčiai vystosi rišlioji kalba, ilgėja jų tariami sakinukai, nes nori kuo daugiau pasakyti.) Kalbą

---

⁷ Organizacijos „Gelbėkit vaikus“ knyga „Stiprių santykių tarp tėvų ir vaiko kūrimo vadovas: teigiamas, vaiko teisių nuostatomis grįstas požiūris“ (2012). Prieiga per internetą. Žiūrėta 2014.12.01
http://www.pozityvitevyste.lt/sites/pozityvitevyste/media/Pagal_meniu/Tevams/Rekomenduojame_paskaityti/knyga%20stipriu%20santykiu%20tarp%20tevu%20ir%20vaiko%20kurimo%20vadovas.pdf

lydi neverbalinė komunikacija (Žičkienė, 2008), pažinti daiktus, žmones, reiškinius ir aplinką. Prasideda domėjimasis daiktų, reiškinių savitarpio priklausomybe, todėl vaikas vis klausia ir klausia. Tai mąstymo pradžia - juk klausti gali tik tas, kas sugeba samprotauti. Boyd, Barnett, Bodrova, Leong, Gomby (2005) pabrėžia, kad ikimokyklinio amžiaus vaikai mokosi suprasti savo ir kitų žmonių jausmus, geba kontroliuoti savo elgesį ir jausmus. Ikimokykliniame amžiuje vyksta sparti vaiko emocinė raida - vaikas pradeda save suvokti kaip atskirą asmenį, o tai leidžia jam patirti sudėtingesnes emocijas: pasididžiavimą, kaltę, gėdą. Visos šios emocijos yra negalimos be kognityvinio brandumo (loginio mąstymo, geresnės atminties). Šiame amžiaus tarpsnyje patirtos ir išgyventos emocijos ir įgyti gebėjimai jas kontroliuoti vėliau lemia, kaip vaikui seksis bendrauti mokykloje, rasti draugų ir net apskritai prisitaikyti tolimesniame gyvenime (Giedraitytė, Raižienė, 2011).

Nuo vaiko gimimo prasideda vienas svarbiausių procesų gyvenime - vaiko socializacija. Pradžioje vaiko socializacijai daugiausia įtakos turi jo artimiausia socialinė aplinka - šeima, vėliau į socializacijos procesą įsitraukia ir kitos ugdymo įstaigos (Litvinienė, 2002). Institucinis ikimokyklinis ugdymas Lietuvoje nėra privalomas, tačiau jis padeda vaikams socializuotis, pasiruošti mokyklai ir mažina dėl skirtingos namų aplinkos atsirandančius mokymosi sėkmės netolygumus, todėl yra skatintinas. Ikimokyklinis ugdymas ypač svarbus tiems vaikams, kuriems stinga tinkamo ugdymo namie – atskirties ir rizikos grupių, žemesnio išsilavinimo tėvų⁸. Pastebima, kad didžiausią naudą iš ikimokyklinio ugdymo jauniausiajame amžiuje (pirmaisiais gyvenimo metais) gauna kūdikiai iš skurdžių, rizikos grupės šeimų, kuriose patiria nuolatinį skurdą, sensorinį ir emocinį nepriteklių, yra nepakankamai prižiūrimi (Kligienė, 2011). Ikimokyklinis ugdymas tampa svarbus tiek politiniu, tiek socialiniu požiūriu, nes jis siekia užtikrinti mažų vaikų iš įvairių socialinių grupių lygias kokybinio ugdymo galimybes ankstyvoje ikimokyklinėje vaikystėje, taip pat kartu ir tėvų teisę į efektyvų švietimą (Juodaitytė, 2002).

Ikimokyklinio ugdymo paskirtis – padėti vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etninius, socialinius, pažintinius poreikius (Kvieskienė, Misiūnienė, 2011, Monkevičienė, Bagdonaitė, 2004). Ikimokyklinio ugdymo programų turinys orientuotas į vaiko gyvenimui ir ugdymui(si) reikalingų socialinių, kultūrinių kompetencijų plėtojimą bei tautinio tapatumo jausmo puoselėjimą, į vaiko adaptacijos naujoje aplinkoje lengvinimą, socializaciją, ugdymosi motyvacijos žadinimą ir prielaidų tolesniam ugdymuisi sudarymą (Martišauskienė, 2008). Ugdymo turinys sudarytas taip, kad, taikant šiuolaikinius ugdymo metodus ir formas, jį būtų galima lanksčiai realizuoti atsižvelgiant į kiekvieno vaiko individualius poreikius, interesus bei galimybes.

---

⁸ Lietuvos Respublikos Švietimo ir Mokslo ministerijos 2010 m. metinis pranešimas „Lietuvos švietimas. Tik faktai“.

Dažnai ikimokyklinis ugdymas ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos yra suprantamos tik kaip paramą šeimai ir vaiko saugojimo funkcijas atliekanti įstaiga, tačiau yra atlikta nemažai lietuvių ir užsienio šalių autorių tyrimų, kuriuose įrodyta, kad ikimokyklinis ugdymas yra naudingas vaikams ir turi liekamąją vertę. Anot Kligienės (2011), tikslingas ikimokyklinis ugdymas daro teigiamą poveikį tolimesniems mokymosi pasiekimams, tolesnei socialinei, pažintinei raidai, formuoja pažintinius vaiko gebėjimus, kurie lemia vaiko sėkmę pradėjus lankyti mokyklą. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2011-2013 metų programoje⁹ pažymima, kad tarptautiniai ir nacionaliniai mokinių pasiekimų tyrimai (PIRLS, PISA) rodo, kad vaikų dalyvavimas ikimokykliniame ugdyme gerina mokinių pasiekimus vyresnėse klasėse.

Šiomis dienomis vis daugiau šalių pripažįsta, kad ikimokyklinis amžiaus tarpnis yra vertingas pats savaime, ir kad tai amžius, kuriame skleidžiasi prigimtinių vaiko galios ir pradmenys, lemiantys ne tik sėkmę privalomame mokytis amžiuje, bet ir tolesniame vaiko asmeniniame ir profesiniame gyvenime. Būtent todėl akcentuojamas ikimokyklinio amžiaus vaiko visuminis ugdymas, apimantis vaiko fizinę, emocinę, pažintinę ir socialinę raidą.

Užsienio ir Lietuvos mokslininkai (Kligienė (2011), Barneet (2008), Barneet, Lamy, Jung (2005), Montvilaitė (2011), Šorienė (2012), Goodman, Sianesi (2005), Giedraitytė, Raižienė (2011), Žukauskienė (2007), Cipkuvienė, Kochanskienė, Sadauskienė (2011), ir kt.^{10, 11}) savo darbuose ir įvairiose ataskaitose akcentuoja vaikų, lankusių ikimokyklines ugdymo įstaigas bruožus ir savybes, lyginant su vaikais, kurie ikimokyklinių ugdymo įstaigų nelankė. Šie vaikai, anot mokslininkų pasižymi:

1. *Geresniais ugdymosi pasiekimais*: yra geriau pasirengę, todėl laiku pradeda lankyti mokyklą; stebimas geresnis vaikų lankomumas (rečiau praleidinėjamos pamokos dėl nepateisinamų priežasčių). Pradėję lankyti mokyklą jau turi bazinių žinių, todėl skaitydami ir rašydami lenkia vaikus, kurie ikimokyklinės ugdymo įstaigos nelankė. Ugdymo procese pasižymi turtingesniu žodynu, rečiau daromų gramatinių klaidų skaičiumi, gebėjimu matematinius veiksmus atlikti savarankiškai ir mintyse. Pradinėse klasėse vaikai patirdami sėkmę ugdymo procese labiau prisiriša prie ugdymo įstaigos, pozityviau vertina ugdymo procesą, todėl reiškia didesnę susidomėjimą dėstoma mokomąją medžiaga. Sėkmė patirta mokantis, didina vaikų akademinę motyvaciją atlikti užduotis bei skatina planuoti savo darbą ir laiką. Sėkmingas ir motyvuotas vaikų ugdymas pradinėse klasėse yra reikšmingas ir

---

⁹ Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2011-2013 metų programa. 2011 m. kovo 1 d., Nr. V-350.

¹⁰ Education, Audiovisual&Culture Executive Agency (2009). *Tackling social and cultural inequalities through early childhood education and care in Europe*. Prieiga per internetą <http://eacea.ec.europa.eu/about/eurydice/documents/098en.pdf> (žiūrėta 2014 m. spalio 13 d.).

¹¹ Montvilaitė, S. (2011). Ikimokyklinio institucinio ugdymo privalumai. Prieiga per internetą <http://www.ikimokyklinis.lt/index.php/straipsniai/specialistams/ikimokyklinio-institucinio-ugdymo-privalumai/6058> (žiūrėta 2014 m. lapkričio 18 d.)

tolimesniame vaikų ugdyme: vaikai lankę ikimokyklinę ugdymo įstaigą vyresnėse klasėse mokosi geriau nei vidutiniškai, nes stebimi aukštesni matematikos ir skaitymo pasiekimai. Geresni mokymosi rezultatai laiduoja kokybiškesnę pasirengimą egzaminams, todėl vyrauja žymiai didesnė tikimybė, kad baigs mokyklą. Mokiniai patirdami sėkmę sau kelia aukštesnius ateities siekius: žymiai dažniau ir aktyviau dalyvauja neformaliajame švietime (domisi sportu, lanko užklausinę veiklą) bei labiau linkę tobulėti, užsiimti savirealizacija, todėl pabaigus mokyklą pasirenkama mokytis aukštojoje mokykloje. Mokslininkai taip pat pastebi, kad vaikai lankę ikimokyklinę ugdymo įstaigą rečiau mokosi specialiosiose mokyklose ir klasėse.

2. *Pozityviu ir socialiu elgesiu*: rečiau pasitaiko elgesio problemų, todėl rečiau nusikalsta vaikystėje ir vėlesniame amžiuje. Padarytų nusikaltimų pobūdis yra lengvesnis. Lengviau adaptuojasi ir patiria bendravimo sunkumų; rečiau patiriamos įvairios priklausomybės alkoholiui ir kitoms psichotropinėms medžiagoms; yra socialiai atsakingesni ir pasižymi socialine branda. Geresniais pažintiniais gebėjimais - turi mažiau pažintinės raidos sunkumų; pasižymi aukštesniu intelekto koeficientu; rečiau patiria psichologinių ir socialinių problemų; pasižymi aukštesne savigarba ir didesne savikontrole; geriau sprendžia problemas; adekvačiau reiškia emocijas; geriau sprendžia konfliktines situacijas; aiškiau reiškia savo mintis ir jausmus.

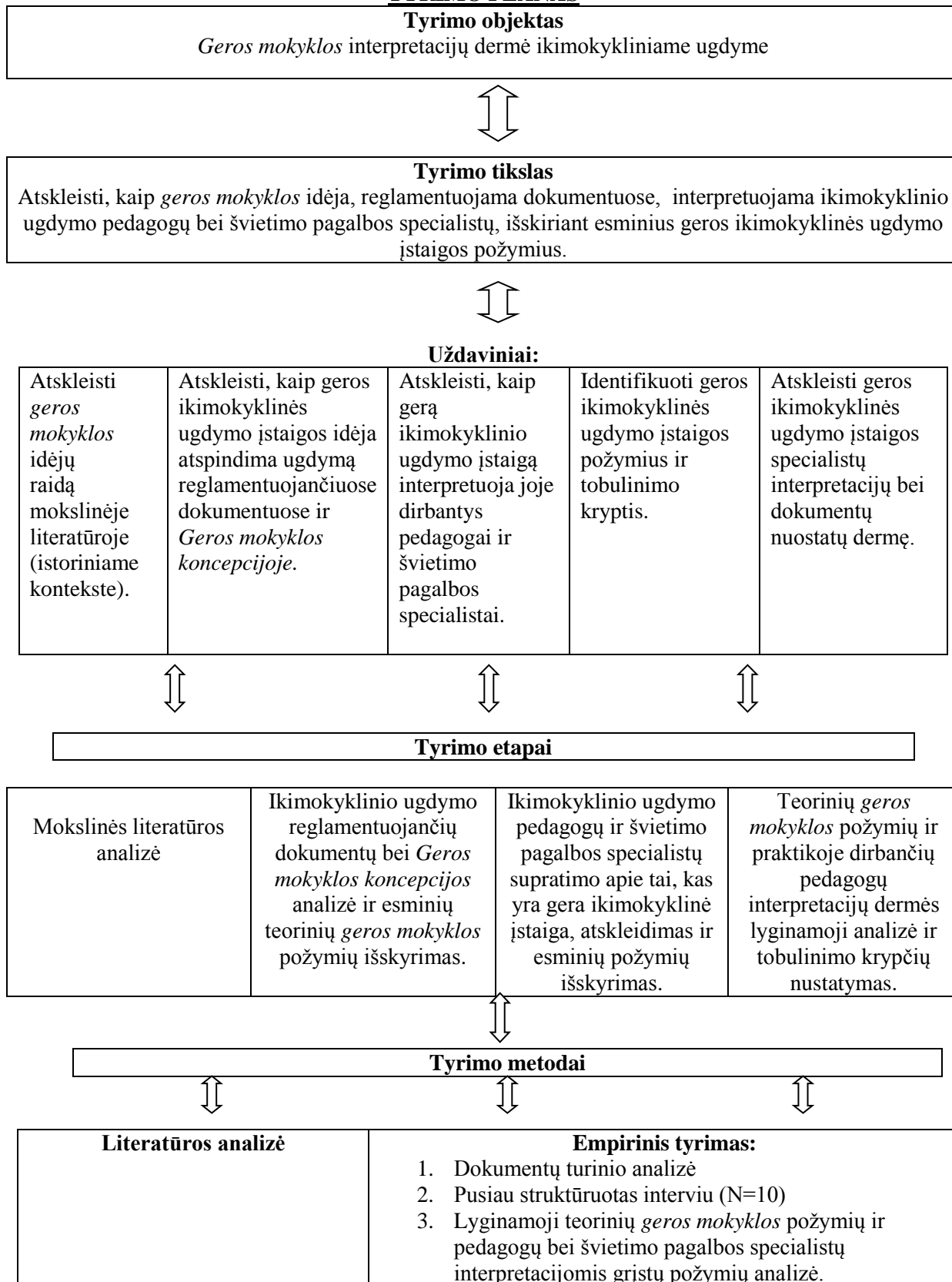
Siekiant kokybiškai parengti vaikus mokyklai, vis labiau pasitikima ikimokyklinio amžiaus vaikams institucinio ugdymo paslaugomis. Ikimokyklinė įstaiga tampa pirmąja ir viena svarbiausių švietimo sistemos grandžių (Montvilaitė, 2011). Autorė akcentuoja, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigos misija – padėti įgyvendinti esminį humanistinės pedagogikos principą – asmens prigimtinių galių puoselėjimą bei vieną svarbiausių tikslų – patenkinti besikeičiančius visuomenės poreikius, suteikti vaikams brandaus savarankiško gyvenimo pagrindus.

Literatūros analizė rodo, kad patirtis įgyta ankstyvojo bei ikimokyklinio amžiaus laikotarpiu yra ypatingai svarbi ne tik rengti vaikus mokyklai, ugdant jų pažintinius gebėjimus, bet ir asmenybės raidai. Atsižvelgiant į ikimokyklinio amžiaus tarpsnio svarbą tolimesnei asmenybės raidai, ikimokyklinis ugdymas turi atitikti kiekvieno vaiko individualiuosius poreikius. Šiame kontekste yra labai svarbus ikimokyklinio ugdymo įstaigos, kaip *geros mokyklos* vaidmuo.

2 skyrius. GEROS MOKYKLOS INTERPRETACIJŲ DERMĖ IKIMOKYKLINIAME UGDYME

Apibendrinus išanalizuotą literatūrą ir atsižvelgus į tyrimo tikslą bei iškeltus uždavinius, buvo sudarytas tyrimo turinys ir tyrimo planas (žr. 1 pav.)

TYRIMO PLANAS

1 pav. Tyrimo planas

2.1. Tyrimo metodika

Siekiant įgyvendinti tyrimo plane numatytą tikslą ir uždavinius, tyrimas vyko keturiais etapais.

Pirmajame etape atlikta mokslinės literatūros analizė.

Antrajame tyrimo etape, siekiant atskleisti, kaip *geros mokyklos* idėja atspindima teisiniuose dokumentuose, buvo atlikta Lietuvos Respublikos teisinių švietimo dokumentų bei „Geros mokyklos“ koncepcijos turinio analizė.

Trečiajame tyrimo etape, siekiant atskleisti ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir švietimo pagalbos specialistų interpretavimą apie tai, kas yra gera ikimokyklinė įstaiga, ir išskirti esminius geros ikimokyklinės ugdymo įstaigos požymius, atliktas empirinis tyrimas. Siekiant įgyvendinti šį uždavinį buvo taikytas struktūruotas interviu metodas, kai iš anksto numatyti interviu klausimai, tačiau taip pat pasiliekiama galimybė juos keisti vietomis bei užduoti papildomus klausimus (Bitinas, Rupšienė, Žydzūnaitė, 2008). Pedagogams ir švietimo pagalbos specialistams buvo užduodami trys pagrindiniai klausimai, tačiau norint pasitikslinti ir geriau suprasti respondentus, interviu metu buvo užduodami ir papildomi su tema susiję klausimai.

Ketvirtajame tyrimo etape atlikta teorinių *geros mokyklos* požymių ir praktikoje dirbančių pedagogų interpretacijų dermės lyginamoji analizė, bei numatytos tobulinimo kryptys.

2.2. Geros mokyklos samprata „Geros mokyklos“ koncepcijoje ir švietimo sistemą reglamentuojančiuose dokumentuose

Dokumentų analizė buvo atlikta keliais etapais:

Pirmiausia išanalizuota „Geros mokyklos“ koncepcija, kaip naujausias su ugdymu susijęs dokumentas. Buvo siekiama išskirti geros mokyklos požymius ir atitinkamas kategorijas.

Antrajame dokumentų analizės etape apžvelgti ir analizuoti Lietuvos Respublikos teisiniai dokumentai: Švietimo įstatymas (2011), Kompleksiškai teikiamos švietimo pagalbos, socialinės paramos, sveikatos priežiūros paslaugų ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikams ir jų tėvams (globėjams) tvarkos aprašas (2011), Švietimo aprūpinimo standartai (2011), Higienos norma (2010), mokytojo ir auklėtojo pavyzdiniai pareigybių aprašai (2005). Teisiniai dokumentai analizuoti pasiremiant „Geros mokyklos“ koncepcijos analizės metu išskirtomis kategorijomis. Taip siekta išsiaiškinti dokumentų tarpusavio dermę ir tendencijas.

Trečiajame dokumentų analizės etape, pagal išskirtas bendras kategorijas siekta palyginti *geros mokyklos* bruožus, akcentuojamus skirtinguose dokumentuose. Paraleliai lyginti *geros mokyklos* bruožai skirtinguose dokumentuose leido įžvelgti vyraujančius skirtumus bei panašumus.

2.2.1 Geros mokyklos koncepcijos analizė

Pirmajame dokumentų analizės etape išanalizuota „Geros mokyklos“ koncepcija (2013), kaip naujausias su ugdymu susijęs dokumentas. Analize siekta išskirti pagrindines koncepcijos kategorijas, kurios apibrėžia šiuolaikinę *gerą mokyklą*. 1-oje lentelėje pateikiamos išskirtos kategorijos, subkategorijos bei jas atitinkantys ir iliustruojantys teiginiai.

1 lentelė.

Geros mokyklos aspektai „Geros mokyklos“ koncepcijoje

Kategorijos	Subkategorijos	Teiginiai iš „Geros mokyklos koncepcijos“
Asmenybės ūgtis	Asmenybės branda ir individualias galias atitinkantys mokymosi pasiekimai	<i>Pagrindiniai ir pageidaujami mokyklos veiklos rezultatai – mokinių asmenybinė branda, individualias galimybes atitinkantys mokymosi pasiekimai ir nuolatinė mokymosi pažanga.</i>
	Mokymosi pasiekimų vertinimas, atsižvelgiant į jų individualumą	<i>Mokinių pasiekimai vertinami atsižvelgiant į kiekvieno mokinio ypatybes bei išgales.</i>
Saviraiškus dalyvavimas mokyklos gyvenime	Socialinių kompetencijų ugdymasis, aktyvus dalyvavimas ir problemų sprendimas komandoje	<i>Aktyviai dalyvaudami savivaldos veikloje mokiniai atsiskleidžia kaip būsimi lyderiai, ugdo socialinius gebėjimus, mokosi darbo komandoje, išsiugdo gebėjimus konstruktyviai spręsti problemas. Saviraiškus dalyvavimas mokyklos gyvenime yra toks pats svarbus asmenybės augimui kaip ir formalus švietimas.</i>
Dialogiškas ir tyrinėjantis ugdymas	Įdomus patirtinis ir auginantis ugdymas	<i>Ugdymo turinys įdomus, provokuojantis, platus ir gilus, kuriantis iššūkius. Ugdomos šiuolaikiniame gyvenime aktualios kompetencijos.</i>
	Personalizuotas ir savivaldus – pagrįstas individualiais poreikiais	
Paremiantis mokymąsi ugdymas	Sąveikomis ir patirtimi grįstas ugdymas	<i>Mokomasi tyrinėjant, eksperimentuojant, atrandant ir išrandant, kuriant, bendraujant. Ugdymas persikelia už mokyklos virsdamas gyvenimo būdu</i>
	Ugdymas orientuotas į mokymąsi ir bendradarbiavimą atsižvelgiantis į mokinių poreikių, pasirinkimų, galimybių, stilių skirtumus.	<i>Didelis dėmesys skiriamas mokymui(si) mokytis – rasti, atsirinkti, įprasminti žinias. Mokymas(is) yra partneriškas – mokytojas yra mokinio pagalbininkas tyrinėjant pasaulį, mokymosi partneris, tačiau ir autoritetas tose srityse, kuriose mokiniui nepakanka patirties ar išminties. Mokomas(is) pagal individualius poreikius ir pasirinkimus, pagrįstus asmenine patirtimi, siekiais, prasmės suvokimu.</i>
Mokykla atvira įvairovei	Dalyvių įvairovę akcentuojantis ugdymas – įvairus įvairiems.	<i>Mokykloje dirbantys žmonės: įvairaus amžiaus, moterys ir vyrai, skirtingų kompetencijų ir gyvenimo patirties, skirtingus ugdymo stilius pripažįstantys, įdomios asmenybės. Jie atviri naujovėms, nebijo tyrinėti ir bandyti, mokosi iš kolegų ir mokinių, nepuola į nevirtį nepavykus.</i>
Mokykla kaip	Mokymasis su kitais ir iš kitų	<i>Mokyklos bendruomenė susibūrusi į nuolatinio</i>

besimokanti organizacija		<i>mokymosi organizacija.</i>
	Organizacijos atvirumas	<i>Skatinamas bendradarbiavimas su vietos bendruomene, išorinėmis organizacijomis, kitomis mokyklomis, palaikomi ilgalaikiai prasmingi santykiai su mokyklos absolventais.</i>
Lyderystė ir įgalinanti vadyba	Dialogo ir susitarimo kultūra	<i>Mokyklos vizija ir strategija kuriama visos mokyklos bendruomenės, yra aiški bei įkvepianti. Nuomonių įvairovė ir diskusijos yra neatsiejama mokyklos gyvenimo dalis.</i>
	Pasidalyta lyderystė	<i>Mokykloje skatinama lyderystė, o jos vadyba yra įgalinanti.</i>
Dinamiška ir atvira ugdymo aplinka	Mokymąsi skatinanti aplinka	<i>Numatytos galimybės mokytis individualiai ir grupėmis, tyloje ir bendraujant, „švariai“ ir naudojant įvairias tepančias medžiagas bei priemones. Mokykla nesibaimina aplinkų ir baldų išskirtinumo, neįprastumo.</i>
	Klasės be „sienų“	<i>Ugdymo(si) procesas gali vykti ir koridoriuose, holuose, bibliotekoje, mokyklos kieme ir kitose vidinėse bei išorinėse mokyklos erdvėse.</i>
Įsipareigojusi vietos bendruomenė ir steigėjas	Strateguojanti, atsakinga, bendradarbiaujanti ir remianti mokykla	<i>Ištekliai mokykloms yra aiškiai numatyti, paskirstyti ir pakankami, kuriama palanki aplinka bendradarbiavimui su įvairiais partneriais. Mokykla pasitikima, ji veikia savarankiškai ir atsiskaito už sutartus veiklos rezultatus. Mokyklos bendruomenė bei steigėjas domisi bei ieško įvairių paramos ir pagalbos mokyklai galimybių, konsultuoja įvairiais klausimais.</i>

„Geros mokyklos“ koncepcijoje (2013) akcentuojama, kad *gera mokykla* tai prasmės, atradimų ir mokymosi sėkmės siekianti mokykla, grindžianti savo veiklą bendruomenės susitarimais ir mokymusi. Koncepcijos analizė, remiantis pateiktu *geros mokyklos* apibrėžimu, leido išskirti 9 esmines kategorijas. „Geros mokyklos“ koncepcijoje, mokyklos ir ugdymo sampratoje, išryškėja tokie nauji esminiai akcentai ir nuostatos:

- Besimokanti bendruomenė: *bendruomenė kaip besimokanti organizacija, lyderystė ir įgalinanti vadyba, įsipareigoję vietos bendruomenė ir steigėjas.*
- Nuo ugdymo prie ugdymosi: *dialogiškas ir tyrinėjantis ugdymas, paremiantis mokymąsi ugdymas.*
- Mokytojų ir mokinių įvairovė ir santykių darna: *asmenybių įvairovė, dinamiška ir atvira ugdymo aplinka.*

Koncepcijoje keičiasi mokyklos vaidmuo ir vaizdinys, pradedant mokyklos pastato pritaikomumu visapusiškai ugdyti visus ir kiekvieną mokinį ir baigiant įgalinančia mokyklos vadyba bei mokyklos bendruomenės kūrimu. Mokykla tampa ne tik vieta mokytis, bet tampa kūrybine dirbtuve (*klasės be sienų*). Mokyklos aplinka pritaikyta mokytis grupėse ir individualiai. Pirmenybė teikiama šiuolaikiniams aktyviesiems ugdymo metodams, kurie „išlaisvina“ mokinį

ugdymo procese. Iš esmės keičiasi mokytojo ir mokinio santykis – mokymosi procese išryškėja ne mokytojas, kaip žinių teikėjas, bet mokinys, kuris atsakingas, veiklus, veržlus, siekiantis, iniciatyvus ir kūrybingas. Konceptijoje akcentuojamas patirtinis mokymasis leidžia ne tik įgalinti mokinius, tačiau ir suteikia galimybę ugdytis vaikų asmenybėms, įgyti teigiamos mokymosi patirties, suteikiama galimybė nebijoti klysti, suprasti, taisyti. Mokytojas tampa padėjėju, koordinatoriumi, patarėju ar net bendrakeleiviu, pagrindinį dėmesį skiriant ne galutiniam ugdymo rezultatui, bet kūrybiniam ugdymosi procesui.

„Geros mokyklos“ koncepcijoje yra naujų akcentų, kurie susiję ne tik su vaikų, bet ir pačios mokyklos bendruomenės kūrimu ir ugdymusi. Akcentuojama mokyklos bendruomenės galimybė veikti savarankiškai ir dalytis lyderyste. Mokyklos tampa atviros visuomenei, ir veikdamos kaip besimokančios organizacijos prisitaiko prie besikeičiančių ugdymo naujovių bei vaikų poreikių. Išanalizavus „Geros mokyklos“ koncepciją galima teigti, kad gera šiuolaikiška mokykla apibūdinama kaip atvira įvairovei, siekianti ugdyti kiekvieną mokinį, laisva pasirinkti ugdymo modelį, bendradarbiaujanti ir nuolat besimokanti bendruomenė.

„Geros mokyklos“ koncepcija yra svarbi ne tik mokyklai, bet ir ikimokyklinei ugdymo įstaigai, kuri yra pirmoji vaiko mokykla, leidžianti vaikui pažinti, ugdytis socialines kompetencijas, įgyti patirties, augti asmenybei. Todėl išskirti „Geros mokyklos“ bruožai yra svarbūs ir ikimokyklinei ugdymo įstaigai.

2.2.2 Lietuvos Respublikos švietimą reglamentuojančių teisinių dokumentų analizė

Antrajame dokumentų analizės etape paraleliai „Geros mokyklos“ koncepcijai buvo išanalizuoti ir kiti 2005 – 2011 metų laikotarpio švietimą reglamentuojantys Lietuvos Respublikos teisiniai dokumentai¹², susiję su ikimokykliniu ugdymu, jo organizavimu ir aplinka, bei kurie dera su tyrimo objektu. Analizuojant teisinius dokumentus, remtasi „Geros mokyklos“ koncepcijos analizės metu išskirtomis kategorijomis (žr. 2 lentelę).

---

¹² Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas, 2011 m. kovo 17 d., Nr. XI-1281; Kompleksiškai teikiamos švietimo pagalbos, socialinės paramos, sveikatos priežiūros paslaugų ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikams ir jų tėvams (globėjams) tvarkos aprašas. 2011 m. lapkričio 4d., Nr. V-2068/A1-467/V-946; Švietimo aprūpinimo standartai, 2011 m. gruodžio 12d., Nr. V-2368; Higienos norma HN 75:2010. „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą; Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai. 2010 m. balandžio 22d. NR. V-313. Mokytojo pavyzdinis pareigybės aprašymas. http://www.smm.lt/uploads/documents/veikla/Ministerijos%20veiklos%20ataskaitos/Mokytojo%20pavyzdinis%20pareigubes%20aprasas_galutinis.pdf (žiūrėta 2014.03.31). Pavyzdinis auklėtojo pareigybės aprašymas. 2005 m. lapkričio 11d. įsakymas Nr. ISAK-2249

Geros mokyklos aspektai „Lietuvos Respublikos teisiniuose dokumentuose“

Kategorijos	Subkategorijos	Teiginiai iš švietimą reglamentuojančių LR teisinių dokumentų
Asmenybės ūgtis	Vertybinis dorinis ugdymas; Bendrųjų gebėjimų ugdymas, Žinių suteikimas.	<i>Ugdymo paskirtis – suteikti asmeniui dorinės ir socialinės brandos pradmenis, kultūros, taip pat ir etninės, pagrindus. Pagrindinio ugdymo paskirtis – suteikti asmeniui dorinės, sociokultūrinės ir pilietinės brandos pagrindus, bendrąjį raštingumą, technologinio raštingumo pradmenis, ugdyti tautinį sąmoningumą, išugdyti siekimą ir gebėjimą apsispręsti, pasirinkti ir mokytis toliau (Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas, 2011 m. Kovo 17 d., Nr. XI-1281).</i>
Saviraiškus dalyvavimas mokyklos gyvenime	Neformalus švietimas, orientuotas į mokinių pažinimo, ugdymosi ir saviraiškos poreikių tenkinimą; Pilietiškumo ugdymas per mokinių ir jaunimo organizacijas.	<i>Neformaliojo vaikų švietimo paskirtis – tenkinti mokinių pažinimo, ugdymosi ir saviraiškos poreikius, padėti jiems tapti aktyviais visuomenės nariais (Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas, 2011 m. Kovo 17 d., Nr. XI-1281). Mokykloje gali veikti mokinių ir jaunimo organizacijos, kurios skatina mokinių dorinį, tautinį, pilietinį sąmoningumą, patriotizmą, puoselėja kultūrinę ir socialinę brandą, padeda tenkinti jų saviugdos ir saviraiškos poreikius (Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas, 2011 m. Kovo 17 d., Nr. XI-1281).</i>
Dialogiškas ir tyrinėjantis ugdymas	Savarankiškas mokymasis.	<i>Suteikiama galimybė asmeniui savarankiškai mokytis remiantis supančia informacijos erdve (bibliotekomis, visuomenės informavimo priemonėmis, internetu, muziejais ir kita) ir iš kitų perimama gyvenimo patirtimi (Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas, 2011 m. Kovo 17 d., Nr. XI-1281).</i>
Paremiantis mokymąsi ugdymas	Kompleksinės pagalbos teikimas vaikui ir šeimai, bendradarbiaujant visiems su ugdymu susijusiems dalyviams.	<i>Kompleksiškai teikiama pagalba teikiama laikantis bendradarbiavimo principo, kai vaikui ir jo tėvams (globėjams, rūpintojams) kompleksiškai teikiama pagalba grindžiama visų šiame procese dalyvaujančių juridinių ir fizinių asmenų, bendradarbiavimu, tarpusavio sutarimu ir pagarba (Kompleksiškai teikiamos švietimo pagalbos, socialinės paramos, sveikatos priežiūros paslaugų ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikams ir jų tėvams (globėjams, rūpintojams. 2011 m. Lapkričio 4d., Nr. V-2068/A1-467/V-946). Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo paskirtis – padėti mokiniui lavintis, mokytis pagal gebėjimus, įgyti išsilavinimą ir kvalifikaciją, pripažįstant ir plėtojant jų gebėjimus ir galias (Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas, 2011 m. Kovo 17 d., Nr. XI-1281)</i>
	Bendradarbiavimas su vaiko tėvais, siekiant suderinti šeimos ir įstaigos interesus bei lūkesčius, susijusius su vaiko ugdymu ir pasiekimais.	<i>Tėvai privalo bendradarbiauti su mokyklos vadovu, kitu švietimo tiekėju, mokytojais, kitais specialistais (Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas, 2011 m. Kovo 17 d., Nr. XI-1281). Tęsiamas šeimoje pradėtas pozityvus vaiko ugdymas (Pavyzdinis auklėtojo pareigybės aprašymas. 2005 m. Lapkričio 11d.</i>

		<i>Įsakymas Nr. ISAK-2249).</i>
Ugdytojų tobulėjimas	Ugdytojų tobulėjimas ir reikalavimai ugdytojų kompetencijai	<i>Ne mažiau kaip 5 dienas per metus dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose¹³. Būti atestuotas ir įgyti kvalifikacinę kategoriją švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka¹².</i>
Mokykla kaip besimokanti organizacija	Bendradarbiavimas institucijų tinkle, teikiant pagalbą mokiniui; Švietimo pagalbos sistemiškumas ir kontekstualumas.	<i>Mokykla, teikdama mokiniui socialinę pedagoginę pagalbą, bendradarbiauja su socialinę pagalbą teikiančiomis tarnybomis, sveikatos priežiūros ir teisėtvarkos institucijomis (Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas, 2011 m. Kovo 17 d., Nr. XI-1281). Kompleksiškai teikiamą pagalbą organizuoja tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatorius, o ją teikia tarpinstitucinė komanda – įvairių valstybės ir savivaldybės institucijų ir įstaigų specialistų grupė, sutelkta ir veikianti savivaldybėje....(Kompleksiškai teikiamos švietimo pagalbos, socialinės paramos, sveikatos priežiūros paslaugų ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikams ir jų tėvams (globėjams, rūpintojams. 2011 m. Lapkričio 4d., Nr. V-2068/A1-467/V-946) Švietimo sistema yra glaudžiai susieta su krašto ūkinės, socialinės, kultūrinės raidos kontekstu, kartu su juo atsinaujina ir atitinka nuolat kintančias visuomenės reikmės (Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas, 2011 m. Kovo 17 d., Nr. XI-1281).</i>
Lyderystė ir įgalinanti vadyba	Aktyvus visų ugdymo procesų dalyvių dalyvavimas mokyklos savivaldoje bei valdyme, ugdymo proceso tobulinime	<i>Mokytojo teisė dalyvauti mokyklos savivaldoje/profesinių sąjungų asociacijų veikloje (Pavyzdinis mokytojo pareigybių aprašas) Teikti <....> siūlymų dėl mokyklos, vaiko gerovės komisijos veiklos tobulinimo, ugdymo planų sudarymo, ugdymo proceso organizavimo gerinimo, ugdymo programų pritaikymo specialiujų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams, pamokų krūvio mokytojams skirstymo, mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų pagalbos teikimo ir bendradarbiavimo gerinimo, ugdymo aplinkos pritaikymo ir aprūpinimo reikiamomis mokymo ir techninės pagalbos priemonėmis, atsižvelgiant į visų mokinių ugdymosi poreikius, ūkinės finansinės veiklos organizavimo, vaiko minimalios priežiūros priemonių įgyvendinimo veiksmingumą ir kita (Pavyzdinis mokytojo pareigybių aprašas)</i>
	Atsiskaitomybė	<i>Mokyklos taryba – aukščiausioji mokyklos savivaldos institucija, atstovaujanti mokiniams, mokytojams, tėvams (globėjams, rūpintojams) ir vietos bendruomenei. Už savo veiklą mokyklos taryba atsiskaito ją rinkusiems Mokyklos bendruomenės nariams ((Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas, 2011 m. Kovo 17 d., Nr. XI-1281).</i>

¹³ Pavyzdinis mokytojo pareigybių aprašas. Prieiga per internetą. Žiūrėta 2014. balandžio 4 d.
http://www.smm.lt/uploads/documents/veikla/Ministerijos%20veiklos%20ataskaitos/Mokytojo%20pavyzdinis%20pareigubes%20aprasas_galutinis.pdf

Dinamiška ir atvira ugdymo aplinka	Vaiko poreikiams pritaikyta fizinė ir socialinė aplinka	<i>Mokymosi aplinka mokykloje ir mokinių mokymosi krūvis turi atitikti higienos normas ir teisės aktų nustatytus mokinių saugos bei sveikatos reikalavimus (Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas, 2011 m. Kovo 17 d., Nr. XI-1281). Mokyti savitarpio pagarba grįstoje, psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugioje aplinkoje, turėti higienos reikalavimus atitinkančius mokymosi krūvį ir aplinką (Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas, 2011 m. Kovo 17 d., Nr. XI-1281). Atsižvelgus į konkrečios mokyklos keliamus ugdymo tikslus, vietos ir mokyklos bendruomenės reikmes, mokinių ugdymosi poreikius ir interesus gali būti kuriamos įvairios erdvės (grupės, klasės, specializuoti kabinetai, studijos, laboratorijos, dirbtuvės, vaikų poilsiuui skirtos erdvės, aikštynai ir kt.) (Švietimo aprūpinimo standartai, 2011 m. Gruodžio 12d., Nr. V-2368;).</i>
Įsipareigojusi vietos bendruomenė ir steigėjas	Veiklumas – veikti drauge su partneriais, siekiant ugdymo kokybės	<i>Mokyklos įstatymų nustatyta tvarka gali jungtis į asociacijas (Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas, 2011 m. Kovo 17 d., Nr. XI-1281). Leidžiama verstis mokyklos įstatuose nustatyta komercine ūkine veikla, jei tai neprieštarauja įstatymams (Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas, 2011 m. Kovo 17 d., Nr. XI-1281).</i>

Teisiniai dokumentai analizei buvo pasirinkti atsižvelgiant į tyrimo objektą ir analizuoti remiantis „Geros mokyklos“ koncepcijos analizės metu išskirtomis devyniomis „Geros mokyklos“ kategorijomis. Analizei pasirinkti dokumentai yra susiję savo tematika (ugdymas, jo aplinka ir ugdymo organizavimas), tačiau skiriasi jų paskirtis. Auklėtojo ir mokytojų pavyzdiniai pareigybių aprašai orientuoti į pedagogų pasiruošimą dirbti, apibrėžia jų kvalifikaciją, teises ir pareigas; Higienos normos apibrėžia ikimokyklinių ugdymo įstaigų patalpų/aplinkos pritaikomumą; Kompleksinės pagalbos teikimo dokumentas nurodo, kam ir koku būdu teikiama pagalba vaikams ir jų tėvams (globėjams, rūpintojams), Švietimo įstatymas svarbiausias teisės aktas, reglamentuojantis švietimą ir ugdymą šalyje. Nepaisant analizuotų dokumentų skirtingų paskirčių, visuose buvo rastos tos pačios „Geros mokyklos“ koncepcijoje išskirtos kategorijos.

Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas (2011) valstybiniu lygiu nustato švietimo tikslus, švietimo sistemos principus, švietimo sistemos sandarą ir veiklos pagrindus bei valstybės įsipareigojimus švietimui. Nors švietimo įstatyme nėra tiesiogiai kalbama apie *gerą mokyklą*, tačiau Švietimo įstatymo analizė, remiantis „Geros mokyklos“ išskirtomis kategorijomis, leido atskleisti įstatyme reglamentuojamus geros švietimo sistemos bruožus, pvz., *Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo paskirtis – padėti mokiniui lavintis, mokytis pagal gebėjimus, įgyti išsilavinimą ir kvalifikaciją, pripažįstant ir plėtojant jų gebėjimus ir galias (Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas, 2011 m. Kovo 17 d., Nr. XI-1281)*. Dokumentų analizė parodė, kad principai,

tiksiai ir idėjos, kuriomis grindžiamas Švietimo įstatymas, akcentuojami ir kituose teisiniuose dokumentuose. Visuose juose randama *geros mokyklos* bruožų: profesionalūs pedagogai (*Pavyzdinis auklėtojo pareigybės aprašymas, mokytojo pavyzdinis pareigybių aprašas*), mokykla bendradarbiaujanti su vaiko šeima (*Kompleksiškai teikiamos švietimo pagalbos, socialinės paramos, sveikatos priežiūros paslaugų ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikams ir jų tėvams (globėjams) tvarkos aprašas, 2011 Nr. V-2068/A1-467/V-946*), ugdymui pritaikyta aplinka (*Higienos norma HN 75:2010. „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą; Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai, 2010, Nr. V-313*), mokymo priemonių gausa ugdymo turiniui įgyvendinti (*Švietimo aprūpinimo standartai, 2011, Nr. V-2368*).

Lietuvos švietimą reglamentuojančių dokumentų analizė leidžia teigti, kad juose nėra tiesiogiai formuluojama *geros, sėkmingai veikiančios mokyklos ar ikimokyklinės ugdymo įstaigos* samprata. Tačiau įvairių švietimo veiklą reglamentuojančių teisės aktų kokybinė analizė parodė, jog dokumentuose galima aptikti *geros mokyklos* bruožų.

2.2.3 „Geros mokyklos“ koncepcijos ir kitų Lietuvos Respublikos švietimą reglamentuojančių teisinių dokumentų lyginamoji analizė

Trečiajame dokumentų analizės etape siekiant palyginti „Geros mokyklos“ koncepciją (2013) ir kitus analizuotus su ugdymu susijusius teisinius dokumentus, buvo palygintos anksčiau išskirtos kategorijos bei subkategorijos. Išskirtų kategorijų ir subkategorijų palyginimas leido pastebėti idėjų ir nuostatų raidą, siekiant kurti *gerą mokyklą* jau ikimokyklinio amžiaus vaikams ir užtikrinti kokybišką kiekvieno mokinio ugdymą. Tai itin svarbu įgyvendinant inkluzinio ugdymo idėjas (žr. 3 lentelė).

3 lentelė

Geros mokyklos aspektų palyginimas įvairiuose dokumentuose

Kategorijos		Subkategorjos	
„Geros mokyklos koncepcija	Kiti teisiniai dokumentai	„Geros mokyklos koncepcija	Kiti teisiniai Dokumentai
Asmenybės ūgtis	Asmenybės ūgtis	Asmenybės branda ir individualias galias atitinkantys mokymosi pasiekimai.	Vertybinis dorinis ugdymas; Bendrųjų gebėjimų ugdymas; Žinių suteikimas.
		Mokymosi pasiekimų vertinimas, atsižvelgiant į mokinių individualumus.	
Saviraiškus dalyvavimas mokyklos gyvenime	Saviraiškus dalyvavimas mokyklos gyvenime	Socialinių kompetencijų ugdymasis, aktyvus dalyvavimas ir problemų sprendimas komandoje.	Neformalus švietimas, orientuotas į mokinių pažinimo, ugdymosi ir saviraiškos poreikių

			tenkinimą; Pilietiškumo ugdymas.
Dialogiškas ir tyrinėjantis ugdymas	Dialogiškas ir tyrinėjantis ugdymas	Įdomus, patirtinis ir auginantis ugdymas; Personalizuotas ir savivaldus – pagrįstas individualiais poreikiais. Sąveikomis ir patirtimi grįstas ugdymas.	Savarankiškas mokymasis.
Paremiantis mokymąsi ugdymas	Paremiantis mokymąsi ugdymas	Ugdymas orientuotas į mokymąsi ir bendradarbiavimą; Atsižvelgiantis į mokinių poreikių, pasirinkimų, galimybių, stilių skirtumus.	Kompleksinės pagalbos teikimas vaikui ir šeimai bendradarbiaujant visiems su ugdymu susijusiems dalyviams. Bendradarbiavimas su vaiko tėvais, siekiant suderinti šeimos ir įstaigos interesus bei lūkesčius, susijusius su vaiko ugdymu ir pasiekimais.
Mokykla atvira įvairovei	Mokykla atvira įvairovei	Ugdymas orientuotas į mokymąsi ir bendradarbiavimą; atsižvelgiantis į mokinių poreikių, pasirinkimų, galimybių, stilių skirtumus.	-
Mokykla kaip besimokanti organizacija	Mokykla kaip besimokanti organizacija	Dalyvių įvairovę akcentuojantis ugdymas - įvairus įvairiems;	Bendradarbiavimas institucijų tinkle teikiant pagalbą mokiniui;
Lyderystė ir įgalinanti vadyba	Lyderystė ir įgalinanti vadyba	Mokymasis su kitais ir iš kitų; Organizacijos atvirumas.	Aktyvus visų ugdymo procesų dalyvių dalyvavimas mokyklos savivaldoje bei valdyme, ugdymo proceso tobulinime. Atskaitomybė.
Dinamiška ir atvira ugdymo(si) aplinka	Dinamiška ir atvira ugdymo(si) aplinka	Dialogo ir susitarimo kultūra; Pasidalyta lyderystė.	Vaiko poreikiams pritaikyta fizinė ir socialinė aplinka;
Įsipareigojusi vietos bendruomenė ir steigėjas	Įsipareigojusi vietos bendruomenė ir steigėjas	Mokymąsi skatinanti aplinka; Klasės be sienų.	Veiklumas - veikti drauge su partneriais siekiant ugdymo kokybės.
-	Ugdytojų tobulėjimas	-	Ugdytojų tobulėjimas ir reikalavimai ugdytojų kompetencijoms.

Palyginus kategorijas bei subkategorijas išskirtas analizuojant „Geros mokyklos“ koncepciją ir kitus švietimą ir ikimokyklinį ugdymą reglamentuojančius dokumentus atskleistos sąsajos tarp nustatytų kategorijų. Dauguma „Geros mokyklos“ koncepcijos kategorijų sutampa su kitų dokumentų analizės kategorijomis. Kituose dokumentuose akcentuojamas nuolatinis ugdytojų

tobulėjimas, kuris „Geros mokyklos“ koncepcijoje išryškėja nestiesiogiai, bet bendrame ugdymo kokybės kontekste. Dokumentų analizė leido pastebėti ir tam tikrų skirtumų: švietimą reglamentuojamuose dokumentuose mokinys išryškėja kaip paslaugų gavėjas (*vertybių ugdymas, žinių suteikimas*), o „Geros mokyklos“ koncepcijoje akcentuojama asmenybės branda per savivoką, savivertės ugdymąsi. Kiti dokumentai menkiausiai akcentuoja ikimokyklinio ugdymo „laisves“ - akcentuojamos higienos normos, didelis dėmesys skiriamas mokymosi pasiekimams, ugdymo finansavimui ir kitam materialiajam aprūpinimui. Vaikas yra tarsi sudedamoji ugdymo sistemos dalis, apie kurį vyksta veiksmas, tačiau jis pats dar menkai akcentuojamas kaip pagrindinis to veiksmo dalyvis. Mažiausiai panašumų tarp „Geros mokyklos“ koncepcijos ir kitų analizuotų dokumentų rasta dialogiško ir tyrinėjančio ugdymo bei saviraiškaus dalyvavimo mokyklos gyvenime kategorijose. Dokumentuose nurodoma, kokia galimybė suteikiama mokiniams (savarankiško ugdymo, neformalaus švietimo), o „Geros mokyklos“ koncepcijoje dialogiškas ir tyrinėjantis ugdymas yra kaip pagrindinė ugdymosi dalis (*susietas su gyvenimo patirtimi, ugdymas stebinantis ir provokuojantis*). Dokumentuose nurodoma, kas turi būti pasiekta (*mokykla bendradarbiauja su įvairiomis institucijomis; išugdyti kiekvienam asmeniui vertybines orientacijas, leidžiančias tapti doru, siekiančiu žinių, savarankišku, atsakingu ir t.t.*), o „Geros mokyklos“ koncepcijoje akcentuojama, kaip to turi būti siekiama (pvz. *taikant įvairius ugdymo plano sudarymo, laiko ir mokyklos erdvių bei kitų išteklių panaudojimo modelius; diskusijos, veiklos apmąstymas, įsivertinimas; ugdymo proceso rezultatas turi būti vertinamas pagal individualias vaiko galimybes ir t.t.*).

Apibendrinant galima teigti, kad išanalizuotuose dokumentuose pastebėti „Geros mokyklos“ bruožai, kurių įgyvendinimas, tikėtina, leido sukurti „Geros mokyklos“ koncepciją. „Geros mokyklos“ koncepcija akivaizdus perėjimas nuo mokymo prie mokymosi, vertinant kiekvieną mokinį, kiekvieną mokymo(si) proceso dalyvį kaip mokyklos bendruomenės narį. „Geros mokyklos“ koncepcija iš esmės pagrindžia inkluzinio ugdymo idėjas ir gali būti vertinama kaip nuosekli inkluzinės mokyklos idėjų įgyvendinimo tąsa.

2.3. Tyrimo dalyvių charakteristikos

Duomenys apie respondentus. Svarbiausias kriterijus, atrenkant respondentus buvo jų profesija ir darbas ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje. Tyrime dalyvavo pedagogai ir švietimo pagalbos specialistai, dirbantys ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje. Tyrimas atliktas 2013 metų lapkričio – gruodžio mėnesiais respondentų darbovietėje (Mažeikių, Klaipėdos ir Radviliškio miestų ikimokyklinėse ugdymo įstaigose). Empiriniame tyrime dalyvavo pedagogės bei švietimo pagalbos specialistės (N=10): 8 švietimo pagalbos specialistės ir 2 pedagogės. Visos respondentės

moterys, turinčios aukštąjį išsilavinimą. Jų pareigos ugdymo įstaigoje: 6 logopedės (viena iš jų logopedė-ekspertė), 2 judesio korekcijos pedagogės, 2 grupės auklėtojos. Tyrimo dalyvių pedagoginio darbo stažas vidutiniškai apie 8 metus.

Magistro darbe laikomasi tyrimo etikos - tyrimo dalyvių vardai, pavardės bei darbo vieta neminimi. Individualūs interviu vyko respondentų darbo vietoje, jiems patogiu laiku. Vidutinė individualaus pokalbio trukmė – 30 minučių. Kiekvienas interviu protokolai parengtas elektronine versija¹⁴. Teiginiai buvo sugrupuoti į kategorijas ir interpretuoti.

2.4. Gera ikimokyklinė ugdymo įstaiga, pedagogų ir švietimo pagalbos specialistų interpretavimu

2.4.1 Ikimokyklinio ugdymo įstaigų, dalyvavusių tyrime, charakteristikos

Tai, kaip pedagogai ir švietimo pagalbos specialistai supranta ir aiškina, kas yra gera ikimokyklinio ugdymo įstaiga, padėjo atskleisti pusiau struktūruotas interviu. Siekiant išsiaiškinti kuo didesnę supratimo įvairovę apie gerą ikimokyklinę ugdymo įstaigą, interviu atlikta su pedagogais ir švietimo pagalbos specialistais (N=10) iš 9 skirtingų ikimokyklinių ugdymo įstaigų (valstybinių ir privačių). Išsami informacija apie tyrime atstovautas ikimokyklinio ugdymo įstaigas pateikta 4-oje lentelėje.

4 lentelė

Duomenys apie tyrime atstovautas ikimokyklines ugdymo įstaigas

Respondentas	Darželio išskirtinumas	Pedagogų skaičius	Vaikų skaičius grupėje
1	[Aš dirbu privačiame darželyje.]; [specialiųjų poreikių vaikų nėra.]; [ugdoma pagal Valdorfo pedagogiką].	[yra 5 pedagogai... darželyje dirbu aš logopede, 3 auklėtojos ir viena auklėtojos padėjėja].	[Grupėje yra 22 vaikai].
2	Logopedė nenurodė jokių darželio išskirtinių bruožų	[Darželis negali pasigirti labai įvairiais specialistais, turime pagrindinius – dvi logopedės, slaugytoja, grupių auklėtojos, padėjėjos, keramikos užsiėmimų mokytoja.	[Darželį lanko 145 vaikai, iš jų, specialiųjų poreikių turi – 34 vaikai. Iš viso darželyje yra 8 grupės, kiekvienoje grupėje išeina iki 20 vaikų].
3	[Darželis neseniai atsidaręs... darželis nedidelis].	[Mes turime logopedą, psichologą, judesio korekcijos specialistą na ir žinoma, auklėtojas ir jų padėjėjas].	[Darželį lanko 26 vaikai.. darželyje yra dvi grupės].
4	[Mūsų darželis yra išskirtinis tuo, kad direktorė labai orientuota į vaikus. Direktorė	[Darželis turi psichologą, socialinį darbuotoją ir du	[Darželį lanko 105 vaikai, iš jų šiemet 42 su kalbos ir kalbėjimo sutrikimais];

¹⁴ Interviu protokolai pateikiami priede Nr. 1.

	<i>sumažino kiemsargių, aplinkos prižiūrėtojų etatus ir sutalpė auklėtojų padėjėjų etatui].</i>	<i>logopedus.]; [Grupėje yra 3 žmonės – auklėtoja, auklėtojos padėjėja ir šeimininkutė].</i>	<i>[Dokumentacijoje yra 6 grupės, bet realiai jų yra 5, grupėje yra 21 vaikas].</i>
5	<i>[Mūsų darželis yra skirtas vaikams su regos sutrikimais].</i>	<i>[Darželyje yra kūno kultūros pedagogas, logopedas, ir specialusis pedagogas-logopedas. Mes turim tiflopedagogą ir ortoptistą].</i>	<i>[Pas mus yra apie 250 vaikų, 12 grupių, kiekvienoje grupėje yra apie 21 -22 vaikus].</i>
6	<i>[Kelios grupės ugdomos pagal Valdorfo pedagogiką].</i>	<i>[Specialistų pas mus nėra daug, tik logopedas. O taip visas kolektyvas tai auklėtojos ir padėjėjos].</i>	<i>[yra 11 grupių]; [Istaigą lanko virš 200 vaikų, grupėse yra apie 20 -22 vaikus].</i>
7	<i>Auklėtoja nenurodė jokių darželio išskirtinių bruožų</i>	<i>[Dirba auklėtojos, auklėtojų padėjėjos, slaugytojas, socialinis pedagogas ir du logopedai].</i>	<i>[Darželį lanko apie 160 vaikų, iš viso yra 10 grupių].</i>
8	<i>[Mes esam vieninteliai tokie, nes pas mus integruotas darželis. Pusę vaikų be raidos sutrikimų, kita pusė neįgalieji. Turim ir su Dauno sindromu ir autistų ir su Celebriniu paralyžiumi. Taip pat pas mus klausos negalią turintys vaikai eina. Žodžiu turime visko. Taip pat turime baseiną].</i>	<i>[Ko mes tik neturim. Turim logopedų, judesio korekcijos pedagogus net 6, kūno kultūros mokytoją, psichologę, specialiąją pedagogę, baseine dirba atskiras treneris, slaugytoja, kineziterapeutė, pas mus per savaitę kelias valandas dirba gydytoja neurologė..]</i>	<i>[Yra 14 grupių. Ugdosi virš 330 mokinių. Daugiausiai vienoje grupėje būna 25 vaikai].</i>
9	<i>Judesio korekcijos pedagogė apie ugdymo įstaigą, kurioje dirba nepasakojo, nes prieš tai dirbanti kolegė (8 protokolais) bendravo šia tema ir buvo papasakojusi apie šį darželį.</i>		
10	<i>[Ugdymo įstaiga turi bendrojo ugdymo įstaigos statusą, tačiau iš esmės ji yra specializuota. Taip pat įstaigoje veikia paramos šeimai centras...].</i>	<i>[Kitose įstaigose vaikai tikrai tiek negauna specialistų, kiek gauna pas mus. Mano įstaigoje yra pakankamai specialistų].</i>	<i>[Istaigoje ugdosi apie 120 vaikų... Kadangi yra daug specializuotų ugdymo grupių, tai tose grupėse yra mažesnis vaikų skaičius, pagal reglamentą]</i>

Duomenų analizė apie tyrimo dalyvių atstovaujamas įstaigas parodė, kokio pobūdžio ikimokyklinėje įstaigoje dirba pedagogai ir švietimo pagalbos specialistai. Visų dalyvių darbovietės labai skirtingos – pradedant nuo neseniai įsteigto privataus darželio iki integruotos ikimokyklinės ugdymo įstaigos, kurioje ugdoma daugiau nei 300 vaikų. Analizuojant tyrimo dalyvių pasisakymo turinį matyti, kad ikimokyklinė ugdymo įstaiga ugdanti ir specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus suinteresuota turėti įvairių specialistų – pedagogų ir švietimo pagalbos specialistų.

[Mūsų darželis yra skirtas vaikams su regos sutrikimais]; [Darželyje yra kūno kultūros pedagogas, 1 logopedas, o kitas etatas yra specialusis pedagogas-logopedas. Mes turim tiflopedagogą ir ortoptistą] (5); [Mes esam vieninteliai tokie, nes pas mus integruotas darželis. Pusę vaikų be raidos sutrikimų, kita pusė neįgalieji. Turim logopedų, judesio korekcijos pedagogus net 6, kūno kultūros mokytoją, psichologę, specialiąją pedagogę, baseine dirba atskiras treneris, slaugytoja, kineziterapeutė, pas mus per savaitę kelias valandas dirba gydytoja neurologė] (8); [Mano įstaigoje yra pakankamai specialistų] (10).

Iš respondenčių atsakymų apie ikimokyklinės ugdymo įstaigos grupes galima pastebėti, kad daugumoje ikimokyklinių ugdymo įstaigų grupėse yra daugiau nei reikalauja higienos normos¹⁵, kuriose teigiama, kad grupėse vaikams iki 1 metų gali būti ne daugiau kaip 6 vaikai, nuo 1 iki 1,5 metų – ne daugiau kaip 10 vaikų, nuo 1,5 iki 3 metų – ne daugiau kaip 15 vaikų, nuo 3 iki 7 metų – ne daugiau kaip 20 vaikų.

[Grupėje yra 22 vaikai] (1); [grupėje yra 21 vaikas] (4); [kiekvienoje grupėje yra apie 21 -22 vaikus] (5); [grupėse yra apie 20 -22 vaikus] (6); [Daugiausiai vienoje grupėje būna 25 vaikai] (8).

Pedagogės ir švietimo pagalbos specialistės nurodė, kad jų darželyje ugdomi ir vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, tačiau grupėse yra virš 20 vaikų. Minėtoje higienos normoje teigiama, kad „vienas sutrikusio intelekto, kurčias, neprigirdintis, aklas, silpnaregis, turintis judesio ir padėties, kompleksinių, elgesio, žymių kalbos ar kitų komunikacijos sutrikimų, neįgalus vaikas, integruotai ugdomas įstaigos grupėje, prilyginamas dviem tos grupės, kurioje ugdomas, vaikams“.

[Darželį lanko 105 vaikai, iš jų šiemet 42 su kalbos ir kalbėjimo sutrikimais (...), grupėje yra 21 vaikas] – (4);

[Kiekvienoje grupėje yra 21-22 vaikus (...), su aklumu yra viena mergaitė, dar yra silpnaregė] – (5);

[Kita pusė neįgalieji (...), Yra 14 grupių. Ugdomi virš 330 mokinių. Daugiausiai vienoje grupėje būna 25 vaikai] – (8).

Iš tyrimo dalyvių atsakymų akivaizdu, kad grupės yra per didelės, todėl pedagogai ir švietimo pagalbos specialistai turi didesnę darbo krūvį, kas tikėtina atsiliepia ikimokyklinio ugdymo kokybei.

---

¹⁵ Higienos norma HN 75:2010. „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą; Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai. 2010 m. balandžio 22d. NR. V-313.

2.4.2 Geros ikimokyklinės ugdymo įstaigos interpretavimas

Interviu metu siekta išsiaiškinti, kaip pedagogai ir švietimo pagalbos specialistai supranta ir apibūdina gerą ikimokyklinę ugdymo įstaigą, kokius bruožus išryškina. Remdamiesi savo patirtimi bei supratimu jie interpretuoja, kokia ikimokyklinė ugdymo įstaiga būtų gera tenkinant vaiko individualiuosius poreikius. Respondentų pasisakymų apie *gerą mokyklą* turinys platus. Pedagogų ir švietimo pagalbos specialistų pasisakymų analizė leido išskirti apibendrintas kategorijas ir subkategorijas. Dauguma išskirtų subkategorijų yra panašios ir glaudžiai dera su „Geros mokyklos“ koncepcijos (2013) kategorijomis bei teisiniais dokumentais.

Išskirtos tokios apibendrintos kategorijos:

1. **Ugdymas ir ugdymasis.** Šiai kategorijai galima priskirti „Geros mokyklos“ koncepcijoje rastas kategorijas – dialogiškas ir tyrinėjantis ugdymas ir paremiantis mokymąsi ugdymas. Šiai kategorijai priskiriami visi respondentų atsakymai, susiję su vaikų ugdymu(si).
2. **Ugdymo rezultatai.** Šiai kategorijai priskirta asmenybės brandos subkategorija.
3. **Ugdymosi aplinka.** Saviraiškus dalyvavimas mokyklos gyvenime, darbuotojai – asmenybių įvairovė, dinamiška ir atvira ugdymo aplinka. Analizuojant respondentų pasisakymų turinį buvo galima išvelgti, kad ši kategorija yra viena iš svarbiausių formuojant geros ikimokyklinės ugdymo įstaigos modelį.
4. **Mokykla kaip besimokanti organizacija/vadyba/mokytojai.** Šiai kategorijai priskirtos bendruomenė kaip besimokanti organizacija bei lyderystės ir įgalinančios vadybos subkategorijos.

5 lentelė

Geros ikimokyklinės ugdymo įstaigos bruožai praktikos ir dokumentacijos dermėje

Kategorija	Subkategorija (Remiantis „Geros mokyklos“ koncepcija)	Pedagogų ir švietimo pagalbos specialistų teiginiai
Ugdymas ir ugdymasis	Dialogiškas ir tyrinėjantis ugdymas	[Ta viena grupė yra tam, kad visi mokytojai vieni iš kitų, mažesniesiems vyresnieji kaip pavyzdžiai ir tuo pačiu mažųjų kalbėjimas geriau vystosi] (1) [Galėtų vaikai gaminti, arbatos patys išsivirti, bandelę kokią pasišildyti, vaikai nori praktiškų veiklų] (7) [Vaikai per dieną kiek kartų visur išeina – eina į baseiną, druskų kambarį, eina pas muzikos mokytoją, eina pas judesio korekcijos specialistus, logopedus, vaikas nesėdi visą dieną toje pačioje grupėje] (9) [Kai sportuojame viską paverčiam pasakom, žaidimais ir vaikas net nesupranta, kad čia taip nemėgstama mankšta yra] (9)
	Paremiantis mokymąsi ugdymas	[Aš manau, kad juos reiktų labiau integruoti į bendras grupes ir nesugrupuoti, kad „tu toks, tu anoks“, aš manau, kad jiems patiktų normalioje grupėje... Būtinai specialiųjų poreikių vaikų įtraukimas į bendrą veiklą..] (1)

		<p><i>[Labiausiai išskirčiau mokomąsias priemones, jų panaudojimo galimybes, taip pat įvairius mokymo metodus, kurie yra produktyvūs](2).</i></p> <p><i>[Stipresnį vaidmenį turėtų vaidinti tėvai, ne tik, kad atvesti vaiką ir pasiimti] (2)</i></p> <p><i>[Reikia vaikus lavinti pagal jų individualumą, negalima visų į vieną skyrelių sukišti ir ugdyti taip ir ne kitaip] (7)</i></p> <p><i>[Žinoti kiekvieno vaiko individualias savybes] (3)</i></p> <p><i>[Kiekvienas vaikas turi kažko gero, specifiško tik jam, turi savo mąstyseną ir su kiekvienu galima pasiekti rezultatų] (9)</i></p> <p><i>[Bendradarbiavimas turi vykti, tai yra privalomas dalykas] (9)</i></p> <p><i>[Nepriklausomai nuo vaiko ugdymosi poreikių turėtų būti teikiama švietimo pagalba, specialioji pagalba] (10)</i></p> <p><i>[Supratingą atmosferą tarp visų ugdymo procesų dalyvių (vaiko, tėvų, pedagogų, valdžios)] (10)</i></p>
Ugdymo rezultatai	Asmenybės ūgtis	<p><i>[Bendrų grupių steigimas yra naudingas tiek normalios raidos vaikams, kadangi nuo pat vaikystės pradeda formotis tolerancija kitokiems nei mes...] (3)</i></p>
Ugdymosi aplinka	Saviraiškus dalyvavimas mokyklos gyvenime	<p><i>[Vaikų teigiamų emocijų užtikrinimas, kad vaikas darželyje būtų laimingas, vertinamas, kad norėtų eiti į darželį] (3)</i></p> <p><i>[Vaiko savijauta darželyje priklauso nuo to kaip pedagogas su vaiku bendrauja..] (10)</i></p>
	Darbuotojai – asmenybės įvairovė	<p><i>[Dirbantys žmonės turėtų būti labai dėmesingi vaikams, o ypatingai specialiųjų poreikių turintiems vaikams... Dėmesingi, kryptingai ir motyvuotai dirbantys specialistai] (1)</i></p> <p><i>[Kiekvienas darželis turi turėti svarbiausius specialistus – socialinį pedagogą, logopedą, judesio korekcijos arba bent jau kūno kultūros mokytoją, o jei dar ir psichologas...] (3)</i></p> <p><i>[Noriai priima jaunus žmones, užsiauginame sau naujus specialistus] (4)</i></p> <p><i>[Darželiuose turėtų būti pakankamai kvalifikuotų specialistų] (5)</i></p> <p><i>[Dirbantys darželyje žmonės turi turėti gebėjimą planuoti, organizuoti, kontroliuoti veiklą, pažinti vaikus] (5)</i></p> <p><i>[Man asmeniškai svarbi kolegos kompetencija, kiek jis nori dirbti, kaip jam svarbu savo darbą padaryti kokybiškai] (5)</i></p> <p><i>[Pagrindė tai specialistų komanda] (6)</i></p> <p><i>[Auklėtojų pdėjėjos būtinai turėtų turėti kažkokį pedagoginį išsilavinimą] (7)</i></p> <p><i>[Kolektyvas nuostabus, mylintis vaikus] (9)</i></p> <p><i>[Nuo to kiek lanksčiai specialistai sugeba savų tikslų siekti ir nebūtinai teikti tą pagalbą pagal savo pareigas kas priklauso] (10)</i></p>
	Dinamiška ir atvira ugdymo aplinka	<p><i>[Aplinka turėtų būti jauki, maloni tiek pedagogui, tiek ir vaikams. Galbūt ją reiktų sukurti tokią, kuri priimintų namus, kad vaikai galėtų atsipalaiduoti...] (2)</i></p> <p><i>[Darželis turi turėti namų aurą.. Įsivaizduoju mažas grupes, daug žaislų, kartais net pagalvoju, kad auklėtojų formali aplinka vaikus gsdina] (4)</i></p> <p><i>[Svarbi didelė žaislų bazė] (5)</i></p> <p><i>[Jei aplinka graži, darželis renovuotas, šviesus, jaukus tai jis iš karto kelia teigiamus jausmus] (6)</i></p> <p><i>[Kiekvienas galėtų turėti savo kažkokį kampelį, kuriame norėtų žaisti, nes dabar kaip armijoje, visi susisėdę vorele daro, bet kitas gal taip nenori] (7)</i></p> <p><i>[Norėčiau labai naujausios technikos, interaktyvių lentų, multimedijos, kad ir to paties kompiuterio] (7)</i></p>

		<i>[Idealy darželį įsivaizduoju fizine prasme – mažas grupes, su mažai vaikų, jaukias tobias, šeimyniškas] (10)</i>
Mokykla kaip besimokanti organizacija/vadyba /mokytojai	Bendruomenė kaip besimokanti organizacija	<i>[Darželyje labai svarbus kolektyvas, jei kolegos tave palaiko, paskatina, pataria, jauti paramą iš valdžios, kolegų tai yra neįkainojami dalykai, jei gali pasiguosti, apsitarti..](8)</i> <i>[Geras mikroklimatas darbo, jei bendraujantys, dėmesingi kolegos tai aišku į tokį darbą norima ir eiti] (5)</i> <i>[Supratingą atmosferą tarp visų ugdymo procesų dalyvių (vaiko, tėvų, pedagogų, valdžios)] (10)</i>
	Lyderystė ir įgalinanti vadyba	<i>[Direktorės nuopelnas – netingi, rašo projektus] (6)</i> <i>[Kolektyvo bendrumas, vienumas, pačio kolektyvo susikalbėjimas yra stiprus kožiris“ (8)</i> <i>[Administracija stengiasi mums viską suteikti] (9)</i>

Dauguma pedagogų ir švietimo pagalbos specialistų minėjo tuos pačius geros ikimokyklinės įstaigos bruožus – *pritaikyta ir maloni vaikui ir darbuotojui aplinka, materialinių priemonių įvairovė, darbuotojų kaip kompetentingų specialistų bei teigiamo darbuotojų požiūrio įvairovė*. Ikimokyklinių ugdymo įstaigų pedagogai ir specialistai mažiausiai akcentavo *ugdymo rezultatus*, kaip geros ikimokyklinės įstaigos bruožą. Tai, greičiausiai, susiję su ikimokyklinės ugdymo įstaigos paskirtimi - ikimokyklinė įstaiga suprantama ne tiek kaip žinias teikianti ugdymo įstaiga, kiek kaip užtikrinanti ankstyvąjį vaikų ugdymą, orientuotą į pažinimo procesų skatinimą bei socialinių kompetencijų įgijimą. Analizuojant ir kategorizuojant respondentų pasisakymus galima išvelgti, kad pedagogai ir švietimo pagalbos specialistai dažnai mini geros mokyklos bruožus, kurie nurodyti „Geros mokyklos“ koncepcijoje. Respondentai remdamiesi skirtinga savo patirtimi ir interpretacijomis paminėjo visas 9 geros mokyklos kategorijas, todėl galima teigti, kad geros mokyklos ir geros ikimokyklinės ugdymo įstaigos praktikų interpretacijos dera su „Geros mokyklos koncepcija“ (2013) bei teisiniu švietimo reglamentavimu.

Analizuojant respondentų pasisakymus buvo išvelgta, kad pedagogai ir švietimo pagalbos specialistai, kurie atstovauja bendrojo ugdymo ikimokyklinės ugdymo įstaigas labiausiai akcentuoja fizinės aplinkos svarbą, materialinius išteklius bei kompetentingų specialistų poreikį. Šių pedagogų ir švietimo pagalbos specialistų supratimu, gera ikimokyklinė ugdymo įstaiga yra ta, kuri turi jaukią aplinką ir daug įvairių specialistų:

[Pirmiausia, aplinka turėtų būti jauki, maloni tiek pedagogui, tiek ir vaikams] (2) *[Būtent aplinką aš ir įvardinčiau, kaip svarbiausią gero darželio bruožą] (4);* *[Svarbi yra didelė žaislų bazė, kad vaikai turėtų galimybę pasirinkti žaislus, kad tų žaislų užtektų visiems] (5);* *[Daugiau ir įvairesnių specialistų (kaip ir minėjau socialinio darbuotojo arba pedagogo, kūno kultūros mokytojo] (6);* *[Mažos net patalpos, tiems vaikams čia ankšta] (7).*

Kiti tyrime dalyvavę pedagogai ir švietimo pagalbos specialistai, remdamiesi savo patirtimi akcentuoja ne materialinius išteklius, bet sunkiai įvertinamus ir apčiuopiamus emocinius dalykus: pozityvūs santykiai su vaikais, vaikų emocinis saugumas, komandinė pagalba vaikui ir kitus aspektus:

[Dirbantys žmonės turėtų būti labai dėmesingi vaikams, o ypatingai specialiųjų poreikių turintiems vaikams] (1) [Svarbus dalykas tai vaikų teigiamų emocijų užtikrinimas, kad vaikas darželyje būtų laimingas, vertinamas, kad norėtų eiti į darželį] (3) [Labai svarbu ugdant specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus yra komandinis darbas.... Prie to pačio geroje ikimokyklinėje įstaigoje, mano nuomone, turėtų vykti kažkokie tėvelių apmokymai, ką jie turėtų daryti su vaiku toliau] (8) [Tokį požiūrį padeda, bent jau mums, suformuoti išklausti seminarai, įvairūs renginiai. Specialistai turi mokėti į vaiką pažvelgti ir iš geros pusės] (9) [Specialistų bendravimo su tėvais būdo: ar yra laukiami ugdymo įstaigoje, ar mažiau laukiami. Nuo to labai priklauso ta gera mokykla... nuo jų sąveikų su vaiku priklauso ugdymo kokybė] (10)

Pedagogų ir švietimo pagalbos specialistų interviu analizė rodo, kad tai, kaip jie supranta ir interpretuoja „gerą“ ikimokyklinę ugdymo įstaigą yra susiję su jų asmenine patirtimi. Ikimokyklinių ugdymo įstaigų specialistai, kurie akcentavo sunkias darbo sąlygas (ankštos patalpos, materialinės bazės trūkumas, įvairių specialistų trūkumas), įsivaizduoja, kad šiuos trukdžius pašalinus jų ikimokyklinė įstaiga taptų gera. Tačiau visą tai turintys specialistai įvardija kitus požymius: kolektyvo bendradarbiavimas, komandinis darbas, efektyvus darbas šviečiant vaikų tėvus, pačių pedagogų ir švietimo pagalbos specialistų požiūris į darbą ir nuolatinis tobulėjimas. Respondentų atsakymų analizė leidžia daryti prielaidą, kad sąvoka „geras“ yra labai subjektyvi, o „gera mokykla“ yra nuolat besikeičianti.

2.4.3 Ikimokyklinės ugdymo įstaigos iššūkiai ir tobulinimo kryptys

Remdamiesi savo patirtimi respondentai interviu metu nurodė ne tik geros ikimokyklinės ugdymo įstaigos bruožus, bet ir didžiausius iššūkius, su kuriais susiduria patys specialistai. Išanalizavus pedagogų ir švietimo pagalbos specialistų pateiktas mintis šiuo klausimu, išskirti tokie esminiai trukdžiai kuriant gerą ikimokyklinę ugdymo įstaigą: per didelis vaikų skaičius grupėse, kompetetingų specialistų trūkumas, dokumentacijos gausa (žr. 6 lentelė).

Ikimokyklinės ugdymo įstaigos iššūkiai

Kategorija	Pedagogų ir specialistų teiginiai	Teiginių skaičius
Vaikų skaičius grupėse	<p><i>[Visuose darželiuose yra viena pati didžiausia blygybė – be galo didelės grupės, kaip galima kokybiškai ir normaliai dirbti, jei yra auklėtoja ir auklėtojos padėjėja, o vaikų virš 20];</i></p> <p><i>[Labai viskas priklauso nuo grupės dydžio. Jei pas mus vaikai neserga ir susirenka visi tai grupėje 22 vaikai, o suaugusiųjų tai tik 2, tai baisu];</i></p> <p><i>[Reiktų mažinti grupėse vaikų skaičių (...), yra sunku suvaldyti 20 vaikų grupę];</i></p> <p><i>[Žinoma, mažesnės grupės, iki 12 vaikų kažkur (...), pagalvojus net po 15 vaikų jau yra per daug];</i></p> <p><i>[Lietuvoje to nėra – mažas vaikų skaičius grupėse turėtų būti];</i></p> <p><i>[Viena blygybė bendrai sistemoje jau yra – tai vaikų skaičius. Grupės yra per didelės].</i></p>	6
Specialistų trūkumas	<p><i>[Mano darželyje 1 logopedui buvo skiriama 70 vaikų];</i></p> <p><i>[Atsiradus daugiau specialistų pamažėtų krūvis auklėtojoms, nes dabar vaikų daug, darbo daug];</i></p> <p><i>[Mūsų darželyje labai daug yra vaikų iš socialinės rizikos šeimų tai būtų tobula, jei darželis turėtų kokį šeimos psichologą];</i></p> <p><i>[Pastebėjimas, kad prie specialiųjų grupių būtų priskiriamas bent vienas papildomas auklėtojas padėjėjas].</i></p>	4
Dokumentacija	<p><i>[O kur dar popierizmas, ko tikrai nereiktų, laiką, kuris liktų nuo visokių planų rašymo galėtume skirti vaikams];</i></p> <p><i>[Labai reiktų sumažinti popierizmą (...), rašai rašai rašai, ir visko net neparašai, nuolatinis rašymas];</i></p>	2

Beveik visi respondentai interviu metu paminėjo ikimokyklinių ugdymo įstaigų didžiausius trūkumus, kurie yra visos šalies mastu, t.y. pernelyg didelis vaikų skaičius grupėje, kompetetingų specialistų trūkumas bei gausios dokumentacijos pildymas bei rašymas. Tyrimo dalyviai nurodė tokias, jų nuomone, šių trūkumų pagrindines priežastis:

[Darželių trūkumas yra, ypač didžiuosiuose miestuose, nori kuo daugiau vaikų priimti] (9);

[Jei bus mažesnės grupės reikia daugiau darbuotojų, o tam reikia finansavimo] (4); [Specialistų trūksta dėl mažo finansavimo] (5);

Pedagogų ir švietimo specialistų teigimu, nurodyti iššūkiai labiausiai trukdo sukurti gerą ikimokyklinę ugdymo įstaigą. Respondentų nuomone, kadangi didelis vaikų skaičius grupėse ir kiti nurodyti iššūkiai būdingi visoms Lietuvoje veikiančioms ikimokyklinėms ugdymo įstaigoms, todėl kol kas nė vieno Lietuvoje darželio nebūtų galima laikyti geru. Vis dėlto respondentų buvo paprašyta apmąstyti savo pateiktus atsakymus ir nurodyti, jų manymu, svarbiausius kriterijus, kurie leistų identifikuoti gerą ikimokyklinę ugdymo įstaigą. Išanalizuoti ir apibendrinti į kategorijas

pedagogų ir švietimo pagalbos specialistų pasisakymai padėjo išskirti ikimokyklinės ugdymo įstaigos tobulinimo kryptis (žr. 7 lentelę).

7 lentelė

Ikimokyklinės ugdymo įstaigos tobulinimo kryptys

Kategorijos	Pedagogų ir specialistų teiginiai
Tinkamas specialistų pasirengimas ir motyvacija	<i>[Dėmesingi, kryptingai ir motyvuotai dirbantys specialistai ir auklėtojai]; [Specialistų noras taikyti naujoves]; [Kvalifikuoti darbuotojai turėtų būti ir jų tikrai turėtų būt daugiau]; [Daugiau ir įvairesnių specialistų]; [reikalingą kvalifikaciją turintys darbuotojai]; [gerai organizuotas specialistų darbas]; [Padėjėjų etatų steigimas].</i>
Vaikų įvairovė grupėse, ir mokymasis vieniems iš kitų; individualių poreikių tenkinimas	<i>[Specialiųjų poreikių vaikų įtraukimas į bendrą veiklą, sudarymas galimybes bendrauti su visais vaikais, vieniems iš kitų mokytis]; [Tai kitokių vaikų įtraukimas į bendrąsias grupes, jų neišskyrimas, vaikų individualių poreikių paisymas]; [Darželis būtų atviras vaikų įvairovei]</i>
Jauki aplinka	<i>[Darželio atsinaujinimas, graži, maloni akiai aplinka]; [Jauki, namus primenanti aplinka, gausios priemonės]; [Geras darželis man tai jaukus, renovuotas, namų aurą turintis]; [Pakankama materialinė bazė]; [Reiktų ženkliai mažinti vaikų skaičių grupėse]; [Geras darželis turi būti jaukus, erdvus, saugus, vaikams malonus]; [Grupėje turėtų būti iki 12]; [Gera materialinė bazė sukurta]; [Visos grupės turi būti mažesnės... Jauki aplinka].</i>
Bendradarbiavimas su tėvais, orientacija į resursų paiešką	<i>[Bendravimas su vaiko tėvais]; [specialistų, kurie dirbtų su vaikų tėvais]; [Vaiko darbo tęstinumas namuose.. produktyvus bendravimas su tėvais]; [Kartu su tėvais problemas]; [Geba pasinaudoti ir kitais resursais].</i>
Teigiamas emocinis klimatas organizacijoje	<i>[Geras emocinis klimatas su kolegomis ir valdžia]; [Gera aura ir mikroklimatas]; [žmogiško bendravimo faktorius, kuris kuria draugišką, supratingą atmosferą tarp visų ugdymo procesų dalyvių].</i>
Tinkama vadyba	<i>[Pakankamai reikli ir supratinga valdžia turėtų būti]; [didesnis administracijos dalyvavimas].</i>
Prioritetų perskirstymas nuo dokumentų pildymo prie dėmesio vaikui	<i>[Būtinai popierius mažinti]; [Specialistai rašantys mažiau popierius turėtų daugiau laiko skirti dėmesį vaikams].</i>

Pedagogų bei švietimo pagalbos specialistų interviu turinio analizė rodo, kad gera ikimokyklinė ugdymo įstaiga turi būti tokia, kurioje: dirba tinkamai pasirengę ir motyvuoti specialistai; tinkama vadyba; fizinė, ir socialinė aplinka bei emocinis klimatas leidžia visiems įstaigoje esantiems jaustis gerai; pripažįstama ir palaikoma vaikų įvairovė, individualių poreikių tenkinimas ir mokymasis vieniems iš kitų; bendradarbiaujama su vaikų tėvais.

Išvados

1. Mokslinės literatūros bei dokumentų analizė leidžia teigti, kad per pastaruosius du dešimtmečius Lietuvos švietimo sistema pasikeitė iš esmės. Naujos pažangios idėjos, pagrįstos Vakarų Europos šalių patirtimi bei šalies ir užsienio mokslininkų tyrimais, turėjo įtakos teigiamiems Lietuvos švietimo politikos pokyčiams nuo nepriklausomybės atkūrimo. Švietimo įstatymas bei poįstatyminiai aktai ir kiti teisiniai dokumentai grindžiami inkluzinio ugdymo bei *geros mokyklos* visiems kūrimo nuostatomis.
2. Mokslinės literatūros analizė patvirtina, kad ikimokyklinio ugdymo paskirtis – padėti vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat etninius, socialinius, pažintinius poreikius. Vaikas, sąveikaudamas su aplinka, turi viską patirti, išgyventi ir suvokti savo įgytą patirtį. Ikimokyklinė ugdymo įstaiga ir yra tos aplinkos organizatorė ir išgyvenimų reguliuotoja.
3. Remiantis „Geros mokyklos“ koncepcijos ir kitų teisinių dokumentų analize, *gera mokykla pasižymi* ugdymo procesų dalyvių – ir mokinių, ir mokytojų įvairove, yra besimokanti bendruomenė, kuri užtikrina asmenybės augimą, saviraiškų dalyvavimą mokyklos gyvenime. Lyginamoji dokumentų analizė leidžia teigti, kad pastarųjų dešimtmečių teisiniai dokumentai padėjo sukurti „Geros mokyklos“ koncepciją ir akcentuoja perėjimą nuo mokymo prie mokymosi bei pagrindžia inkluzinio ugdymo idėjas, kurios pradedamos įgyvendinti ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje.
4. Interviu su respondentais turinio analizė parodė, kad pedagogų ir švietimo pagalbos specialistų išsakyti *geros mokyklos* bruožai dera su „Geros mokyklos“ koncepcijos analizės metu išskirtomis geros mokyklos kategorijomis. Respondentai kaip *geros mokyklos* bruožus akcentavo specialistų kompetencijas ir materialinių išteklių bei aplinkos svarbą, mažiau dėmesio teikdami ugdymosi rezultatams.
5. Tyrimo duomenų analizė leido išskirti tokias pagrindines geros ikimokyklinės ugdymo įstaigos tobulinimo kryptis: tinkamas specialistų pasirengimas ir motyvacija pripažinti ugdytinių įvairovę, gebėjimas tenkinti jų poreikius bei ugdyti tyrinėjančius, pasitikinčius savimi ir kitais vaikus, dirbti komandoje su kitais specialistais ir bendradarbiauti su tėvais. Taip pat svarbi tinkama vadyba bei fizinė ir socialinė aplinka, emocinis klimatas, leidžiantis visiems jaustis saugiai.
6. Išanalizavus tyrimo dalyvių pasisakymus galima daryti išvadą, kad pedagogų ir švietimo pagalbos specialistų *geros mokyklos* interpretavimas praktikos lygmeniu iš esmės dera su valstybės švietimo dokumentais bei „Geros mokyklos“ koncepcija. Tačiau respondentų pasisakymų turinio analizė atskleidžia, kad pedagogų ir švietimo pagalbos specialistų

supratimui apie gerą ikimokyklinę ugdymo įstaigą įtaką daro patirtis bei darbovietės charakteristika. Pastebėta, kad bendrojo lavinimo ikimokyklinės įstaigos pedagogai ir švietimo pagalbos specialistai dažniausiai mini specialistų, tokių kaip socialinių pedagogų, šeimos psichologų, trūkumą bei materialinio gerbūvio užtikrinimą. Ikimokyklinės ugdymo įstaigos, kuriose kartu su visais ugdomi ir vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, pedagogai ir švietimo pagalbos specialistai kelia žymiai aukštesnius reikalavimus *gerai mokyklai*, akcentuodami komandinio darbo bei tėvų įgalinimo svarbą.

Naudota literatūra

1. Ahmetoğlu, E., Pedük, S. B. (2012). Būsimų mokytojų požiūrio į neįgaliuosius tyrimas. *Specialusis ugdymas*, 1 (26), 118 – 124.
2. Aidukienė, T., Labinienė, R. (2003). Vaikų, turinčių specialiųjų poreikių, ugdymo tendencijų apžvalga tarptautiniame bei Lietuvos švietimo reformos kontekste (1990-2002). J. Ambrukaitis (Red.). *Specialiojo ugdymo pagrindai* (p. 31-49). Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
3. Ališauskas, A., Gerulaitis, D., Miltenienė, L. (2011). Ugdymo modelių, tenkinant mokinių specialiuosius poreikius realizavimas Lietuvoje. *Specialusis ugdymas*, 1 (24), 105 – 116.
4. Armavičiūtė, V., Jasiūnaitė, P. (2011). Žaidimas kaip vaiko socializacijos veiksnys ikimokykliniame amžiuje. *Acta Pedagogica Vilnensia*, 26, 70 – 81.
5. Barnett, S. (2008). *Preschool Education and Its Lasting Effects: Research and Policy Implications*. Boulder and Tempe: Education and the Public Interest Center & Education Policy Research Unit. <http://nieer.org/resources/research/PreschoolLastingEffects.pdf> (žiūrėta 2014.10.27).
6. Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija. II d.* Klaipėda: S. Jokužio leidykla.
7. Bogušienė, V., Bendorienė, A. (2008). *Tarptautinių žodžių žodynas*. Vilnius: Alma Littera.
8. Boyd, J., Barnett, S., Bodrova, E., Leong, D. J., Gomby, D. (2005). Promoting children's social and emotional development through preschool education. <http://nieer.org/resources/policyreports/report7.pdf> (žiūrėta 2014.10.20).
9. Borkertienė, A., Miltenienė, L. (2008). Bendrųjų programų adaptavimas specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams: programų turinio analizės rezultatai. *Specialusis ugdymas*, 2 (18), 156 – 163.
10. Casby, M. (2003). The development of play in infants, toddlers, and young children. *Communication disorders quarterly*, 24 (4), 163 – 174.
11. Cipkuvienė, S., Kochanskienė, A., Sadauskienė, R. (2011). Tėvų požiūris į 3 – 5 metų amžiaus vaikų laisvalaikį, praleidžiamą prie kompiuterio: problemos ir jų sprendimo būdai. *Mokslo taikomieji tyrimai Lietuvos kolegijose*, 2011/08, 27 – 32.
12. Evansas, P., Sabaliauskienė, R. (2010). Lietuvos kelias inkluzinio ugdymo link. *Specialusis ugdymas*, 2 (23), 158 – 166.
13. European Agency for Development in Special Needs Education.(2003). *Inclusive education and classroom practice. Summary report*. <http://www.european->

- agency.org/sites/default/files/inclusive-education-and-classroom-practices_iecp-en.pdf (žiūrėta 2014.11.11).
14. Education, Audiovisual&Culture Executive Agency (2009). Tackling social and cultural inequalities through early childhood education and care in Europe. <http://eacea.ec.europa.eu/about/eurydice/documents/098en.pdf> (Žiūrėta 2014.10.13).
  15. Galkienė, A. (2003). *Pedagoginė sąveika integruoto ugdymo sąlygomis*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
  16. Gelbėkit vaikus (2012). *Stiprių santykių tarp tėvų ir vaiko kūrimo vadovas: teigiamas, vaiko teisių nuostatomis pagrįstas požiūris*. http://www.pozityvitevyste.lt/sites/pozityvitevyste/media/Pagal_meniu/Tevams/Rekomenduojame_paskaityti/knyga%20stipriu%20santykiu%20tarp%20tevu%20ir%20vaiko%20kurimo%20vadovas.pdf (žiūrėta 2014.12.01).
  17. Giedraitytė, M., Raižienė, S. (2011). Ikimokyklinio amžiaus vaikų emocijų ypatumai. <http://www.ikimokyklinis.lt/index.php/straipsniai/teveliams/ikimokyklinio-amziaus-vaiku-emociju-ypatumai/3668> (žiūrėta 2014.12.02).
  18. Goodman, A., Sianesi, B. (2005). *Early education and children's outcomes: how long do the impacts last?* http://www.ifs.org.uk/docs/ee_impact.pdf (žiūrėta 2014.10.27).
  19. Gribačiauskas, E., Merkys, G. (2003). Pedagogų nuostata į ugdytinių integraciją ir segregaciją. *Specialusis ugdymas*, 1 (8), 115 – 122.
  20. Gudžinskaitė, V., Jurgutienė, Ž. (2010). Neįgaliųjų socialinės integracijos teisinis reglamentavimas. *Socialinis ugdymas*, 11 (22), 18-27.
  21. Jarašiūnaitė, G., Raižienė, S. (2008). Ikimokyklinio amžiaus vaikų realybės ir fantazijos supratimo sąsajos su šeimos aplinka. *Socialinis darbas*, 7 (2), 82 – 93.
  22. Juodaitytė, A. (2002). *Socializacija ir ugdymas vaikystėje*. Vilnius: Petro ofsetas.
  23. Kligienė, M. (2011). Ikimokyklinis ugdymas: ką apie jo poveikį vaiko raidai sako tyrimo duomenys? *Švietimo problemos analizė*, 4 (54).
  24. Kvieskienė, G., Misiūnienė, G. (2011). Švietimo paslaugų ikimokyklinio amžiaus vaikams organizavimo universaliuose daugiafunkciniuose centruose prielaidos. *Socialinis ugdymas*, 15 (26), 5 – 19.
  25. Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas. 2011 m. Kovo 17 d. Nr. XI-1281. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=395105&p_query=&tr2= (žiūrėta 2014.03.20).
  26. Lietuvos Respublikos Specialiojo ugdymo įstatymas. 1998 m. Gruodžio 15 d. Nr. VIII-969. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=69873 (žiūrėta 2014.09.20).

27. Lietuvos Respublikos Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymas. 2005 m. Spalio 18 d. Nr. I-2044
http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=264550&p_query=&p_tr2=
(žiūrėta 2014.09.20).
28. Lietuvos švietimo koncepcija (1992).
http://old.smm.lt/strategija/docs/srp/koncepcija/koncepcija1.htm#3_1, (žiūrėta 2014.10.12)
29. Lietuvos Respublikos Lietuvos švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl antrojo švietimo reformos etapo prioritetų“ (2002). Nr. 906
http://www.smm.lt/uploads/documents/Veikla_strategija/svietimo_reformos_pradzia/DOCisavykdymo%20ATASKAITA_2002.pdf (žiūrėta 2014.11.10).
30. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro, socialinės apsaugos ir darbo ministro, sveikatos apsaugos ministro įsakymas “Dėl kompleksiskai teikiamos švietimo pagalbos, socialinės paramos, sveikatos priežiūros paslaugų ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikams ir jų tėvams (globėjams) tvarkos aprašas”. 2011 m. Lapkričio 4 d. Nr. V-2068/A1-467/V-946.
<http://old.smm.lt/ugdymas/docs/ISAKYMASDel%20klompleksiskai%20teikiamos%20pagalbos-2011-11-04.pdf> (žiūrėta 2014.03.20).
31. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas “Dėl pavyzdinio auklėtojo pareigybės aprašymo patvirtinimo”. 2005 m. Lapkričio 11d. Nr. ISAK-2249.
http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=266043&p_query=&p_tr2=
(žiūrėta 2014.03.20).
32. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas “Dėl švietimo aprūpinimo standartų patvirtinimo”. 2011 m. Gruodžio 12 d. Nr. V-2368.
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=415146&p_query=&p_tr2=2
(žiūrėta 2014.03.20).
33. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymas “Dėl Lietuvos higienos normos HN 75:2010 “Įstaiga vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai” patvirtinimo”. 2010 m. Balandžio 22 d. Nr. V-313.
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=371081&p_query=&p_tr2=
(žiūrėta 2014.03.20).
34. Litvinienė, J. (2002). *Šeima – vaiko ugdymo institucija*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.

35. Martišauskienė, D. (2008). Pedagogų ir tėvų nuostatos į ikimokyklinio ugdymo tikslus, formas, metodus (atvejo analizė). *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 4 (20), 186 – 191.
36. Mokytojo pavyzdinis pareigybių aprašas. 2007 m. Gruodžio 17 d.
http://www.svietimoprofsajunga.lt/images/default/source/attachments/pvz_mokytojo_par_eigybes_aprasymas.pdf (žiūrėta 2014.03.20).
37. Monkevičienė, O., Bagdonaitė, L. (2004). Priešmokyklinių grupių pedagogų profesinės savirefleksijos ypatumai. *Pedagogika*, 73, 70 – 76.
38. Montvilaitė, S. (2011). Ikimokyklinio institucinio ugdymo privalumai.
<http://www.ikimokyklinis.lt/index.php/straipsniai/specialistams/ikimokyklinio-institucinio-ugdymo-privalumai/6058> (žiūrėta 2014.11.18).
39. Raudeliūnaitė, R., Šinkūnienė, J. R. (2010). *Neįgaliųjų integracija: teorija ir realybė. Socialinis darbas. Patirtis, metodai ir klientai*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
40. Raudeliūnaitė, R., Šavareikaitė, D. (2013). Negalios socialiniai vaizdiniai Lietuvos dienraščiuose. *Socialinis darbas*, 12 (1), 75-92.
41. Rimgailienė, Z. (Red.). (2008). Iš tautinės mokyklos koncepcijos. *Švietimo naujienos. Informacinis leidinys*, 20 (275), 2 – 3 psl.
42. Rimkienė, R., Sabaliauskienė, R. (2009). *Kokybiškas ankstyvojo amžiaus vaikų ugdymas. Metodinė priemonė lopšelių auklėtojams, tėvams, ugdančioms vaikams nuo gimimo iki trijų metų*. Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerija.
43. Ruškus, J. (2002). *Negalės fenomenas*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
44. Ruškus, J., Mažeikis, G. (2007). *Neįgalumas ir socialinis dalyvavimas. Kritisė patirties ir galimybių Lietuvoje refleksija*. Monografija. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
45. Ruškus, J., Jonynienė, V., Želvys, R., Bacys, V., Simonaitienė, B., Murauska, A., Targamadžė, V. (2013). *Geros mokyklos koncepcija*. Vilnius.
46. Ruškus, J., Žvirdauskas, D., Žvirdauskienė, R., Eskytė, I., Motečienė, R., Dorelaitienė, A., Jagelavičiūtė, E. (2009). *Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo vadybos kokybės vertinimas. Tyrimo atsakaita*. <http://www.ikimokyklinis.lt/index.php/biblioteka/vaiku-ugdymas/ikimokyklinio-priesmokyklinio-ugdymo-vadybos-kokybes-vertinimas/774> (žiūrėta 2014.12.01).
47. Stundys, V. (2009). Švietimo kaita 1988-2008 m. *Socialinis ugdymas*, 9 (20).
48. Šorienė, N. (2012). Ikimokyklinio ugdymo kokybė. *Švietimo problemos analizė*, 13 (77).
49. Šorienė, N. (Red.). (2012b). Iššūkiai mokyklai: inkluzijos link. *Švietimo problemos analizė*, 6 (70).
50. UNESCO (2009). International Conference on Education 48th session, Geneva, Switzerland. 25-28 November 2008. “Inclusive Education: the Way of the Future”. Final

Report.

http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/Policy_Dialogue/48th_ICE/ICE_FINAL_REPORT_eng.pdf (žiūrėta 2014.11.11).

51. Ustilaitė, S., Kuginytė-Arauskienė, I., Valančiūtė, L. (2011). Pedagogų nuostatos į neįgalių vaikų integraciją bendrojo lavinimo mokyklose. *Socialinis darbas*, 10 (2), 241 – 254.
52. Valackienė, A. (2007). *Sociologinis tyrimas*. Kaunas: Kauno technologijos universitetas.
53. Želvys, R. (2009). Visuomenės požiūris į švietimo reformą: kas pasikeitė per 20 metų. *Pedagogika* (95), 24 -28 psl.
54. Žukauskienė, R. (2007). *Raidos psichologija*. Vilnius: Margi raštai.
55. Žičkienė, S. (Red.). (2008). *Ikimokyklinio amžiaus vaikų, turinčių kalbos ir elgesio sutrikimų, ugdymas. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo pedagogams ir tėvams*. Vilnius: Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centras.

Eglė Končiūtė

A GOOD SCHOOLS INTERPRETATION OF COHERENCE IN PRESCHOOLS EDUCATION

The Master's Degree Thesis

Summary

A theoretical analysis of “The good school philosophy” and legal documents related to education in the Republic of Lithuania has been carried out in the work allowing to organize data outlining the main aspects of an good school. The *object* of the master thesis research: the consistency of good school interpretations in preschool education; the *aim* of the research – to reveal the way “The good school” idea regulated in documentation is interpreted among preschool pedagogues and helping education specialists by outlining the main features of an effective preschool education establishment. The research was conducted following a qualitative research method – a semi-structured interview. The theoretical *methods* applied include academic literature review, research and document analyses, while the empirical methods used involve a semi-structured interview, document content analysis, comparative analysis of the theoretical, good school aspects and pedagogue interpretations-based features. Pedagogues working in a preschool education establishment and helping education specialists (N=10) participated in the research. “The good school” characteristic is overviewed in the empirical section of the thesis basing it on the pedagogues’ and helping education specialists’ perception and interpretation. The following are the most valuable *conclusions* of the empirical research:

1. Scientific literature and document analysis conducted prove that the system of education has undergone noticeable changes over the last two decades in Lithuania. New, advanced ideas based on the experience of Western European countries, local and foreign scientific research had an impact on the positive education policy changes in Lithuania after the restoration of independence.
2. According to the analysis, an good school is varied in education process actors – both learners and educators; it is a continuously-learning community which grants the development of personality and the participation of self-expressions in school life.
3. Respondents outlined specialists’ competencies and the importance of material resources and environment as the features of an effective school allotting less attention to the results of education.
4. Research data analysis preconditioned outlining the following spheres for further development of an effective preschool education establishment: adequate specialist’s readiness and motivation to accept learner’s variety, capability to cater for their needs and raise them as questioning, self-depending and trusting in other children, working in teams with other

specialists and collaborating with parents. Adequate management is as important as the physical and social environment, emotional climate allowing everyone feel safe.

5. Having analysed the stances of research participants, a conclusion can be drawn that the pedagogues' and helping education specialists' interpretation of "The good school" notion on the practical level corresponds to the state education documents and "The good school" concept.

Keywords: good preschool education establishment, „Good school concept“, helping education specialists and pedagogues.

PRIEDAI

Interviu klausimai	Specialistų/ugdytojų atsakymai
<p>Papasakokite apie savo darbovietę (kiek vaikų lanko, kiek yra grupių, kiek vaikų yra su SUP, kiek metų dirbate darželyje, kokias pareigas užimate, kuo išskirtinis yra jūsų darželis)</p>	<p>Aš dirbu privačiame darželyje, todėl ten nėra specialiųjų poreikių vaikučių. Ten yra labiau tokie pasiturinčių tėvų vaikai, kurie gali sau leisti lankyti privatų darželį. Grupėje yra 22 vaikai, yra 5 pedagogai, jie ten keičiasi pamainomis ir yra mišri grupė – vaikai yra nuo 2 metų iki 6 metų amžiaus ir jie visi yra vienoje grupėje, kartais būna, kad pedagogai pasidalina į dvi grupes, bet realiai tai nėra taip, kad trimečiai vienoje grupėje, o šešiamečiai jau kitoje – taip nėra. Ta viena grupė yra tam, kad visi mokytūsi vieni iš kitų, mažesniesiems vyresnieji kaip pavyzdžiai ir tuo pačiu mažesniųjų ir kalbėjimas geriau vystosi. Ugdoma pagal Valdorfo pedagogiką. Darželyje dirbu aš logopedė, 3 auklėtojos ir viena auklėtojos padėjėja. Aš ten dirbu antri metai jau.</p> <p>Aš kai įsidarbinau į šitą darželį galvojau, kad ugdymas jame yra nesąmonė, nesupratau, kaip gali būti mišri grupė, bet kadangi aš nesu dirbus normaliam darželyje, tam kur daug vaikų, daug grupių, valstybinėje tai aš neturiu su kuo palyginti, bet šiaip iš savo prisiminimų, kai aš lankiau darželį tai šis darželis labai neblogas, aš, kaip mama, pati leisčiau savo vaiką į tą darželį, nes tikrai matau, kad jie yra mylimi, neskriaudžiami, nėra, kad ribotų vaikams maistą ir žaidimai visokiausi. Viskas orientuota į vaiką, viskas duodama.</p>
<p>Kaip Jūs, kaip specialistas, įsivaizduojate gerą ikimokyklinę įstaigą, kuri tenkintų vaiko individualiuosius ugdymosi poreikius?</p> <p><i>O kaip manote, ar integruojant vaikus į bendrą darželį, bendras grupes užtenka specialistų, kurie tenkintų vaiko poreikius?</i></p> <p><i>Kokioje aplinkoje Jūs pati norėtumėte dirbti?</i></p>	<p>Pirmiausia norint, kad darželis būtų geras tai jame dirbantys žmonės turėtų būti labai dėmesingi vaikams, o ypatingai specialiųjų poreikių turintiems vaikams. Net neįsivaizduoju, kodėl reiktų tuos vaikus atskirti, kaip dažnai būna, aš manau, kad juos reiktų labiau integruoti į bendras grupes ir nesugrupuoti, kad „tu toks, tu anoks“, aš manau, kad jiems patiktų normalioje grupėje būti, o ir jie mokytis galėtų iš sveikųjų vaikų. Net nežinau, kas čia daugiau galėtų būti.</p> <p>Ne, nes prie vieno vaiko tikrai reiktų atskiro specialisto, nes jei jie labai sunkaus sutrikimo tai tikrai reikalauja daug dėmesio tai aišku, kad grupėje turint be jo dar 15 vaikų tai koks čia tada darbas.</p> <p>Aišku, kaip kiekvienas žmogus norisi, kad darbo vieta būtų komfortabili – šilta, graži, maloni akiai aplinka. Man kaip specialistei būtinas gausus inventorių, nes nu to priklauso mano veikla. Visada įėjus į darželį norisi pamatyti jaukumą, moderniškumą.</p>

<p>Gal iš patirties turite kokį pavyzdį (nebūtinai jūsų darbovietės), kuris iliustruotų, kad esate mačiusi gerą ikimokyklinę įstaigą.</p> <p><i>Apibendrinant, kokius svarbiausius gero darželio kriterijus išskirtumėte?</i></p>	<p>Šiaip nesu mačiusi, ir aš žinau, ko jiems visiems trūko, kad pasakyčiau va geras darželis – tai paprasto žmogiško dėmesio vaikams. Su vaikais reikia noro užsiimti, vaikai labai greit, o ypatingai specialiųjų poreikių turintys vaikai pastebi, kur auklėtojas ar logopedas susiraukęs būna ir viską daro atmestinais.</p> <p>Tai būtų dėmesingi, kryptingai ir motyvuotai dirbantys specialistai ir auklėtojai, nes jei tokie žmonės ten dirbs tai jau bus labai gera ikimokyklinė įstaiga. Taip pat būtinas specialiųjų poreikių vaikų įtraukimas į bendrą veiklą, sudarymas galimybių bendrauti su sveikais vaikais, iš jų mokytis.</p> <p>Ir žinoma, tai darželio atsinaujinimas, graži, maloni akiai aplinka.</p> <p>O daugiau net nežinau, visi darželiai kaip darželiai.</p>

Protokolas Nr. 2

Interviu klausimai	Specialistų/ugdytojų atsakymai
<p>Papasakokite apie savo darbovietę (kiek vaikų lanko, kiek yra grupių, kiek vaikų yra su SUP, kiek metų dirbate darželyje, kokias pareigas užimate, kuo išskirtinis yra jūsų darželis)</p>	<p>Darželį lanko – 145 vaikai iš jų, specialiųjų poreikių turi – 34 vaikai, o visi tie poreikiai yra dėl kalbėjimo ir kalbos sutrikimų. Iš viso darželyje yra 8 grupės, kiekvienoje grupėje išeina iki 20 vaikų. Darželis negali pasigirti labai įvairiais specialistais, turime pagrindinius - dvi logopedės, slaugytoja, grupių auklėtojos, padėjėjos, keramikos užsiėmimų mokytoja. Aš dirbu logopede, tai pirmieji mano darbo metai. Dirbu su vaikais, kurie turi kalbos ir kalbėjimo sutrikimus, tačiau tai nėra patys sudėtingiausi atvejai.</p>
<p>Kaip Jūs, kaip specialistas, įsivaizduojate gerą ikimokyklinę įstaigą, kuri tenkintų vaiko individualiuosius ugdymosi poreikius?</p>	<p>Pirmiausia, aplinka turėtų būti jauki, maloni tiek pedagogui, tiek ir vaikams. Galbūt ją reikėtų sukurti tokią, kuri primintų namus, kad vaikai galėtų atsipalaiduoti, jaustųsi geriau, greičiau prisidaptuoti. Labiausiai išskirčiau mokomąsias priemones, jų panaudojimo galimybes, taip pat įvairius mokymo metodus, kurie yra produktyvūs. Specialistai, auklėtojos turėtų kuo labiau taikyti įdomesnes užduotis, panaudoti naujas priemones, neuždrausti vaikams jomis naudotis, dabar tokie laikai, kad visko yra naujo sugalvota tai kodėl specialistams nepasinaudojus tuom. Svarbu sudominti vaiką, rasti būdą, kuris padėtų sukurti ryšį. Esant pasitikėjimui yra daug lengviau dirbti, vaikas noriai atlieka užduotis, o tada jau ir labiau išmoka kažko. Taip pat manau, kad gerame darželyje stipresnį vaidmenį turėtų vaidinti tėvai, ne tik, kad atvesti vaiką ir pasiimti. Būtų labai gerai, kad</p>

<p><i>Apibendrinant, kokie pagrindiniai gero darželio požymiai?</i></p>	<p>auklėtojos tėvams ne tik skųstusi, koks jų vaikas negeras, bet kad ir pagirtų, pasikviestų pastebėti kažkokią vaikų veiklą. Tokiose vietose, kur dirbama su vaikais nori nenori reikalingas komandinis darbas, bendradarbiavimas.</p> <p>Jauki, namus primenanti aplinka, gausios priemonės, specialistų noras taikyti naujoves ir bendravimas su vaiko tėveliais.</p>
<p>Gal iš patirties turite kokį pavyzdį (nebūtinai jūsų darbovietės), kuris iliustruotų, kad esate mačiusi gerą ikimokyklinę įstaigą.</p> <p><i>O ko pritrūko visoms įstaigoms, kuriose buvote?</i></p>	<p>Negalėčiau išskirti jokios ugdymo įstaigos, nes visos, kuriose lankiausi ar atlikau praktikas yra daugmaž panašaus tipo. Visose ta pati tvarka, tos pačios taisyklės ir panašiai. Visos, kuriose aš buvau buvo valstybinės, gal kokia kita tvarka vyrauja privačiame darželyje, nežinau, nesu ten buvus. O tos valstybinės, kurias aš mačiau tai visos labai panašios. Bet šiaip nemanau, kad jos visos buvo blogos, visi darželiai yra geri, nes ugdo vaikus, juos prižiūri, svarbu, kad vaikų niekas nemuštų ant jų labai nešauktų ir manau, kad toks darželis iš esmės jau yra geras.</p> <p>Kažko išskirtinio, visi tie darželiai jau tokie panašūs, kad toks jausmas, kad tam pačiam ir buvau: ryto valandėlės, ryto rateliai, laukas, pietai, miegot... trūksta tokios gyvybės, todėl ir galvoju, kad jei auklėtojos ir specialistai pradėtų taikyt kokius metodus įvairesnius, įdomesnius veiklas tai iš kart pasikeistų viskas.</p>

Protokolas Nr. 3

<p>Interviu klausimai</p>	<p>Specialistų/ugdytojų atsakymai</p>
<p>Papasakokite apie savo darbovietę (kiek vaikų lanko, kiek yra grupių, kiek vaikų yra su SUP, kiek metų dirbate darželyje, kokias pareigas užimate, kuo išskirtinis yra jūsų darželis)</p>	<p>Darželį lanko tik 26 vaikai, nes jis tik yra neseniai atsidaręs, tačiau planuojama ateityje stipriai plėstis. Darželyje yra 2 grupės, mažylių grupė (1-3 m.) ir vyresnių vaikų grupė 3-5 m.). Kadangi darželyje dvi grupės tai vaikų vienoje yra ne daug, pakankamai lengva auklėtojoms dirbti. Nors darželis nedidelis, bet mes turime logopedą, psichologą, judesio korekcijos specialistą, na ir žinoma auklėtojas, jų padėjėjos. Aš pati dirbu judesio korekcijos specialiste ir auklėtojos asistente. Dirbu pirmi metai. Darželyje nėra vaikų, kuriems būtų nustatyti specialieji ugdymosi poreikiai, tačiau kai kuriems vaikams reikia logopedo.</p>
<p>Kaip Jūs, kaip specialistas, išsivaizduojate gerą ikimokyklinę įstaigą, kuri tenkintų vaiko</p>	<p>Aš pati norėčiau dirbti tokioje ikimokyklinėje įstaigoje, kurioje vaikai turintys problemų, turintys specialiųjų poreikių būtų integruoti į normalios raidos vaikų</p>

<p>individualiuosius ugdymosi poreikius?</p> <p><i>O kaip manote, ar vaikus integravus į bendrąsias grupes darželyje yra pakankamai specialistų, kurie tenkintų vaiko specialiuosius poreikius?</i></p> <p><i>Apibendrinant, kokius kriterijus ar požymius gero darželio galėtumėte išskirti?</i></p>	<p>grupes ir nebūtų išskiriami į specialiąsias grupes, kuriose jie būtų ugdomi atskirai. Bendrų grupių steigimas yra naudingas tiek normalios raidos vaikams, kadangi jau nuo pat vaikystės pradeda formotis tolerancija kitokiems nei mes, o vaikai turintys specialiųjų poreikių auga pilnavertėje aplinkoje nėra atskiriami nuo plačios visuomenės tai padeda jiems lengviau socializuotis ir jaustis pilnaverčiais visuomenės dalyviais. Svarbiausi, mano nuomone, prioritetai dirbant su spec vaikais tai neišskyrimas jų iš kitų vaikų, o žiūrėjimas į juos kaip į tokius pat, tačiau kuriems reikia daugiau paaiškinimo ar pagalbos. Taip pat ne ką mažiau svarbus dalykas tai vaikų teigiamų emocijų užtikrinimas, kad vaikas darželyje būtų laimingas, vertinamas, kad norėtų eiti į darželį. Auklėtojos ir darželio specialistai turi mokėti prieiti prie vaiko, žinoti kiekvieno individualias savybes.</p> <p>Mano darbovietėje, darželyje, manau, kad tikrai užtektų specialistų, o jei būtų reikalas, manau, kad būtų galimybė ir naujam etatui. O šiaip, manau, kad kiekvienas darželis turi turėti svarbiausius specialistus – socialinį pedagogą, logopedą, judesio korekcijos arba bent jau kūno kultūros mokytoją, o jei dar ir psichologas yra tai darželis pasiruošęs tų poreikius tenkinti. Logiškai pagalvojus, tereikia noro, o tada jau ir išėitis pati ateina, jei darželis neturi psichologo, tai gal tėvus būtų galima nukreipti į pedagoginę psichologinę tarnybą, o gal paprašyti, kad atvykęs psichologas pravesėtų kokią paskaitą tėvams, kurie augina tokius vaikus. Na čia aš jau kuriu, bet manau, kad jei yra noro tai visko ir užtenka, kartais ne kiekybėje esmė. Reikia mokėti kūrybiškai suktis iš esamos padėties, tam reikia supratingų kolegų ir administracijos požiūrio.</p> <p>Tai kitokių vaikų įtraukimas į bendrąsias grupes, jų neišskyrimas, vaikų individualių poreikių paisymas, geras emocinis klimatas su kolegomis ir valdžia bei noras dirbti.</p>
<p>Gal iš patirties turite kokį pavyzdį (nebūtinai jūsų darbovietės), kuris iliustruotų, kad esate mačiusi gerą ikimokyklinę įstaigą.</p>	<p>Taip, vieną darželį galėčiau įvardinti kaip gerą ir kuris man paliko gerą įspūdį. Tame darželyje atlikinėjau praktiką studijų laiku. Darželis man patikuo tuom, kad keli vaikai, turintys nedidelius specialiuosius ugdymosi</p>

	<p>poreikius buvo ugdomi bendroje grupėje su normalios raidos vaikais. Labai nustebino kaip 4-5 metų vaikai padeda spec vaikams pasiruošti veikloms, padeda atlikti užduotis, bendrauja, kartu žaidžia ir neišskiria jų iš kitų vaikų, o tiesiog supranta ir žino, kad jiems reikia truputį daugiau pagalbos nei jiems. O ir auklėtojos labai gražiai su tais vaikais bendraudavo, jei kas ir nepasisekdavo neapšaukdavo ar nepasakydavo kažko pikto. Neakcentuodavo, kad kažkas nepavyko, ar kad tas vaikas kažko nemoka. Pati atlikdama praktiką kartais pamiršdavau, kad toje grupėje yra ir šiek tiek kitokių. Tai man tas darželis buvo kaip pavyzdys ir dabar visada prisimenu.</p>
--	---

Protokolas Nr. 4

Interviu klausimai	Specialistų/ugdytojų atsakymai
<p>Papasakokite apie savo darbovietę (kiek vaikų lanko, kiek yra grupių, kiek vaikų yra su SUP, kiek metų dirbate darželyje, kokias pareigas užimate, kuo išskirtinis yra jūsų darželis)</p>	<p>Darželį lanko 105 vaikai, iš jų šiemet 42 su kalbos ir kalbėjimo sutrikimais, tačiau tie sutrikimai tokie nedideli tik keli vaikai mikčiojantys yra, vienas su nežymiu kalbos neišsivystymu. Dokumentacijoje yra 6 grupės, bet realiai jų yra 5, vienoje grupėje yra 21 vaikas. Aš esu logopedė, dirbu čia 4-us metus.</p> <p>Mūsų darželis yra išskirtinis tuo, kad direktorė labai orientuota yra į vaikus, todėl esam „nelegalai“, esame pasidarę tokį dalyką, kaip grupėje yra 3 žmonės – auklėtoja, auklėtojos padėjėja ir šeimyninkutė, ji per dvi grupes eina. Direktorė sumažino kiemsargių, aplinkos prižiūrėtojų etatus ir susitaupe pinigėlius padarėm auklėtojų padėjėjų etatą. Direktorė labai noriai priima jaunus žmonės, užsiauginame sau naujus specialistus. Darželis turi psichologą, socialinį darbuotoją ir du logopedus.</p> <p>Logopede dirbu čia 4 metus, šiaip dirbu šiame darželyje apie 10 metų, prieš tai buvau auklėtojos padėjėja.</p>
<p>Kaip Jūs, kaip specialistas, įsivaizduojate gerą ikimokyklinę įstaigą, kuri tenkintų vaiko individualiuosius ugdomosi poreikius?</p>	<p>Tai pirmiausia geras darželis turi turėti namų aurą, turėjom mes čia kelis vaikus, kurie tokią sunkią adaptaciją išgyveno, kad darželio net stogas kilnodavos, vaikams trauma, ateina į darželį daug naujų vaikų, kita aplinka jiems tai nepadeda tikrai. Namų tą aplinką įsivaizduoju kaip mažas grupes, daug žaislų, kartais net pagalvoju, kad auklėtojų formali net apranga vaikus gasdina.</p> <p>Auklėtojai bei specialistai patys geriau jaustųsi, jei iš namų patektų į antrus namus. Kažkaip per daug to formalumo šiuolaikiniuose darželiuose. Suprantama, atsakomybė darželiui krenta didžiulė, bet ar ne vaikas ir jo poreikiai yra svarbiausia. Tiek vaikai, tiek mes darbuotojai praleidžiame kone visą dieną tame pastate, kodėl nebūname jame kaip namuose. Būtent aplinką aš</p>

<p>Gal iš patirties turite kokį pavyzdį (nebūtinai jūsų darbovietės), kuris iliustruotų, kad esate mačiusi gerą ikimokyklinę įstaigą.</p> <p><i>Apibendrinant mūsų pokalbį, kokius vis dėlto geros ikimokyklinės įstaigos bruožus įvardintumėte?</i></p>	<p>ir įvardinčiau, kaip svarbiausią gero darželio bruožą.</p> <p>Ne, tikrai tokio nesu mačiusi. Visuose darželiuose yra viena pati didžiausia blogybė – be galo didelės grupės, kaip galima kokybiškai ir normaliai dirbti grupėje, jei yra auklėtoja ir auklėtojos padėjėja, o vaikų virš 20, o jei dar toje grupėje vienas ar keli speciukai tai čia visai ne darbas. Čia jau auklėtojui fiziškai yra per sunku, tai normalu, kad darbuotojas pats laukia, kad tik greičiau viską padaryti ir nebelieka tos kokybės, bet aišku čia išskyla naujos bėdos, jei bus mažesnės grupės reikia daugiau darbuotojų, didesnių patalpų, o tam reikia finansavimo, kurio šiai dienai labai trūksta ne tik mūsų darželiui, bet ir visiems darželiams.</p> <p>Įsivaizduokime, kaip mes galime pasiekti namų jaukumą ir aurą, jei grupėje 20 plus daugiau vaikų. Namuose tokių šeimų gausių nėra, vaikai patys vienas nuo kito pavargsta.</p> <p>Geras darželis man tai jaukus, renovuotas, namų aurą turintis. Taip pat pasižymintis mažomis grupėmis. Manau, kad jei jaukumas ir mažos grupės susijungtų būtų puikus derintys kokybiškam ikimokykliniam ugdymui.</p>
---	--

Protokolas Nr. 5

Interviu klausimai	Specialistų/ugdytojų atsakymai
<p>Papasakokite apie savo darbovietę (kiek vaikų lanko, kiek yra grupių, kiek vaikų yra su SUP, kiek metų dirbate darželyje, kokias pareigas užimate, kuo išskirtinis yra jūsų darželis)</p>	<p>Pas mus yra apie 250 vaikų, 12 grupių, kiekvienoje grupėje yra apie 21 – 22 vaikus. Vienoje grupėje dirba auklėtoja ir šeimininkutė. Darželyje yra kūno kultūros pedagogas, 1 logopedas, o kitas etatas yra specialusis pedagogas-logopedas. Kadangi mūsų darželis yra skirtas vaikams su regos sutrikimais tai mes turim dar tiflopedagogą ir ortoptistą. Su aklumu yra viena mergaitė, dar viena yra silpnaregė, o kiek tų kitų dabar šiai dienai yra nebežinau. Dabar tokie sunkesni tėra tik du.</p> <p>Dirbu logopede darželyje iš viso 7 metus. Prieš tai dirbau kitame, šitam tai 5 metai, o prieš tai dar 2 metus dirbau irgi valstybiniame darželyje.</p>
<p>Kaip Jūs, kaip specialistas, įsivaizduojate gerą ikimokyklinę įstaigą, kuri tenkintų vaiko individualiuosius ugdymosi poreikius?</p>	<p>Miestuose turėtų būti pirmiausia pakankamai darželių, kuriuose galėtų įvairių poreikių vaikai ugdytis. Pas mus mieste dabar yra tik keli darželiai, kurie yra specializuoti. Taip pat darželiuose turėtų būti pakankamai specialistų, nes vien auklėtojų neužtenka, o šiuo metu tikrai kai kurių specialistų trūksta, dėl mažo finansavimo. Nes mano darželyje buvo 1 logopedui skiriama 70 vaikų, tai kaip taip galima, nebėra nei kokybės, nieko.</p> <p>Taip pat labai gerai yra kvalifikuoti specialistai, tokie</p>

<p><i>Apibendrinant, tai kokius bruožus trumpai išskirtumėte pagrindinius.</i></p>	<p>kaip kineziterapeutai, nors dabar yra atsiradę kūno kultūros pedagogai, bet jie gal nėra tiek supažindinti su specialiuųjų poreikių turinčių vaikų bruožais, sunkumais kas susiję su judėjimu, jie daro mankštas, bet tai nėra specializuota mankšta. Tai pagrindinis tas bruožas, kuris apibrėžtų gero darželio ribas ir būtų specialistų gausa.</p> <p>Geras mikroklimatas darbo, jei bendraujantys, dėmesingi kolegos tai aišku į tokį darbą norima ir eiti. Dirbantys darželyje žmonės turi turėti gebėjimą planuoti, organizuoti, kontroliuoti veiklą, pažinti visus vaikus, sukurti gerą aurą. Man asmeniškai svarbi kolegos kompetencija, kiek jis nori dirbti, kaip jam svarbu savo darbą padaryti kokybiškai. Esu mačius, kad ateina su aukštaisiais, bet neturi nieko – nei noro dirbti, nei noro bendrauti su aplinkiniais. Labai svarbu pačio darbuotojo asmeninės savybės.</p> <p>Dar nepaminėjau, kad labai viskas priklauso ir nuo grupės dydžio. Jei pas mus vaikai neserga ir susirenka visi tai grupėje 22 vaikai, o suaugusiųjų tai tik 2, tai yra baisu. Bet taip, kad grupėse būtų visi vaikai yra labai retai, vistiek maži vaikai dažnai serga, tai vidutiniškai būna apie 18 vaikų, bet ir tai yra nemažas tikrai skaičius. Tikrai reiktų mažinti šeimynas.</p> <p>Taip pat svarbi yra didelė žaislų bazė, kad vaikai turėtų galimybę pasirinkti žaislus, kad tų žaislų užtektų visiems. Juk vaikų pagrindinė veikla tokio amžiaus ir yra žaisti, o tai kaip žaisi jei trūksta visų priemonių. Darželis turi ir atrodyt, kad ten būna vaikai, kad jie žaidžia.</p> <p>Tai išskirčiau tokius – kvalifikuoti darbuotojai turėtų būti ir jų tikrai turėtų būt daugiau, pakankamai reikli ir supratinga valdžia turėtų būti, pakankama materialinė bazė, gera aura ir mikroklimatas tarp pačių darbuotojų.</p>
<p>Gal iš patirties turite kokį pavyzdį (nebūtinai jūsų darbovietės), kuris iliustruotų, kad esate mačiusi gerą ikimokyklinę įstaigą.</p>	<p>Jei kalbant apie gerą ikimokyklinę įstaigą skirtą vaikams su specialiaisiais poreikiais tai mūsų darželis būtų prie tų gerųjų, nes jau su regos sutrikimais vaikai yra labai gerai ugdomi, turim labai gerus ir didelę patirtį turinčius specialistus, kurie apmoko ir visą kolektyvą, labai norintys dirbti, padėti ir labai dėmesingi.</p> <p>O jei kalbant apie kitus darželius tai kai nuvažiuoju į kokį kitą darželį visada man pirmiausia į akis kliūva kiek jame yra žaislų, kaip ten atrodo aplinka. Tai pirmieji dalykai, ką tu įėjęs pamatai, bet tie pirmieji</p>

<p><i>Šiuo metu nemažai darželių atsinaujina, yra renovuojami. Ar jau galima juos laikyti gerais?</i></p>	<p>tokie potyriai darželyje jau sudaro apie jį nuomonę, aišku, negali tik įjėjęs sužinoti visų subtilybių, kaip ten dirba pedagogai, specialistai. Kai atvažiuoja vieni darželiai pas kitus tai nuomonę susidara tik iš parodomosios veiklos, o žinoma, kad tada darželis stengiasi parodyti viską, ką turi geriausio. Tačiau aplinka (ji išpuoselėta, ar tik šiaip sau padayta) tikrai sukelia pirmą reakciją ir nuomonę apie darželį.</p> <p>Kaip ir minėjau aplinka yra vienas iš svarbiausių, bet ne pats svarbiausias. Gali aplinka būti tobula, materialinė bazė gausi, bet jei specialistai nemokės ja naudotis tai vėl grįžtame prie nulio. Tai ta sąvoka „gerumas“ yra labai trapi. Visas kolektyvas turi siekti gero darželio.</p>
---	--

Protokolas Nr. 6

Interviu klausimai	Specialistų/ugdytojų atsakymai
<p>Papasakokite apie savo darbovietę (kiek vaikų lanko, kiek yra grupių, kiek vaikų yra su SUP, kiek metų dirbate darželyje, kokias pareigas užimate, kuo išskirtinis yra jūsų darželis)</p>	<p>Darželyje yra 11 grupių. Vaikučiai yra nuo 1,5 metų amžiaus iki 7 metų. Yra ankstyvojo amžiaus grupės, mišraus amžiaus grupės, ikimokyklinio amžiaus grupės ir priešmokyklinės grupės. Įstaigą lanko virš 200 vaikų, grupėse yra apie 20-22 vaikus. Kelios grupės ugdomos pagal Valdorfo pedagogiką. Specialistų pas mus nėra daug, yra tik logopedas. O taip visas kolektyvas tai auklėtojos ir padėjėjos. Aš jau apie 15 metų dirbu auklėtoja.</p> <p>Specialiųjų poreikių vaikų realiai pagal dokumentaciją mes neturim, bet keletas jų tikrai yra tik, kad tėvai nesusitvarko dokumentų, tiesiog nepripažįsta, kad gali taip būti ir viskas.</p>
<p>Kaip Jūs, kaip specialistas, įsivaizduojate gerą ikimokyklinę įstaigą, kuri tenkintų vaiko individualiuosius ugdymosi poreikius?</p>	<p>Geras darželis pagal mane yra tas, kuris turi daug gerų ir tikrai reikalingų specialistų. Pavyzdžiui pas mus tikrai trūksta kai kurių specialistų, labai reiktų socialinio pedagogo. Gal atsiradus daugiau specialistų pamažėtų krūvis auklėtojoms, nes dabar vaikų daug, darbo daug, o dar ir vieni esam paliekami bendrauti su tėvais. Reiktų, kad koks socialinis pedagogas atstovautų darželį.</p> <p>Tikrai reiktų mažinti grupėse vaikų skaičių, jeigu kada dirbsit tokį darbą pamatysit, kaip yra sunku suvaldyti 20 vaikų grupę. Jei būtų grupėse mažiau vaikų ir tas darbas būtų geresnis, labiau specialistas paliktų dėmesingas kiekvienam vaikui, o dabar nespėji,</p>

<p><i>Apibendrinant, tai as turėtų būti gerame darželyje?</i></p>	<p>prameti akimis, kad visi sveiki, nieko blogo nedaro ir viskas. Esi paliekamas vienas, ką nori tą daryk, kaip nori taip tvarkykis, niekam nenuėisi nepasiskūsi, kad nespėji. O kur dar popierizmas, ko tikrai nereikėtų, laiką, kuris liktų nuo visokių planų rašymo galėtume vaikams skirti.</p> <p>O jei grįžtant prie tų specialiųjų poreikių turinčių vaikų man sunku šiai dienai įsivaizduot spec poreikių turinčių vaikų mano grupėje ir sunku būtent pasakyti, ko jam reiktų, bet jei ten koks intelekto sutrikimas tai aišku reiktų socialinio darbuotojo, dabar madinga tie kūno kultūros pedagogai. Pagrindė tai specialistų komanda, o daugiau, ko gali reikti dauguma darželių jau renovuoti, šilti ir tų priemonių nemažai turi, mes irgi kaip ir visko turim, vaikai naujais žaislais žaidžia.</p> <p>Daugiau ir įvairesnių specialistų (kaip ir minėjau socialinio darbuotojo arba pedagogo, kūno kultūros mokytojo).</p> <p>Reiktų ženkliai mažinti vaikų skaičių grupėse, apie 10 vaikų turėtų būti, ir būtinai popierius mažinti, nes dabar rašai ir rašai, tai čia planavimas, tai čia tas, viskam rašai ir galo nematai.</p>
<p>Gal iš patirties turite kokį pavyzdį (nebūtinai jūsų darbovietės), kuris iliustruotų, kad esate mačiusi gerą ikimokyklinę įstaigą.</p>	<p>Aišku pirmiausia viskas prasideda nuo to ką matai, nuo pačios aplinkos. Jei aplinka graži, darželis renovuotas, šviesus, jaukus tai jis iš karto kelia teigiamus jausmus, bet kai mes nuvykstam į svečius pas kitus darželius mes nematom nei jų veiklos, nei ugdymo, mes matom tik išorę. Yra vienas darželis X tai va jis man atrodo tikrai geras, turi absoliučiai visus specialistus, kokius tik gali norėti turėti įstaiga, turi nuostabią aplinką, turi baseiną, druskų kambarį, psichologo etatą net. Va tame darželyje tai pilnai tenkinami visi vaikų poreikiai. Bet aišku ten viskas yra direktorės nuopelnas, netingi, rašo projektus. Bet pagrindiniai dalykai, kaip didelės grupės, popierizmas ir ten yra, ir čia visos Lietuvos problema yra, ne tik mūsų vienu.</p>

Protokolas Nr. 7

<p>Interviu klausimai</p>	<p>Specialistų/ugdytojų atsakymai</p>
<p>Papasakokite apie savo darbovietę (kiek vaikų lanko, kiek yra grupių, kiek vaikų yra su SUP, kiek metų dirbate darželyje, kokias pareigas užimate, kuo išskirtinis yra jūsų darželis)</p>	<p>Darželį lanko apie 160 vaikų, iš viso yra 10 grupių. Didelių specialiųjų poreikių turinčių vaikų nėra, keletą vaikų turi kalbos ir kalbėjimo sutrikimus. Dirba auklėtojos, auklėtojų padėjėjos, slaugytojas, socialinis pedagogas ir du logopedai. Anksčiau buvo vadinamas fiziooterapinis kambarys dabar jo nebeturim. Auklėtoja dirbu labai senai, virš 15 metų, jau ir 20</p>

	<p>ligtais nebetoli, tiksliai negaliu pasakyti. Užauginame daug kartų jau.</p>
<p>Kaip Jūs, kaip specialistas, įsivaizduojate gerą ikimokyklinę įstaigą, kuri tenkintų vaiko individualiuosius ugdymosi poreikius?</p>	<p>Na pirmiausia jei jau darželis geras nori būti tada jame visokie vaikai turėtų būti, nes dabar yra, kad regos sutrikimų turintys vaikai eina į vieną darželį, intelekto sutrikimą turintys eina į kitą, o tėvams gal jis per toli ir panašiai, tėvams gal jis nepasiekiamas, tai va, pirmiausia geras darželis turi priimti ir gebėti ugdyti visus vaikus, nesvarbu ar jie turi kokių poreikių ar ne. Na tada jau ir specialistų reikia iš karto įvairių. Jei darželyje yra sunkiai judančių vaikų tada reikia ir kineziterapeuto. Mūsų darželyje labai daug yra vaikų iš socialinės rizikos šeimų tai būtų tobula, jei darželis turėtų kokį šeimos psichologą, kuris ne tiek kiek su vaikais, kiek su tėvais bendrautų, kad būtų ir socialinis pedagogas. Bendraujam mes su socialine rūpyba, bet būtų gerai, jei socialinis bendrautų su jais, nes auklėtojoms dar skambintis ir į rūpybos skyrius tai laiko visai nebėra.</p> <p>Na gerai, turim visokių vaikų, daug specialistų, ko čia dar... Žinoma, mažesnės grupės, iki 12 vaikų kažkur, įsivaizduokit, esu aš ir yra padėjėja ir 20 vaikų, tai kaip įmanoma 1 žmogui nužiūrėt 10 vaikų, juk jie bėga, jie juda, jei nenustygsta vietoje, o mes tai tik dvi. Vienas nori to, kitas nori to, nespėji pribėgt – verkia, trūksta tokio vieningumo grupėje, kad visi darom tą ar aną, reikia mažint grupes, pagalvojus net po 15 vaikų jau yra per daug. Pažiūrėkit, kokios mažos net patalpos, tiems vaikams čia ankšta. Tikrai reikia ir atnaujinti viską, pradedant nuo viso pastato renovacijos, šalta žiema yra, neturim normalaus kiemo, tvoros, kaip galima vaikus paleisti į lauką, jei neaiškūs asmenys vaikšto po darželio kiemą, kiti net ateina šunis pavėdžiot smėlio dėžėje, o mes vėliau einam su vaikais žaisti. Norėčiau ir kad pasikeistų patalpos darželyje, aš asmeniškai norėčiau didesnių patalpų, šviesesnių jaukesnių, erdvesnių, saugių vaikams, pritaikytų ir silpnaregiams vaikams ir su judėjimo negalia vaikams, didelesnėse patalpose vaikai galėtų jaustis geriau, kiekvienas galėtų turėti savo kažkokį kampelį, kuriame norėtų žaisti, nes dabar kaip armijoje, visi vorele susisėdę daro, bet tai kitas gal taip nenori. Pavyzdžiui, aš dirbu su vyresneliais, priešmokyklinukais, tai nėra maži vaikai, gal kuris nenori miegoti, neužmiega, galėtų jis tyliai išeiti į kitą patalpą ir žaisti, kad vaikai nebūtų „prievartaujami“, esu girdėjus ir iš tėvų, kad kiti vaikai į darželį nenori eiti, nes reikės miegot, o gal tam vaikui tikrai neina tą dieną miegas, kodėl jis pivalo būtinai miegoti. Labai norėčiau, kad būtų įsteigiamos, kokios patalpos, kuriuose galėtų vaikai gaminti, arbatos patys išsivirti, bandelę kokią pasišildyti, tie vaikai labai nori tokių praktiškų veiklų, po kurių rezultatą tiesiogine</p>

prasmė gali pačiupinėti, bet mes esam labai konservatyvūs, prirašyta tų higienos normų, kad darosi baisu, lyg pasišildžius kokią bandelę tai jau viskas čia. Labiau reiktų orientuotis į grupės poreikius, labiau teirautis, ko nori dirbantys specialistai, vaikų tėvai.

Trūksta ir materialinės bazės darželyje tikrai, norėčiau labai naujausios technikos, interaktyvių lentų, multimedijos, kad ir to paties kompiuterio, tada galim pradėt kalbėt apie mokymą nebūt ilgai prie kompiuterio, kad jis reikalingas tik tam tikrais atvejais. Nebe tie laikai, kai vaikai apsikabinę žaidžia su mediniais žaislais, nenori jie to, ką mato namuose, to nori ir atėję į grupes.

Auklėtojoms dar labai reiktų sumažinti popierizmą, aišku darbelius gerai kaupti ir po to atiduoti tėvams, bet kai kur tas popierizmas išvis yra nereikalingas, rašai rašai rašai, ir visko net neparašai, nuolatinis rašymas ir dėjimas į papkes, o kiek tai laiko atima. Dabar vaikų negalima išsivesti net iki mokyklos, kuri mums 100 metrų nuo darželio, turiu gauti visų tėvų parašus, sukurti šimtus tikslų ir priežasčių, kodėl einame, padaryti nuotraukas, iš savo pinigų jas išryškinti ir įklijuoti į papkę, kurios niekas neateina net pažiūrėt.

Tai nukrenta ūpas kažkur ir vestis tus vaikus. Auklėtojai ir vaikus turi užimti ir krūva lapų parašyti ir dar visokiose tarybose dalyvauti, tai kur toje vietoje dėmesys vaikui palieka. Juk viską turiu šviestis, spausdinti iš savo algos, niekas man už tai papildomai nemoka, darželyje jau mėnuo net „printeris“ neveikia.

Aš kiekvieną mėnesį bent 100 litų tikrai išleidžiu ant prekių, kurių reikia darželyje. Šiais metais turiu labai gerus vaikus, gerus tėvus, tai jie supranta, kad darželis grupėms skiria kapeikas, o kanceliariinių prekių tai reikia. Darželis į mėnesį duoda 10 litų tai įsivaizduoji, kiek vaikų ir kokie tai maži pinigai, praeitais metais buvo tėvai, kurie nieko neprisidėdavo ir dar pasakydavo, kad mes vagiam tas vaikų priemones.

Labai reiktų, kad administracija tėvams labiau paašškintų kaip viskas vyksta, kiek pinigų skirta vaikų priemonėms ir panašiai, nes gaunasi visiškas nesusikalbėjimas. O bendradarbiavimo su tėvais labai reiktų ne tik mūsų su tėvais, bet pačios administracijos, kartais pastebiu, kad esame paliekami vieni patys su savo bėdomis, kad tik mums aktualu pakalbėt su tėvais, o jau pavaduotojai ir direktorei tik skaičiukais užsiima, taip irgi neturėtų būti.

Kas čia dar... Va, auklėtojos padėjėjos būtinai turėtų turėti kažkokį pedagoginį išsilavinimą, nes būna tokių atveju, kad padėjėją pačią reikia raminti, balsą kelia, neturi jokių pedagoginių žinių, su tokia padėjėja ir auklėtojai yra sunku dirbti. Aišku, čia yra taupymas, padėjėjas ima su viduriniu išsilavinimu, jokių

<p><i>Pasakėte labai daug, apibendrinant, tai kokie tie svarbiausi gero darželio kriterijai?</i></p>	<p>kategorių neturi tai duoda tik minimumą, ateitų žmogus su pedagoginiu jam algą reiktų kelti. Algas irgi reikų pakelti, nes kai gauni algą nelabai jautiesi esantis specialistas, tikrai alga motyvuoja dirbti, geriau dirbti tai čia faktas.</p> <p>Su kolege dažnai juokaujame, kad pedagogai turėtų būti kaip policininkai ir eiti į pensiją pradirbus 25 metus, nes darbas tikrai yra sunkus, o ir vyresni žmonės ne taip gerai dirba su vaikais kaip jauni darbuotojai, aišku patirtis yra didžiulė, bet vaikams tokios senos auklėtojos nebeįdomios.</p> <p>Nesvarbu jame mokosi ar ne specialiųjų poreikių turintys vaikai geras darželis turi būti jausmus, erdvas, saugus, vaikams malonus. Specialistai rašantys mažiau popierius turėtų daugiau laiko skirti dėmesį vaikams, kurių grupėje turėtų būti iki 12. Daugiau specialistų, kurie dirbtų su vaikų tėvais, didesnis administracijos dalyvavimas bendraujant su tėvais. Gausi materialinė bazė ir reikalingą kvalifikaciją turintys darbuotojai.</p>
<p>Gal iš patirties turite kokį pavyzdį (nebūtinai jūsų darbovietės), kuris iliustruotų, kad esate mačiusi gerą ikimokyklinę įstaigą.</p>	<p>Taip, tikrai esu mačius, bet ne Lietuvoje. Buvau nuvykus į darželį Vokietijoje. Ten mane sužavėjo laisvumas, nėra jokių taisyklių, nėra jokios dienotvarkės ar kažkokios eigos, veikia principas, ką noriu tą ir darau. Begalo jauki, namų, aplinka. Vaikai kepa patys sumuštiniai, žiūri televizorių, auklėtojos yra kaip mamos, o ne kažkokios šeimininkės. Aš kol tame darželyje buvau tai vienas vaikas išėjo su tapkėm į lauką, o buvo ruduo. Aš klausiu tų auklėtojų, kodėl jos išleido pliką vaiką, jos ir atsakė, kad jei šį kartą susirgs kitą kartą žinos, kad su tapkėm į lauką eiti negalima. Ten nevyksta kažkoks masinis pamišimas dėl vaikų, kad to negalima, to irgi ne. Nuėjo vaikai pasiėmė žaislus, pažaidė vieni be auklėtos ir neužsimušė ir gyvi ir sveiki, tik pas mus čia kažkokia paranoja. Toks laisvumas, laisvas ir teigiamas požiūris</p>

	į viską ir namų aplinka labai traukia, labai. Reikia vaikus lavinti pagal jų individualumą, negalima visų į vieną skyrelių sukišti ir ugdyti taip ir ne kitaip, juk mes, suaugę, kad esam skirtingi tai puikiai suprantam, tai kodėl į visus vaikus žiūrim vienodai.
--	--

Protokolas Nr. 8

Interviu klausimai	Specialistų/ugdytojų atsakymai
Papasakokite apie savo darbovietę (kiek vaikų lanko, kiek yra grupių, kiek vaikų yra su SUP, kiek metų dirbate darželyje, kokias pareigas užimate, kuo išskirtinis yra jūsų darželis)	Mes esame vieninteliai tokie savo mieste, nes pas mus yra integruotas darželis. Pusę vaikų be raidos sutrikimų, kita pusė yra neįgalieji. Turime labai įvairių vaikų – dauniukų, autistų, celebrinių paralyžių. Taip pat pas mus ugdomi ir vaikai su klausos sutrikimais, taip pat yra ir emocijų bei elgesio. Žodžiu turime visko. Darželyje turime 14 grupių, ugdomi virš 330 vaikų. Didžiausias grupėje esantis vaikų skaičius – 25. Dirba visokių, kokių tik reikia specialistų – psichologė, logopedai, socialiniai pedagogai, judesio korekcijos pedagogai, kūno kultūros mokytoja, masažuotoja, neurologė. Turime atskirą darbuotoją, kuris dirba su vaikais baseine. Taip, mes savo patalpose turime baseiną. Taip pat turime naujovę – neseniai pradėjo veikti druskų kambarys. Turime viską, ko tik galime panorėti. Šiame darželyje aš dirbu 4 metus, tačiau norėčiau čia dirbti visą laiką. Prieš tai dirbau kitame darželyje, tačiau net lyginti nėra ko.
Kaip Jūs, kaip specialistas, įsivaizduojate gerą ikimokyklinę įstaigą, kuri tenkintų vaiko individualiuosius ugdymosi poreikius?	Pirmiausia manau, kad geras darželis turi tenkinti visus vaikų specialiuosius poreikius, teikti jiems visapusišką pagalbą, kuri jiems yra reikalinga, tai aš manau, kad mūsų darželis yra būtent toksai, nes dirba ir kineziterapeutai ir logopedai ir spec pedagogas-logopedas, yra ir baseino procedūros ir masažas ir perlinės vonios, vienu žodžiu dirba visa specialistų grupė, kurie teikia visapusišką pagalbą, kokią tik gali būti reikalinga. Tai va, manau, kad labai svarbu ugdant specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus yra komandinis darbas, kurioje visi specialistai ir tėvai. Susikalbėjimas tarpusavyje ir galvoju, kad dar labai svarbu yra darbo tęstinumas namie. Jei darželis ir jame dirbantys specialistai sugeba paaiškinti tėvams, kad reikia tęsti visą ugdymą namie yra nuostabus dalykas. Jei tėvai domisi, yra orientuoti ir visa tai tęsia namie rezultatai būna akivaizdūs. Tėvai turėtų paisyti visų specialistų rekomendacijų ir tęsti darbą namie, turi būti vaikams keliami tie patys tikslai, ta pati kontrolė, čia yra labai svarbu. Prie to pačio geroje ikimokyklinėje įstaigoje, mano nuomone, turėtų vykti kažkokie tėvelių apmokymai, ką jie turėtų daryti su vaiku toliau, šiai dienai mes tokių apmokymų neturime. Bet pas mus

<p><i>O tėvai noriai ateina ir bendrauja, ar neišsigąsta tokios grupės specialistų, kurie tam tikra prasme nori parodyti vaiko trūkumus ir silpnybes?</i></p>	<p>naujovė, šie metai, pirmi metai, kai mes pradėjom tokį eksperimentą: susirenka visa specialistų komanda, kuri dirba su tam tikru vaiku ir pasikviečiamas yra vienas iš tėvų ir visi specialistai kalba iš savo pusės, kas su vaiku yra daroma, kokių tikslų yra siekiama, kas jau yra pasiekta, ką geba ir kas yra numatoma siekti ateitį, kokius tikslus užsibrėžia specialistas. Pedagoginė psichologinė tarnyba kokius specialistus nurodo dirbti tai tie visi ir sueina vienu metu, nors dar tokių susitikimų buvo nedaug šiais metais, bet jau yra tokių rezultatų, kad iš tikrųjų tėveliai yra patenkinti, jiems idomu yra ir svarbiausia, kad jie sužino realią padėtį. Kai tėvas ar mama nueina pas vieną specialistą jis sužino apie vaiką tik iš pavienių specialistų, ten tarp jų vyksta pokalbis, ir kai tėvai kalba atskirai su kiekvienu jie neusvokia realios situacijos. O čia kai grupė specialistų ir visi kalba tai labiau tėvus paveikia, nes mes tai irgi visi prieš eidami susitikti su tėvais tarpusavyje apsikalbam.</p> <p>Darželyje labai svarbus kolektyvas, jei kolegos tave palaiko, paskatina, pataria, jauti paramą iš valdžios, kolegų tai yra neįkainojami dalykai, jei gali pasiguosti, apsitarti tai malonu net į darbą yra eiti. Atmosfera tikrai daug ką reiškia, jei mes prastai jausimės tai ir vaikams tas persiduos ir atvirksčiai. Ir tas kolektyvo bendrumas, vienumas, pačio kolektyvo susikalbėjimas yra stiprus koziris bendraujant su tėvais, jie pajaučia, kad jų vaikas pas tokius specialistus, kurie sugeba daryti savo darbus ir palaikyti gersu santykius su aplinkiniais.</p> <p>Prisikviesti nėra lengva iš tikrųjų, nes apie 70 procentų tėvų tikrai nenori ateiti, bet kadangi bendradarbiavimas turi vykti tai yra privalomas dalykas, mūsų darželis to reikalauja, o ne kad atvedei vaiką ir palikai čia ir niekas tėvams nebeįdomu. Kad kuo daugiau tėvų ateitų jau mes derinamės prie jų laiką, negali vieną dieną kviečiam kitą na ir nori nenori turi ateiti, ir mes planuojam tokius susitikimus 2 kartus metuose, rudenį ir pavasarį, įvertinti vaiko pasiekimus ir su tėvų dalyvavimu viskas. Na siekiam taip, kad tėvai žinotų, nes vien specialistų pasikalbėjimas tarpusavyje jis nėra veiksmingas, mes ir taip patys vieni galim susitikti kur ir pasikalbėti apie tą vaiką, o tėveliai yra būtini. Yra tėvų, kurie tikrai nesupranta vaiko realios situacijos ir aš manau, kad toks susitikimas duoda tą teigiamą rezultatą, nes tėveliams duoda tokį didesnį impulsą. Nes pagal tėvus tai jei vienas žmogus pasakoja tai dar ne problema. Nėra taip, kad kalbama, kas yra blogai, laikomės pozicijos, kad vienas žodis geras, kitas blogas, žodis geras, žodis blogas.</p> <p>Mes esam vieni iš geresnių, nes turim stiprią bazę, mes</p>
---	--

Jūsų darželis iš tiesų yra minimas kaip vienas geriausių ne tik mieste, bet ir visoje Žemaitijoje. Kaip manote, ko trūksta kitiems darželiams?

turim atskirus kabinetus, kabinetuose pilna priemonių, visa tai materialinė bazė irgi labai daug ką reiškia. Aišku be tos bazės ir specialistų darbas gal nebūtų toks produktyvus. Pavyzdžiui, štai mano darbą labai palengvina priemonės, aš turiu su kuo dirbti, mano kabinetas šviesus, spalvingas, šiltas – vaikai nori čia ateiti, o ir man lengviau dirbti jei vaikas domisi gražiom, naujom priemonėm. Gali būti, kad to ir trūksta kitiems darželiams, yra dar ir tokių, kurie atrodo kaip sovietiniai, kieme sūpynės surūdijusios, patalpos tamsios, šaltos. Abejoju ar ten tiek specialistams, tiek vaikams labai malonu.

Dar vieno dalyko nepaminėjau, bet ko po kol kas ne tik pas mus, bet manau, kad visose Lietuvoje to nėra – mažas vaikų skaičius grupėse turėtų būti. Spec grupėse turėtų būti iki 7 vaikų, pas mus kol kas grupės yra didelės, spec grupėse yra 12-14 vaikų, tai tikrai yra didelis skaičius. Vaikai lanko darželį labai gerai, retai, kada vienas kitas neateina. Ir čia yra vienas labai didžiulis minusas, nes jei vaikui prie visos bendros puokštės sutrikimų prisideda ir emocijų ir elgesio sutrikimai, kas šiuo metu yra labai dažnai, tai auklėtojoms tikrai yra labai sunku, nors tose grupėse dirba auklėtoja, padėjėja ir dar šeimininkutė, kuri irgi kartais prikimba, bet vis dėlto tai yra labai didžiulis skaičius.

Ir bendrasias reikia mažinti, ir jas. Iki 20 vaikų ir tikrai ne daugiau, viena grupė yra 24 vaikai ir jie visada susirenka visi, o kas yra dar baisiau, kad iš tų 24 vaikų 5 iš jų yra su ryškiomis elgesio problemomis. Tai čia krūvis yra nežmoniškas. Vienas dalykas, kai grupėje yra 24 vaikai jei patys pavargsta, labai pavargsta. Tokiai masei vaikų nėra tos patalpos didelės, jos nėra pritaikytos tokioms didelėms grupėms. Aš visą laiką sakau, mus suaugusius vienai dienai, nuo ryto iki vakaro, atvesti į 24 suaugusių žmonių grupę ir palikti mums valgyti, miegoti, viską kartu daryti, gyventi pagal komandas, tada miegoti, tada eiti į lauką, tada žaisti ir panašiai, aš nežinau kokie mes tada vakare išeitume iš ten. Aš sakýčiau, kad vaikai tokiose didelėse grupėse patiria net šiokią tokią traumą, nes viskas turi vykti pagal grafiką, turi sėst prie stalo, turi miegoti su visais ir viskas vyksta uždaroje erdvėje. Jie labai pavargsta iš tikrųjų

O kaip manote, reikia mažinti visas vaikų grupes ar tik tas grupes, kuriuose ugdomi specialiųjų poreikių turintys vaikai?

Aš tiesiog net nežinau, nes esu nei šalininkė, nei priešininkė tos Montessori sistemos, bet kad jinai kažkokią labai didžiulę naudą duotų vaikams, tai aš taip nemanau, nes pas mus Lietuvoje iš vis nėra tikrų Montessori grupių, nu nėra tikrų grupių, nes niekas nevykdo tęstinumo, nes vaikai neturi kur išeiti.

<p><i>Pas jus darželyje kelios grupės yra ugdomos pagal Montessori pedagogiką, kaip manote, ar toks ugdymas turi akivaizdžios naudos vaikams?</i></p> <p><i>Apibendrinant, kokius akcentus gero darželio galėtumėt paminėti?</i></p>	<p>Pradžioje buvo labai griežtai tik pagal Montessori programą dirbta, bet vėliau ji mums nepasiteisindavo. Pirmoji mūsų grupė užaugo su Montessori 4 metus, išėjo į mokyklas, tai mokytojai nežinojo, ką daryti su jais, nes jie nepaklūsta, jie buvo laisvi, jie darė ką norėjo, jie rinkosi veiklą patys ir jie nustebo nuėję į mokyklą, kas čia darosi, kad jie turi sėdėt suole ir rašyt, nors gal visai jie to nenori. Pas mus nėra to tęstinumo, jei yra darželis su tokia programa tai reiktų ir mokyklos, kuri dirbtų pagal tą patį. Todėl nemanau, kad tas ugdymas pagal Montessori programą mus labai čia pakelia virš kitų darželių, abejoju ar jis mums prideda kažkokio gerumo.</p> <p>Aš tai pirmiausia sakyčiau taip, gera materialinė bazė sukurta, gerai organizuotas specialistų darbas, darbo tęstinumas ir grupėse ir namuose ir produktyvus bendravimas su tėvais. Jei sugeba darželis to pasiekti – valio, tada jį pavadinčiau geru darželiu.</p>
<p>Gal iš patirties turite kokį pavyzdį (nebūtinai jūsų darbovietės), kuris iliustruotų, kad esate mačiusi gerą ikimokyklinę įstaigą.</p>	<p>Mes prieš porą metų lankėmės viename neįgaliųjų centre, ten vaikai su spec poreikiais būna iki 18 metų, mes buvom pas ikimokyklinukus grupėse, man ten labai patiko mažos grupelės. Keturmečių vaikų grupė buvo sudaryta iš 5 vaikų ir su jais dirba net 3 darbuotojos, bet va iš karto įėjus visai kita atmosfera, auklėtoja prie kiekvieno gali priėti, jaučiasi grupėje ramybė, jaučiasi auklėtojų įdirbis, kiekvienas turi savo</p>

	veiklą. Prie tiek mažai vaikų auklėtoja gali pabendrauti asmeniškai, pažvelgti į kiekvieną vaiką individualiai, ko vaikams iš tikrųjų labai reikia. Ten ir materialinė bazė labai gera, iš tikrųjų atmetus tą ką dirba specialistai, jie negalėtų dirbti be priemonių, be aplinką supančių daiktų. Aišku, kas be ko yra šilta atmosfera, labai daug ką reiškia, ten labai gera atmosfera kolektyve.
--	---

Protokolas Nr. 9

Interviu klausimai	Specialistų/ugdytojų atsakymai
Papasakokite apie savo darbovietę (kiek vaikų lanko, kiek yra grupių, kiek vaikų yra su SUP, kiek metų dirbate darželyje, kokias pareigas užimate, kuo išskirtinis yra jūsų darželis)	<i>Atsisakė pasakoti apie darželį, kadangi prieš tai interviu metu buvo bendrauta su tos pačios ikimokyklinės įstaigos specialiste.</i> Pati darželyje dirbu 8 metai, prieš tai buvau akušere, tačiau išėjus vienai moteriai į dekreto manė priėmė. Labai čia patiko, aš patikau administracijai, pasibaigiau mokslus ir mane paliko dirbi.
Kaip Jūs, kaip specialistas, įsivaizduojate gerą ikimokyklinę įstaigą, kuri tenkintų vaiko individualiuosius ugdymosi poreikius?	Pirmiausia gal, kad aplinka tokiems vaikams būtų gera, jauki, maloni. Aš įsivaizduoju, kad geras darželis turi jau turėti gerą ir teigiamą požiūrį į kitokius vaikus, dėmesys visas sutelktas į tokius vaikus. Tai pagrindas ir yra gera, maloni, jauki aplinka ir geri specialistai, kurie moka į vaiką „įeiti“, žiūrėti į jį ne kaip į kokį nepilnavertį, specialistas turi žiūrėti į tą vaiką, kaip į asmenybę. Tokį požiūrį padeda, bent jau mums, suformuoti išklaudyti seminarai, įvairūs renginiai. Specialistai turi mokėti į vaiką pažvelgti ir iš geros pusės, nesvarbu ar jis su dauno sindromu, ar su autizmu ar tik su elgesio problemom, bet kiekvienas tas vaikas turi kažką gero, specifiško tik jam, turi savo mąstyseną ir su kiekvienu galima pasiekti rezultatų. Pavyzdžiui pas mus darželyje ne vaiką stengiamasi iškelti į suaugusiojo pasaulį, o mes stengiamės kalbėti jiems suprantama kalba, veikla vyksta per žaidimus, kai ir sportuojam tai viską paverčiam pasakom, žaidimais ir vaikas net nesupranta, kad čia taip nemėgstama mankšta yra. Man atrodo, kad tas geras darželis vistiek turi turėti kažkokį išskirtinumą, nežinau, mes kai nuvažiuojam į kitus tus darželius nematau aš nieko ten ypatingo, nėra specialistų, vienos auklėtojos, kiek tos auklėtojos gali būti tiems vaikams įdomios, o čia vaikai per dieną kiek kartų visur išeina – eina į baseiną, druskų kambarį, eina pas muzikos mokytoją, eina pas judesio korekcijos specialistus, logopedus, nu vaikas nesėdi visą dieną toje pačioje grupėje su ta pačia auklėtoja, tam vaikui yra įdomu, jis keliauja. Na čia kiek aš matau, tai tik seminarai, apmokymai

Tai kaip manote, ko būtent ir trūksta kitiems darželiams?

kažkokie, labai mes ten nei į tą ugdymą, nei į tą veiklą mes nelendam, nematom to, bet aš manau, kad bendrai paėmus Lietuvos darželiai nėra blogi, aišku, ne visi turi daug tokių gerų dalykų kaip mūsų darželis, bet kad jie blogi yra tai nepasakyčiau. Vieni dirba pagal Valdorfo, kiti dirba pagal Montessori programą visi kažką naujo bando, derina, taiko. Kad paėmus ir mūsų miesto darželius – aplinkos sutvarkytos, visi stengiasi būti tais gerais darželiais, būt patraukliais tiek vaikams, tiek tėvams. Aš nežinau tokių jų kažkokių blogybių, na minėjau tą, kad ne visi darželiai orientuoti turėti daug specialistų, na bet jei pas juos nėra tų tokių specialiųjų poreikių vaikelių tai gal tų specialistų ir nereikia, aš tai neįsivaizduoju mūsų vaikų be visų čia dirbančių specialistų.

Va dabar prisiminiau, kad viena blogybė bendrai sistemoje jau yra – tai vaikų skaičius. Grupės yra per didelės, bet čia visuose darželiuose yra tas pats, tikriausiai tų darželių trūkumas yra, ypač didžiuosiuose miestuose, nori kuo daugiau vaikų priimti, o kad ten tos grupės jau masiškai perpildytos ne daug kam ir terūpi. Grupėje, bendrojoje grupėje, kur nėra speciukų tai iki 15 vaikų būtų gerai, o ji dar keli vaikai susirgę neateina tada jau dėmesį gali skirti kiekvienam, na aš čia kalbu iš auklėtojos padėties labiau. Jei būtų grupėse mažiau vaikų tada gali su kiekvienu individualiai pabendrauti, prie kiekvieno prieiti, paaiškinti, tai čia toks vienintelis pastebėjimas, ko visiems darželiams reiktų.

Dar gal toks vienas pastebėjimas, kad prie specialiųjų grupių būtų priskiriamas bent vienas papildomas auklėtojas padėjėjas. Nes tokiose grupėse dažniausiai vaikai patys neapsirengia, gal va tokios pagalbos dar reiktų – na jei mes čia kalbam jau apie labai gerą daželį. Nes ten autistam, ar su elgesio problemom tai tokiems vaikams reikalingas yra žmogus, jo pagalba. Yra ta auklėtoja, šeimnininkutė, bet tai ant 10 vaikų, kuriems reikia pastoviai pagalbos ir dėmesio, jau jau tikrai reiktų dar vieno žmogaus. Bet viskas remiasi į finansus.

Ne, manau, kad ne. Vistiek kiekvienas darželis negali turėti visus specialistus, o kaip tada tam vaikui bus teikiama jam reikalinga pagalba? Pavyzdžiui, dabar turi vienas darželis akių specialistus, jie ten daro mankšteles, kituose darželiuose jie to negautų, o vaikui čia labai didelis praradimas. Mes irgi turėjom vieną vaiką su regos sutikimais, tėveliai labai norėjo, kad mūsų darželį lankytų, tai mes jį vesdavom į tą kitą darželį pas akių specialistą, kad padarytų akių mankšteles. Eidavo mūsų specialistai, tėvai kartu į tą darželį, galiausiai išmokom patys daryt tas mankšteles ir jau atlikinėdavom čia. Buvo atvejis, kad teko

<p><i>Miestuose darželiai tam tikra prasme vaikus pasiskirsto, į jūsų darželį eina vaikai turintys intelekto sutrikimą, įvairius raidos sutrikimus, klausos sutrikimus. Kitą darželį renkasi tėvai, kurių vaikai turi regos sutrikimus, kitą kalbos ir kalbėjimo sutrikimus. Kaip manote, ar toks vaikų pasidalijimas yra teisingas, ar geras darželis turėtų priimti visus vaikus neatsižvelgiant į jo poreikius?</i></p> <p><i>Tai galbūt ir jūs priimate vaikus iš kitų darželių atlikti tam tikras procedūras?</i></p> <p><i>Apibendrinant, kokius akcentus paminėtumėt, kurie būdingi geram darželiui?</i></p>	<p>bendradarbiauti su kitu darželiu, nes mes tokių specialistų neturėjom.</p> <p>Taip, yra pas mus labai dažnai atvežami vaikiukai iš globos namų, jei dalyvauja ugdomojoje veikloje, pas mus yra atvežami mankšteles padaryti, nes jiems labai to reikia, va šiais metais turim trimetę mergaitę su nežmoniška įtampa, tai po truputį laukiam ledus jau. Tie vaikai ir masažus gauna ir baseiną lanko. Ką jie gaus mes nutariam visi suėję darželyje.</p> <p>Mažesnės grupės, čia jau visos grupės turi būti mažesnės, net ir bendrosios grupės yra per didelės, padėjėjų etatų steigimas, bet tos padėjėjos tik tiems specialiujų poreikių vaikams, tiems kam ta pagalba reikalinga. Jauki aplinka ir gerai dirbants specialistai.</p>
<p>Gal iš patirties turite kokį pavyzdį (nebūtinai jūsų darbovietės), kuris iliustruotų, kad esate mačiusi gerą ikimokyklinę įstaigą.</p>	<p>Mūsų darželį galėčiau įvardinti, jis pilnai paruoštas tenkinti bet kokius vaikų poreikius, bet ir ne tik vaikų, bet ir tėvelių poreikius. Turim visko, ko tik gali tėvai ir vaikai norėt. Rašom naujus projektus, perkam, nešam viską. Prieš mėnesį atsidarė druskų kambarys, vaikai gauna ir tokias procedūras, kieme jau remontai prasideda, dviračių takus padarys. Esu tikrai laiminga čia dirbdama, nes ir kolektyvas nuostabus, tikrai mylintis vaikus, ir administracija stengiasi viską mums suteikti. Žodžiu, mes gyvename čia labai gerai ir mūsų darželis geras. Ir skaityčiau, kad net labai geras ir visos Lietuvos mastu, gali bet kas važiuot, nemanau, kad rastų prie ko prikibti.</p>

Interviu klausimai	Specialistų/ugdytojų atsakymai
<p>Papasakokite apie savo darbovietę (kiek vaikų lanko, kiek yra grupių, kiek vaikų yra su SUP, kiek metų dirbate darželyje, kokias pareigas užimate, kuo išskirtinis yra jūsų darželis)</p> <p><i>Kiek iš 120 vaikų turi specialiuosius ugdymosi poreikius?</i></p>	<p>Aš pati esu logopedė, dirbu apie 10 metų. Mūsų ugdymo įstaiga turi bendrojo ugdymo įstaigos statusą, tačiau iš esmės ji yra specializuota, nes ugdomi daug vaikų turinčių specialiuosius ugdymosi poreikius, ir yra kelios mišrios ugdymo grupės, yra kelios logopedinės grupės, kur vaikams teikiama intensyvi logopedo pagalba, yra specialiojo ugdymo grupė, kurioje ugdomi vaikai turintys kompleksinių sutrikimų ir didelių bei labai didelių ugdymosi poreikių. Taip pat įstaigoje veikia paramos šeimai centras, kuriame dalyvauja tėvai, auginantys neįgalius vaikus ir dalyvauja to centro veikloje. Viena iš centro veiklos funkcijų – garantuoti ir užtikrinti vaikų užimtumą po mokyklos: iš kitų mokyklų suvežami vaikai po pietų ir jie ten praleidžia laiką.</p> <p>Įstaigoje ugdomi apie 120 vaikų, palyginus ne daug, nes kitose įstaigose būna apie 300 vaikų. Kadangi yra daug specializuotų ugdymo grupių, tai tose grupėse yra mažesnis vaikų skaičius, pagal reglamentą.</p> <p>Apie 70 procentų.</p>
<p>Kaip Jūs, kaip specialistas, įsivaizduojate gerą ikimokyklinę įstaigą, kuri tenkintų vaiko individualiuosius ugdymosi poreikius?</p> <p><i>Kaip manote, ar pas jus yra visų specialistų, kurių reikia, kad būtų patenkinti visų vaikų poreikiai?</i></p>	<p>Dabar visos įstaigos stengiasi užtikrinti pagalbą, kuri reikalinga vaikams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių. Aišku pirmiausia, kiekviena įstaiga turėtų laiduoti, kad nepriklausomai nuo vaiko ugdymosi poreikių turėtų būti teikiama švietimo pagalba, specialioji pagalba - tai logopedo, kineziterapeuto pagalba, ar specialiojo pedagogo. Aišku svarbu, kad būtų pakankamai specialistų, kurie galėtų suteikti pagalbą vaikams. Jeigu užtikrinti sėkmingą specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų ugdymą – reikia specialistų.</p> <p>Taip, tikrai taip. Aš manau, kad kitose įstaigose vaikai tikrai tiek negauna specialistų, kiek gauna pas mus. Mano įstaigoje yra pakankamai specialistų, kurie užtikrina, kad vaikams būtų teikiama pagalba tokia, kokios jiems reikia. Nors kartais pagalvoju, kad ne tik tai, kad yra įstaigoje daug specialistų lemia ugdymo ir pagalbos teikimo kokybę. Aš galvoju, kad kartais ir mažesnis kiekis specialistų puikiai gali užtikrinti vaikų poreikių tenkinimą. Žinoma dar priklauso, kaip kas tą ugdymą vertina. Tėvai vertintų vienai, specialistai vertintų kitaip sėkmingą vaiko ugdymą. Vaiko savijauta parodytų vėl kaip jis toje įstaigoje jaučiasi. Žiūrint iš kokios perspektyvos mes vertintume. Žinoma, vertinant iš specialistų pusės jie sakytų, kad</p>

<p><i>Gal galime apibendrinti, vis dėlto, kokių reikia tų bruožų, kad ikimokyklinė ugdymo įstaiga būtų gera?</i></p>	<p>reikia daug įvairių specialistų ir kad vaikai gautų pagalbą, bet kita vertus, nuo specialisto bendravimo būdo su pačiais vaikais, tiek nuo jų ugdymo proceso, nuo jų sąveikų su vaiku priklauso ugdymo kokybė. Nuo to kiek lanksčiai jie sugeba savų tikslų siekti ir nebūtinai teikti tą pagalbą pagal savo pareigas kas priklauso. Pagalbą galima teikti įvairių - integruotai įvairioje veikloje, nebūtinai savo kabinete. Specialistų bendravimo su tėvais būdo: ar yra laukiami ugdymo įstaigoje, ar mažiau laukiami. Nuo to labai priklauso ta gera mokykla. Nežinau, kuris aspektas čia labiau įdomus, nes galima žiūrėti iš skirtingų aspektų, kas yra ta gera mokykla.</p> <p>Vaiko savijauta darželyje priklauso nuo to kaip pedagogas su vaiku bendrauja, kaip vertina vaiko elgesį, kaip mato vaiką nepaisant jo poreikių. Vieni specialistai bando vieni patys įvairias su vaiku kylančias problemas spręsti, kiti bando su tėvais tas problemas spręsti, vieni specialistai bando atrasti vaiko pozityvias puses, kiti specialistai galbūt bendraudami su tėvais bando atrasti ir akcentuoti vaiko silpnąsias puses. Ir tas bendravimo būdas su tėvais lemia, ar tėvai nori bendrauti su pedagogais, ar nenori. Taip pat labai svarbu, ką tie pedagogai veikia su vaiku. Tėvai dabar labai nori labai plačios visko įvairovės: ugdomosios veiklos, kad būtų papildomų būrelių, kad būtų specialistų pakankamai, kad būtų vaikui įdomu darželyje. Aš manau, kad kai tėvai girdi, kad va darželis čia dalyvauja, čia kuria, jie iškart nori lankyti tą darželį, nes jį supranta, kaip gerą. Gerą ugdymo įstaigą kuria ir pati atmosfera, bendravimo būdas su vaiku, tėvais. Tai yra labai svarbus faktorius.</p> <p>Tai toks darželis, kuris visų pirma užtikrina individualių poreikių tenkinimą. Kad darželis būtų atviras vaikų įvairovei, kuris gebėtų spręsti kartu su tėvais problemas, kurios iškyla. Toks darželis, kuris geba problemas spręsti ne tik iš paties turimų resursų, bet geba pasinaudoti ir kitais resursais (kreipiantis pagalbos ir į kitas įstaigas, kad galbūt vaikui ten būtų teikiama pagalba). Ir žinoma, kaip minėjau – žmogiško bendravimo faktorius, kuris kuria draugišką, supratingą atmosferą tarp visų ugdymo procesų dalyvių (vaiko, tėvų, pedagogų, valdžios).</p>
<p>Gal iš patirties turite kokį pavyzdį (nebūtinai jūsų darbovietės), kuris iliustruotų, kad esate mačiusi gerą ikimokyklinę įstaigą.</p>	<p>Tai kaip pavyzdys man yra mano ugdymi įstaiga. Bet jeigu žiūrint plačiau, na kad ir kaip bebūtų iš tiesų aplinka ir fizinė aplinka, jina duoda, kad būtų kuriama ta gera ugdymo įstaiga. Aš vertinu jaukią fizinę aplinką, visos priemonės – jos yra svarbios. Visos priemonės, jaukus įvairūs kampeliai suteikia galimybę pajvairinti aplinką, kad vaikui būtų smagu, kad jis turėtų kuo užsiimti. Kuo daugiau siekti tos namų</p>

	aplinkos. Aš jau tokį labai idealų darželį įsivaizduoju fizine prasme – mažas grupes, su mažai vaikų, jaukias tokias, šeimyniškas.
--	--